

Stalking a kyberstalking z pohledu adolescentů

Bc. Veronika Klimešová

Diplomová práce
2014/2015

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav pedagogických věd

akademický rok: 2014/2015

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Veronika Klimešová**
Osobní číslo: **H13968**
Studijní program: **N7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Sociální pedagogika**
Forma studia: **kombinovaná**

Téma práce: **Stalking a kyberstalking z pohledu adolescentů**

Zásady pro vypracování:

Zpracování rešerše a studium odborné literatury.

Vymezení terminologie a teoretických východisek z oblasti stalkingu a kyberstalkingu a jejich dopadu na adolescenty.

Příprava metodiky empirické části, zpracování projektu výzkumu a stanovení výzkumného problému.

Realizace kvalitativního výzkumu formou rozhovorů.

Zpracování a vyhodnocení získaných dat, včetně jejich interpretace.

Prezentace výsledku výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi.

Rozsah diplomové práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

ČÍRTKOVÁ, Ludmila a Petra VITOUŠOVÁ. Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů: příručka pro pomáhající profese. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-802-4720-142.
ECKERTOVÁ, Lenka a Daniel DOČEKAL. Bezpečnost dětí na Internetu: rádce zodpovědného rodiče. Brno: Computerpress, 2013. ISBN 978-802-5138-045.
HULANOVÁ, Lenka. Internetová kriminalita páchaná na dětech: psychologie internetové oběti, pachatele a kriminality. Praha: Triton, 2012. ISBN 978-807-3875-459.
BUSKOTTE, Andrea. Z pekla ven: žena v domácím násilí. Překlad Monika Burger. Brno: Computer Press, 2008. ISBN 978-802-5117-866.
HENDL, Jan. Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7367-040-2.

Vedoucí diplomové práce: **doc. PhDr. Lenka Haburajová Ilavská, Ph.D.**

Ústav pedagogických věd

Datum zadání diplomové práce: **7. ledna 2015**

Termín odevzdání diplomové práce: **17. dubna 2015**

Ve Zlíně dne 7. ledna 2015

doc. Ing. Anežka Lengálová, Ph.D.
děkanka

Mgr. Jakub Hladík, Ph.D.
ředitel ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA DIPLOMOVÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním diplomové práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že diplomová práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užit své dílo – diplomovou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování diplomové práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky diplomové práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze diplomové práce jsou totožné;
- na diplomové práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně 13.4.2015

.....Kliučková Veronika

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) *Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.*

(3) *Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.*

2) *zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:*

(3) *Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).*

3) *zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:*

(1) *Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst. 3). Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.*

(2) *Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.*

(3) *Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jim dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlídně k vyšší výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.*

ABSTRAKT

Diplomová práce se zabývá problematikou, která se svým původem stále řadí mezi nové fenomény. V práci si dáváme za cíl komplexně popsat problematiku stalkingu a kyberstalkingu. V teoretické části se zabýváme vymezením základní terminologie, která nás bude v průběhu práce provázet. Zaměříme se také na historii dané problematiky a členění pachatelů podle různých autorů. Teoretická část je zakončena právní úpravou a možnostmi obrany. V praktické části chceme zjistit, jaké znalosti a zkušenosti mají s danou problematikou adolescenti.

Práce si klade za cíl poukázat na skutečnost, že i nový fenomén může být pro dnešní adolescenty nebezpečím.

Klíčová slova: stalking, kyberstalking, adolescent, oběť stalkingu a kyberstalkingu, pachatel stalkingu a kyberstalkingu

ABSTRACT

The thesis deals with the matters, which still ranks among the new phenomenon with its native. We give for the aim at this work to comprehensively describe the matters of stalking and cyber-stalking. In the theoretical part we deal with defining of the basic terminology that will accompany us during this work. We will also focus on the history of this matters, structuring of offenders according the different authors and the theoretical part is finished by the legal regulations and the possibilities for defense. In the practical part we want to find out what knowledge and experience have adolescents with this matters .

The importance of the work it to point out how also the new phenomenon can be a danger for today's adolescents.

Keywords: stalking, cyber-stalking, adolescents, victim of stalking and cyber-stalking, offender of stalking and cyber-stalking

Poděkování:

Děkuji tímto doc. PhDr. Lence Haburajové Ilavské PhD. za její odborné vedení a pomoc při psaní mé Diplomové práce, za její připomínky, návrhy a za její pozitivní přístup, kterým mě dokázala motivovat k dalšímu psaní. Dále bych chtěla poděkovat své rodině a mému manželovi za morální podporu, bez které bych to nedokázala.

Motto: „*Zatímco odkládáme věci na později, život utíká.*“

Seneca

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské/diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD.....	10
I TEORETICKÁ ČÁST.....	12
1 VYMEZENÍ ZÁKLADNÍ TERMINOLOGIE.....	13
1.1 STALKING.....	13
1.2 KYBERSTALKING.....	14
1.3 FALEŠNÉ MÝTY O STALKINGU	16
1.4 KYBERPROSTOR	18
1.5 ADOLESCENT.....	18
2 PRONÁSLEDOVÁNÍ JAKO NOVODOBÝ FENOMÉN SOUČASNÉ SPOLEČNOSTI.....	20
2.1 HISTORIE STALKINGU	20
2.2 JAK POZNAT STALKING A KYBERSTALKING	21
2.2.1 Základní projevy stalkingu a kyberstalkingu	21
2.2.2 Znaky stalkingu a kyberstalkingu	23
2.3 TYPOLOGIE STALKERŮ A KYBERSTALKERŮ	24
2.3.1 Typologie podle Zony	24
2.3.2 Typologie s ohledem na rizikovost pro oběť	25
2.4 TYPOLOGIE PACHATELŮ PODLE FORENZNÍ PSYCHOLOGIE.....	28
3 OBĚTI STALKINGU A KYBERSTALKINGU	30
3.1 TYPOLOGIE OBĚTÍ	30
3.1.1 Viktimologie o oběti	30
3.1.2 Oběti stalkingu	32
3.1.3 Oběti kyberstalkingu	32
3.2 DOPADY NA OBĚŤ.....	33
3.3 POMOC OBĚTEM STALKINGU A KYBERSTALKINGU.....	35
3.3.1 Jak by se měla bránit oběť.....	37
4 PRÁVNÍ ÚPRAVA STALKINGU.....	38
4.1 PRÁVNÍ ÚPRAVA DO 31. 12. 2009	38
4.2 PRÁVNÍ ÚPRAVA OD 1. 1. 2010	40
4.3 OCHRANA OSOB DLE PRÁVNÍ LEGISLATIVY	42
4.4 PŘÍPADY Z ČESKÉ REPUBLIKY	45
II PRAKTICKÁ ČÁST	47
5 METODOLOGIE VÝZKUMU.....	48
5.1 CÍL VÝZKUMU	48
5.2 FORMULACE VÝZKUMNÝCH OTÁZEK.....	48
5.3 METODA VÝZKUMU A SBĚRU DAT	48
5.3.1 Metody analýzy dat	49
5.4 VÝZKUMNÝ SOUBOR	54
5.5 REALIZACE VÝZKUMU.....	56
6 INTERPRETACE VÝSLEDKŮ VÝZKUMŮ	58

6.1	ZPŮSOBY VYUŽÍVÁNÍ INTERNETU U ADOLESCENTŮ	58
6.2	NEGATIVNĚ POCIŤOVANÉ SITUACE U ADOLESCENTŮ	59
6.3	OSOBY OHROŽENÉ PRONÁSLEDOVÁNÍM	60
6.4	OSOBY, KTERÉ MŮŽOU BÝT PRONÁSLEDOVATELI	61
6.5	CO STOJÍ NA POČÁTKU	61
6.6	POPIS PRŮBĚHU PRONÁSLEDOVÁNÍ.....	62
6.7	NÁZOR ADOLESCENTŮ NA MOŽNÉ ŘEŠENÍ PROBLÉMŮ	63
6.8	DOPADY PRONÁSLEDOVÁNÍ NA OBĚTI	64
6.9	RADY ADOLESCENTŮ VRSTEVNÍKŮM.....	65
6.10	NÁZOR ADOLESCENTŮ NA SEBE A SVÉ OKOLÍ	67
7	SHRNUTÍ VÝSLEDKŮ.....	69
8	DOPORUČENÍ PRO PRAXI.....	73
	ZÁVĚR	74
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	75
	SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....	78
	SEZNAM GRAFŮ	79
	SEZNAM TABULEK.....	80
	SEZNAM PŘÍLOH.....	81

ÚVOD

Pojem stalking vznikl v 90. letech 20. století v USA v rámci klinických studií Melope a Gotharda. Do českého právního řádu se dostal až s účinností nového trestního zákoníku v roce 2010, a to jako nový trestný čin označený jako „nebezpečné pronásledování“.

Volbu tohoto tématu ovlivnila aktuálnost problému. Dnešní adolescenti tráví stále více svého volného času využíváním moderní komunikační technologie, která zároveň ovlivňuje vnímání partnerských vztahů. Většina z nich nedokáže rozlišit, co je normální (tedy být neustále v kontaktu s druhým) a co může být vnímáno jako protizákonné - ve smyslu nebezpečného pronásledování. V širším pohledu můžeme říct, že kyberprostor je součástí sociálního prostředí, dnešního mladého člověka. Druhým důvodem pro volbu tohoto tématu je skutečnost, že spousta adolescentů zveřejňuje své soukromí prostřednictvím různých sociálních sítí a mnohdy si neuvědomují rizika s tímto spojená. Výzkumné šetření BKB ukazuje, že typickým pronásledovatelem je svobodný muž mezi 21-60 lety různého vzdělání, pracující nebo nezaměstnaný.

Diplomová práce bude rozdělena na část teoretickou a praktickou. Teoretickou část rozčleníme do několika kapitol. V první kapitole se budeme zabývat vymezením základních pojmů, jako je stalking, kyberstalking, adolescenti, kyberprostor. Ve druhé kapitole se budeme věnovat historii stalkingu, základním projevům a znakům stalkingu a kyberstalkingu a typologii stalkerů. Třetí kapitola se zabývá oběťmi stalkingu, dopady na ně a možnostmi pomoci. Poslední kapitola teoretické části se zabývá právní legislativou nebezpečného pronásledování.

Výzkumná část bude provedena pomocí kvalitativního výzkumu, technikou rozhovorů. Respondenty budou tvořit adolescenti, kteří mohou a nemusí mít žádnou zkušenost se stalkingem nebo kyberstalkingem. Cílem práce je zjistit a popsat, jaká jsou rizika stalkingu a kyberstalkingu z pohledu adolescentů.

Téma diplomové práce je zaměřeno na aktuální problematiku, protože dnešní generace vyrůstá v době, která je plná nástrah v podobě různých komunikačních technologií a sociálních sítí.

Záměrem této práce je poukázat na rozdílnost vnímání této problematiky u adolescentů. Zjištěné poznatky nám pomůžou zdůraznit, jak je důležité brát toto téma

vážně, nepodceňovat ho a především poskytnout adolescentům k dané problematice co nejvíce informací.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 VYMEZENÍ ZÁKLADNÍ TERMINOLOGIE

Žijeme v době, která je hodně moderní a pokroková. Nás i naše děti obklopují různé moderní technologie. Bohužel tyto technologie sebou přinášejí mnohá rizika. S těmito riziky je spojen fakt, že naše děti sice velice dobře ovládají moderní technologie, ale nejsou si vždy vědomy nebezpečí, které je s těmito technologiemi spojeno. Dále musíme konstatovat, že naše děti jsou v těchto technologiích mnohdy mnohem obratnější než my. Smutným faktem bohužel je, že někteří rodiče pro své pracovní vytížení nevěnují svým dětem tolik pozornosti, kolik by měli, a tím pádem nemají přehled o aktivitách svých potomků. Je proto nutné dříve, než se začneme podrobně touto problematikou zabývat, seznámit se všemi pojmy, které nás budou celou dobu doprovázet.

1.1 Stalking

Stalking je výraz, který můžeme volně přeložit jako pronásledování nebo slídění. V ČR nemáme pro tento pojem vymezený jednotný význam. Rozumíme tím chování, které zahrnuje opakované a perzistentní pokusy o navázání nevyžádaných kontaktů či komunikace, která vzbuzuje v oběti diskomfort nebo obavy. Stalkerství je často doprovázeno silným agresivním nábojem. Toto chování je pojímáno jako jedna z forem násilného chování, která vždy musí zahrnovat porušení primární sféry života oběti. Definice hovoří také o zločinu formou využití moci a vzbuzování strachu, který vychází z pachatelovy touhy po kontrole, a který se velmi podobá znásilnění. (Tůmová, 2007 in. Hulanová, 2012, s. 69)

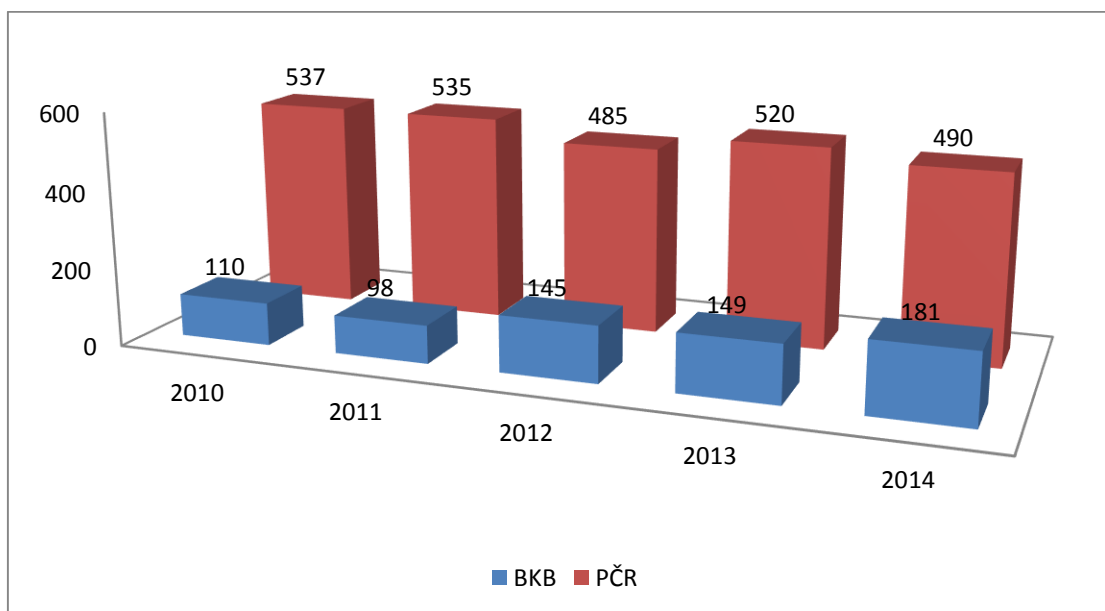
Čírtková a Vitoušová (2007, s. 115) v knize Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů k pojmu stalking uvádí, že se jedná o anglický výraz, který původně označoval v řeči lovců stopování lovené zvěře, až k jejímu uštvení. V kriminologickém smyslu však stalking znamená úmyslné, zlovolné pronásledování a obtěžování jiné osoby, které vede ke snižování kvality života této osoby a ohrožuje její bezpečnost. Podstatou této podoby agrese je systematické (tj. opakující se a dlouhodobé) a excesivní (tj. z normy vybočující) obtěžování a pronásledování určité osoby nevyžádanými projevy zájmu či pozornosti.

Buskottová (2008, s. 46) o stalkingu hovoří jako o podobě násilí, která byla dlouhou dobu opomíjená. Mezi hlavní znaky patří posedlost, fixace známého nebo neznámého pachatele na určitou osobu. Tuto pak obtěžuje systematicky a úporně nevyžádanou a nechtěnou pozorností. Pachatel pronásleduje vyhlídnutou oběť dopisy, telefonicky, SMS

zprávami či vtíráním se do její blízkosti. Pronásledování může být motivováno údajným nebo skutečným obdivem či láskou, anebo také zlobou a nenávisť.

Pokud shrneme všechny námi uvedené definice, můžeme z nich vytvořit jednu jedinou, z které budeme v této práci vycházet. Stalking můžeme stručně definovat jako dlouhodobé, opakované pronásledování nebo slídění určité osoby. Pachatel při svém jednání narušuje soukromí života své oběti a snaží se mít tuto osobu co nejvíce pod kontrolou. Chování stalkera je stupňující, velmi intenzivní, mnohdy až agresivní. Velmi důkladně problematiku stalkingu popisuje Richard Pachman ve svém románu *Kdokoliv*.

Graf č. 1 Počet ohlášení nebezpečného pronásledování (stalkingu) na BKB a PČR

Předchozí graf nám zobrazuje počet zjištěných případů nebezpečného pronásledování podle statistik z roku 2010-2014, které zveřejnily BKB a PČR.

1.2 Kyberstalking

Hulanová (2012, s. 209) uvádí, že kyberstalking (cyberstalking) je jednání, při kterém jeden uživatel využívá elektronických zařízení k obtěžování jiného uživatele.

(Ellison, 1999 in. Hulanová, 2012, s. 70) kyberstalking má několik podob. Klasifikujeme ho podle toho, jaký typ elektronické komunikace pachatel používá

k pronásledování oběti, a také podle toho, do jaké míry je komunikace veřejná nebo soukromá. Dále můžeme kyberstalking rozdělit na přímý nebo nepřímý.

- Přímý kyberstalking zahrnuje používání mobilních telefonů a e-mailů pro odesílání zpráv, které ve svém obsahu vyjadřují nenávisť, nemravnost, hrozbu nebo zastrašování oběti.
- Nepřímý kyberstalking zahrnuje používání internetu k zobrazování zpráv plných nenávisť a vyhrožování, nebo je používán k šíření nepravdivých fám o oběti. Ty mohou být zveřejněny na webových stránkách, v místnostech chatu, na diskuzních „forech“, nebo jiným podobným způsobem.

Dle Dočekala a Eckertové (2013, s. 67) se jedná o dlouhodobé pronásledování a omezování, přičemž zpočátku se může jednat o opakované projevy přízně, které mohou vyústit ve vyhrožování. Ke svému jednání pachatel využívá internet (e-mail, sociální sítě) a mobilní telefon (telefonáty, SMS). Pozornost pachatele může být směřována také na rodinu oběti, její příbuzné a přátele.

V knize *Proměny šikany ve světě nových médií* můžeme najít, že kyberstalking se překládá jako sledování, slídění nebo pronásledování obětí a jejich blízkých, kdy pachatel ke svému jednání využívá moderní ICT prostředky. Kyberstalking spočívá v opakovaném zasílání výhrůžných zpráv, včetně vydírání. Formy zpráv zasílaných oběti jsou velmi zraňující nebo extrémně útočné. V některých případech se agresor může uchýlit i k pomluvám oběti za účelem zničení jejich přátelských vztahů, nebo její reputace. (Vašutová, 2010, s. 87)

Srovnáním všech uvedených definic zjistíme, že kyberstalking jako takový je synonymem definice stalkingu. Mezi stejné znaky můžeme řadit dlouhodobé, systematické, opakované pronásledování oběti nebo taky blízkých obětí, při kterém dochází k narušení soukromí a pachatel se snaží vzbudit v oběti obavy o sebe nebo své blízké. Rozdílnost můžeme vidět ve způsobu pronásledování, kdy u kyberstalkingu se jako nástroj používají různé moderní technologie. Kyberstalking řadíme také mezi jednu z forem kyberšikany.

Dále můžeme říct, že pokud porovnáme definice stalkingu a kyberstalkingu, jsou prakticky stejné. Rozdíl můžeme vidět pouze ve způsobu, kterým je pronásledování prováděno. Stalking jako takový je prováděn za pomoci vyhledávání osobního kontaktu s obětí, pachatel na svou oběť čeká před domem nebo před jejím zaměstnáním apod.

U kyberstalkingu je pronásledování prováděno pomocí různých komunikačních prostředků, tímto způsobem pronásledování je pachatel schopen zachovat si větší anonymitu. Ostatní znaky jsou pro oba typy pronásledování stejné. Ačkoliv jsou oba pojmy prakticky stejné, bylo potřeba si je vymežit zvlášť, abychom mezi nimi viděli nepatrný rozdíl.

1.3 Falešné mýty o stalkingu

V této části práce jsme si vymezili, co ve skutečnosti stalking je. Je také nutné seznámit se s tím, na co si dát pozor, abychom mylně nesoudili. V odborné literatuře se na dané téma množí studie, výzkumy i odborné články. V nepoučené laické, ale i odborné veřejnosti však o problému stalkingu vznikají určité mylné představy, kterým bychom se měli vyvarovat a měli bychom mít o nich přehled. Tyto falešné mýty mohou přitom adekvátní jednání policie a justice s obětí ztěžovat, nebo dokonce vést k chybným postupům v případě. Dle Čírtkové (2008, s. 57-59) můžeme rozlišovat tyto typy mýtů:

❖ Mýtus č. 1: Pronásledování je nemoc

Tento mýtus nám říká, že pronásledování musí vždy být příznakem závažné psychické poruchy, nejčastěji pak erotomanie, a že pronásledovatel není schopen vzhledem ke zjevným duševním problémům (psychopatologickým) vést normální život. Podle tohoto mýtu by takový člověk měl vybočovat z normy i svým nápadným životním stylem. Pokud tomu tak není, nemůže se jednat ani o umanutého pronásledovatele.

Takto popsaná úvaha je mylná, dokonce velmi nebezpečná. Podceňují se tím relativně nenápadní a zdravě sociálně inteligentní pronásledovatelé. Tito pachatelé jsou v běžném životě přátelští a přizpůsobiví. V oficiálním, formálním jednání dovedou imponovat zdánlivou korektností. Oběti pak nikdo nevěří. Ve skutečnosti tak platí, že pronásledování může, ale také nemusí být, spojeno s duševní poruchou.

❖ Mýtus č. 2: Pronásledování je motivováno (erotickou) touhou po kontaktu

Původně byl stalking spojován především s erotickou posedlostí určitým objektem. Do této představy zapadaly jednak případy skutečné erotomanie, jednak odmítnutí partneri, kteří se nechtějí smířit s ukončením vztahu. Tyto obě varianty policie i justice dávaly za vinu oběti, kdy příčinou mělo být nevhodné chování nebo také provokace. Oběť byla odkazována na civilní soudy nebo také na psychiatry. Dnes je názor o neškodné milostné podstatě pronásledování považován za překonaný a připouštějí se i jiné typy motivace.

Navíc je pronásledování považováno za tak závažnou situaci, že je vždy nutné zkoumat míru ohrožení oběti.

❖ **Mýtus č. 3: Nebezpečný pachatel je jen cizí neznámá osoba**

Tento mýtus se opírá o nepodloženou představu, že nebezpečí fyzického útoku hrozí oběti od cizího neznámého pachatele, který koná anonymně. Tam, kde se oběť i pachatel dobře znají a jsou dokonce v kontaktu, bývá riziko pro oběť podceňováno. Popsaným způsobem uvažuje často laická veřejnost, ale také profesionálové.

Ve skutečnosti představuje pronásledování bývalým partnerem jednu z největších podskupin tohoto deliktu, která je navíc relativně značně zatížena rizikem fyzického napadání oběti. Vylučovat tedy tuto variantu z nebezpečného pronásledování je zcela zavádějící a z hlediska prevence zločinu přímo osudné. Obecně platí, že ženy bývají obtěžovány spíše mužem, který neskryvá svou identitu. Muži naopak bývají častěji pronásledováni anonymní osobou.

❖ **Mýtus č. 4: Konfrontace pachatele a oběti je dobrou strategií řešení**

Tento mýtus vychází ze situace, kdy se v posledních letech prosazují postupy, při kterých se uplatňují mediační strategie, tedy „narovnání konfliktu“ mezi pachatelem a jeho obětí. V praxi se objevily návrhy vyzkoušet tento postup i u případů pronásledování. Podle současného stavu se však jedná o naprostou chybnou strategii, neboť každý kontakt mezi pronásledovatelem a jeho obětí přizívuje pachatelovu posedlost, a vede proto k prodlužování obtěžujícího chování.

❖ **Mýtus č. 5: Zákazy přiblížit se a vyhledávat kontakt s obětí jsou vždy účinné**

Ochranná opatření, která nařizují pachateli, aby upustil od konkrétního jednání (nesmí vyhledávat jakýkoliv kontakt s obětí), mají za cíl chránit oběť a zajistit jí soukromí. Ačkoliv jsou tato opatření považována za velmi užitečná, v některých případech se můžou minout účinkem, nebo dokonce krátkodobě vystupňovat agresi pachatele. To ovšem není důvodem k jejich nepoužití či odmítání. Je ovšem potřeba včas informovat oběť o eventuálním riziku spojeném s právním postupem vůči pachateli a poradit jí, jak může lépe zajistit svou bezpečnost či jaké alternativní kroky by mohla podniknout.

1.4 Kyberprostor

Jiným názvem taky cyberspace, je označení pro virtuální svět, který vytváří moderní technologie (počítač, telekomunikační síť, aj.). Kyberprostor je tedy prostor, který se nám otevírá ve chvíli, kdy pomocí internetových sítí vstupujeme do on-line prostředí, ve kterém neexistují geografické ani kulturní hranice. (Hulanová, 2012, s. 27)

John Barlow, zakladatel ElectronicFrontierFoundation, považuje za kyberprostor existující počítačové sítě a vlastně veškeré telekomunikační sítě. Příkladem kyberprostoru mohou být systémy virtuální reality a další druhy virtuálních a počítačem simulovaných prostředí. V neposlední řadě zde také zahrnuje různé počítačové hry a zejména internet. (Jirovský, 2007, s. 16)

Kyberprostorem nebo taky kybernetickým prostorem (vychází z anglického termínu cyberspace) rozumíme komunikační prostředí, ve kterém bývá využívána nová média, resp. počítačová a digitální síťová média. Termín kyberprostor použil poprvé na počátku osmdesátých let minulého století americký prozaik William Gibson. (Vašutová, 2010, s. 13)

Kyberprostor je pro nás virtuální svět, ve kterém jsou užívány různé počítačové, telekomunikační a digitální sítě. Výhodou pro pachatele je, že může zůstat v anonymitě a nepotřebuje žádné speciální schopnosti. Plusem je také lehká dostupnost všech výše zmiňovaných sítí a snadný přístup k oběti.

Porovnáním výše uvedených definic můžeme vyvodit závěr, že kyberprostorem můžeme nazvat virtuální svět, ve kterém jsou užívány různé počítačové, telekomunikační a digitální sítě, a ve kterém pachatel může vystupovat anonymně.

1.5 Adolescent

Období adolescence je důležitým obdobím pro vytváření vlastní identity. Je rámováno desátými a dvacátými narozeninami jedince. Jedná se tedy o dlouhou fázi přechodu mezi dětským věkem a dospělostí. Pro bližší analýzu lze v dospívání vymezit ranou adolescenci čili pubescenci, jedná se o období mezi 10. a 15. rokem věku, a pozdní adolescenci, tedy dobu od 15. do 20. roku. Toto rozdělení vychází zejména z odlišnosti vývojových úkolů, které v průběhu těchto etap jedinci plní. (Krčmářová, 2012, s. 77)

Kohoutek (2000, s. 151) adolescenci neboli dospívání ve své knize vymežil dvěma skupinami. V užším slova smyslu, toto období řadíme do období od konce puberty do dospělosti, tedy od 15 do 21 roků. V širším slova smyslu chápeme adolescenci jako období od puberty do dospělosti, tedy od 10 do 21 roků.

Vágnerová (2000, s. 253) adolescenci vymezuje jako druhou fázi relativně dlouhého úseku dospívání. Toto období trvá přibližně od 15 do 20 let s určitou individuální variabilitou (zejména v oblasti psychické a sociální, vzácněji i somatické). Adolescence je biologicky ohraničena pohlavním dozráním, především je však dobou komplexnější psychosociální proměny, mění se osobnost dospívajícího i jeho sociální pozice.

Všichni námi uvedení autoři období adolescence vymezují věkovou hranicí od 15 do 20 roku života lidského jedince. Dále definice vypovídají o tom, že toto období je velmi důležité, neboť dochází k utváření vlastní identity a pohlavnímu dozrávání.

2 PRONÁSLEDOVÁNÍ JAKO NOVODOBÝ FENOMÉN SOUČASNÉ SPOLEČNOSTI

Stalking a kyberstalking jako takový stále patří mezi nové obory, aspoň co se týče České republiky. Vypovídá o tom i samostatný fakt, že největší část literatury je psaná v anglickém jazyce a jen málo autorů se zabývá studiem této problematiky. Mezi autory, kteří se touto problematikou zabývají u nás, můžeme zařadit Ludmilu Čírtkovou, která vydala nejvíce publikací, ve kterých se na toto téma zaměřuje.

2.1 Historie stalkingu

Nemůžeme říct, že problematika stalkingu je stará jako lidstvo samo. Z pohledu psychiatrie se tento jev zkoumá již od 18. století. Stalking se stal předmětem psychiatrie v souvislosti s výzkumem erotomanie. V oblasti trestně právního práva se o stalking začínají odborníci zajímat až ve 2. polovině 20. století v souvislosti s případem J. W. Hinckleyho, který 30. 3. 1981 spáchal atentát na 40. prezidenta spojených států Ronalda Wilsona Reagana. Atentátník chtěl svým jednáním upoutat pozornost herečky Jodie Foster (e-bezpečí, 2009).

Po atentátu na R. Reagana byl americký forenzní psychiatr Park Dietz pověřen zpracováním studie., První výzkumník fenoménu stalking měl za úkol zjistit, zda se v dopisech adresovaných osobám z veřejného života dají zjistit varovné signály svědčící o budoucím násilí ze strany pronásledovatele.(Čírtková, 2014, s. 55)

Za průkopníka stalkingu můžeme považovat stát Kalifornii, kde byl v roce 1990 stalking poprvé označen za trestný čin. Impulzem k tomuto kroku byla vražda herečky Rebeccy Schaeffer, kterou zavraždil obdivovatel ve dveřích jejího domu poté, co ji spatřil v milostné scéně v jednom filmu. Od okamžiku zveřejnění také vzrostlo procento ohlášených případů. Většina výzkumných prací, zabývajících se různými typy stalkingu, osobnostmi pachatelů a poškozených, prevencí a kriminologickými aspekty takového jednání, pochází právě z USA. (Kopecký, 2010, s. 3)

V 90. letech minulého století se o stalkingu mluvilo hlavně v souvislosti s pronásledováním a obtěžováním celebrit. Nové průzkumy však prokázaly, že pronásledování se ve skutečnosti netýká jen celebrit, ale že tímto problémem jsou nejvíce postiženi obyčejní lidé. České studie naznačují, že zhruba 2 až 8% obyvatel se stává obětí tohoto deliktu. Týká se to převážně žen. Ženy jsou obecně téměř čtyřikrát více obtěžovány

a sledovány než muži. Pachatelé stalkingu jsou ve většině případů bývalí partneři, manželé nebo milenci. Pouhých 25 % všech případů tvoří pachatelé, které oběť neznala osobně. Pronásledovatelé jsou většinou muži. V 90 % všech případů byli pachatelé právě oni. (Buskotte, 2000, s. 47-48)

Stalking jako takový byl zakotven v právním řádu ČR teprve 1. ledna 2010, jedná se tedy vcelku o nový fenomén. Do té doby nebyl stalking znám ani jako pojem, ani jako trestný čin. V praxi to znamenalo, že pokud docházelo k pronásledování, mohl kyberstalking naplnit znaky trestného činu pouze s dalšími projevy útočníka. Z občansko-právního pohledu se mohlo jednat o porušování práva na ochranu osobnosti. Z pohledu trestního se mohlo např. jednat o trestný čin omezování osobní svobody (eventuálně o porušování domovní svobody), např. týrání osoby žijící ve společném bytě nebo domě. Některé z uvedených trestných činů mohou být stalkingem doprovázeny, avšak stalking jako takový trestný nebyl. Naproti tomu USA má stalking zakotven v právním řádu jako trestný čin již od roku 1990. (Hulanová, 2012, s. 72)

2.2 Jak poznat stalking a kyberstalking

Vzhledem k tomu, že stalking a kyberstalking patří mezi velmi závažnou problematiku, jejíž následky mohou být až smrtelné, je důležité si říct, na co bychom si měli dát v životě pozor, abychom se nemuseli tímto problémem zabývat.

2.2.1 Základní projevy stalkingu a kyberstalkingu

Kopecký (2010, s. 3-4) ve své studii uvádí 5 základních projevů stalkingu a kyberstalkingu.

V první řadě sem patří opakované a dlouhodobé pokusy kontaktovat oběť pomocí dopisů, e-mailů, telefonátů, SMS zpráv, zasláním vzkazů na ICQ, Skype, různými druhy chatu, zasláním různých zásilek s dárky. Obsah těchto zpráv může být příjemný až veselý, ale v neposlední řadě také urážející a zstrašující. Výjimkou netvoří zprávy, které jsou původně příjemné, snažící se získat si kontakt s obětí nebo odpověď, následně se tyto zprávy stávají urážejícími, nevkusnými či zstrašujícími. Pachatel při svém jednání využívá velkou škálu citů, kterými působí na oběť.

Na druhé místo řadíme demonstrování moci a síly stalkera. Stalker svým projevem dává důraz na přímé či nepřímé výhrůžky, které pak v obětech budí strach a obavy. Do této kategorie spadá zejména fyzické pronásledování osoby po cestě do práce, na nákup,

pronásledování autem. Výjimkou zde nejsou ani výhrůžky přímého násilí (i zabitím). V případě sadistického pronásledovatele, který se snaží podrobně a zcela kontrolovat život oběti, je riziko napadení včetně usmrcení oběti podstatně vyšší. Takto pronásledovaný jedinec pak bývá často obětí sexuálně motivované vraždy. V oblasti elektronických médií se stalker většinou omezuje na různé druhy výhrůžek, které se opírají o poznatky oběti. Stalker nemusí vyhrožovat pouze oběti, ale může také vyhrožovat fyzickým útokem na její blízké.

V případě, kdy prozatímní pokusy stalkera selhávají, nastává doba, kdy pachatel uskutečňuje svoje výhrůžky. Pachatel tedy poškozují nebo ničí majetek, provádí fyzický útok na oběť nebo její blízké. Jsou zaznamenány i případy, kdy stalker oběti poničil automobil, rozbil okna bytu nebo zabil domácí zvíře.

Další projevem může být situace, kdy se stalker vydává za oběť. Předstírá, že se mu oběť mstí, může na oběť podat i trestní oznámení. Veřejně demonstruje, co vše pro daného člověka dělá, jakým způsobem se pro něj obětuje. Tímto se snaží obrátit veřejné mínění na svou stranu.

Mezi poslední projev řadíme snahy stalkera v rámci stalkingu/kyberstalkingu očernit oběť, například šířením nepravdivých informací v okolí oběti (práce, rodina, přátelé, sousedé). Kyberstalking se například projevuje tak, že útočník vytvoří falešnou internetovou stránku nebo blog, kde o oběti zveřejňuje nepravdivé informace ve snaze snížit její důvěryhodnost, reputaci. Tyto informace šíří synchronními i asynchronními komunikačními kanály (chat, ICQ, Skype, e-mail, Wikipedie, sociální sítě aj.).

Tab. č. 1 Četnost výskytu forem stalkingu podle Vosse

Chování stalkera	Četnost výskytu
Telefonuje oběti	85%
Potuluje se v její blízkosti	68%
Pokouší se jí kontaktovat přes třetí osoby	65%
Vyptávání se na ní v jejím prostředí	55%
Postává před jejím domem	54%
Zasílá jí dopisy	50%
Zasílá SMS	47%

Sleduje oběť	44%
Posílá jí dárky	43%
Beze slova postává (vysedává) v její blízkosti	39%
Zanechává jí vzkazy na dveřích, v autě	35%
Zasílá jí e-maily	35%
Pronásleduje jí autem	35%
Ničí její majetek	26%
Vniká do jejího bytu	18%
Zasílá jí šokující předměty	13%
Objednává zboží či služby jménem oběti	10%

2.2.2 Znaky stalkingu a kyberstalkingu

Abychom mohli náležitě rozpoznat, kdy se jedná o stalking a kyberstalking, je důležité vést pečlivou evidenci všech projevů, které oběť vnímá jako pronásledování. Odbor bezpečnostní politiky Ministerstva vnitra proto vydal stanovisko odboru bezpečností politiky k některým problémům spojeným s výkladem skutkové podstaty nebezpečného pronásledování, ve kterém se také zaměřuje na znaky, které skutečně nasvědčují tomu, že se jedná o daný problém. Patří zde:

- Aktivita údajného stalkera jsou jednostranné, tj. dochází k nim i přesto, že oběť jednoznačně, srozumitelně a jasně odmítla nabídky pronásledovatele a nastolila požadavek na ukončení nevyžádaných aktivit.
- K aktivitám údajného pronásledovatele dochází i přesto, že potencionální oběť uplatnila strategii „nulové reakce“ (tj. nijak nereaguje na pokusy o kontakt).
- Chování stalkera má ráz uceleného a jednotného procesu, který připomíná program. Jednotlivé aktivity stalkera na sebe navazují, zapadají do sebe, řetězí se. Pronásledovatel se např. odvolává na svá předcházející oznámení, jimi odůvodňuje následující akce (protože oběť něco udělala/neudělala, musí on nyní pokračovat).
- V nevyžádaných pokusech o kontakt jsou patrné motivy a cíle, které pronásledovatel sleduje. Jeho postup lze tedy vyhodnotit jako záměrný, úmyslný a specificky motivovaný.

- Dochází ke stupňování aktivit stalkera z hlediska frekvence jejich výskytu či z hlediska jejich závažnosti. Např. původně psal pronásledovatel „jen“ oběti, nyní obtěžuje již další rodinné příslušníky. Příkladem eskalace může být i stěhování stalkingu z privátu do pracovního života oběti. Mnoho stalkerů se snaží deklasovat svoji oběť i na pracovišti a zkomplikovat či zničit její pracovní kariéru.

2.3 Typologie stalkerů a kyberstalkerů

Většina forenzně zaměřených studií usiluje o utřídění psychologie pronásledovatelů do určitých typů. K tomuto třídění se užívá různých kritérii, např. podle typu oběti (celebrita, bývalý partner), předcházejícího vztahu k oběti (ano-ne), motivací a osobnosti pronásledovatele (psychopatická či psychotická). V roce 1993 zkombinoval uvedená kritéria Holmes a rozčlenil pronásledovatele do šesti základních skupin:

- pronásledovatel celebrit („celebrity stalker“)
- pronásledovatel ex-partnera („domesticstalker“)
- pronásledovatel politiků („politicalstalker“)
- pronásledovatel z vášně („luststalker“), v jehož chování je v prvním plánu zvýrazněna sexuální motivace a podle módních vlivů se stěhuje od oběti k oběti
- pronásledovatel ze zjištěné motivace („hit stalker“), který netrpí žádnou psychickou poruchou – vyhlédnutou oběť pronásleduje účelově a hrozí jí i fyzickým násilím, aby od ní nebo třetí osoby získal peníze
- pronásledovatel zhrzený a odmítnutý v lásce („love-scornedstalker“)

Vzhledem k tomu, že kyberstalking je nový, téměř nezmapovaný fenomén, není známá ani typologie kyberstalkerů. K určování typu pachatele se vychází z typologie stalkerů neboli taky off-line stalkerů. (Hulanová, 2012, s. 73)

2.3.1 Typologie podle Zony

Michael Zona společně s kolegy rozdělil pachatele na tři základní kategorie, které vychází ze vztahu mezi obětí a pachatelem. Později byla přidána ještě čtvrtá.

- **Prostá posedlost (Simpleobsessional)** - jedná se o případ, kdy mezi sebou pachatel a oběť měli předchozí vztah. Motivací zde může být posedlost po obnovení již zaniklého vztahu, nebo pomsta, která má za cíl znepríjemnit život bývalému blízkému příteli či partnerovi.

- **Milující posedlost (Love obsessive)** - jedná se o oběti a pachatele bez předchozího vzájemného vztahu. Pachatel své oběti poznává prostřednictvím médií nebo na internetu. Pachatelé mohou trpět duševní poruchou, jako je schizofrenie nebo bipolární porucha osobnosti. Mezi nejznámější typy patří pronásledovatelé známých osobností, označovaný pojmem „syndrom posedlého fanouška“.
- **Erotomanie (Erotomaniac)** - tato kategorie se od milující posedlosti liší v tom, že stalker trpí bludy, že ho oběť bezmezně miluje. Podle výzkumů existuje určitá asymetrie mezi vzorci erotomanie u mužů a žen. Muži jsou zasaženi erotomanií ve všech věkových kategoriích, zatímco ženy jsou postiženy erotomanií ke konci fertility, tedy ve věku kolem čtyřicítky a výše. Musíme však zmínit, že stávající studie vycházely z poznatků získaných u specifické skupiny pachatelů, kteří díky svému jednání uvízli v rukou justice.
- **Syndrom falešné viktimizace (FalseVictimisation Syndrome)** jsou dva typy falešných obětí:
  - 1) představují oběti, které svou viktimizaci pouze předstírají, motivací může být pomsta, touha či přání získat pozornost, alibi, materiální či finanční výhody. Na své jednání pohlížejí reálně a vědí, že klamou.
  - 2) na straně druhé stojí oběti, které ztratily kontakt s realitou, nebo je toto spojení v určitém ohledu narušeno, o své viktimizaci jsou subjektivně přesvědčeni, důležitou roli zde sehrávají různé psychické poruchy.

2.3.2 Typologie s ohledem na rizikovost pro oběť

Jedná se o jednu z nejčastěji používaných typologií pronásledovatelů, která vychází z posouzení rizika pro oběť. Uvedená typologie je v interakci s určitými diagnózami duševních poruch. V praxi však může pachatel vykazovat smíšené charakteristiky. (Čírtková a Vitoušová, 2007, s. 119-120)

- **Odmítnutý pronásledovatel (RejectedStalker)** – jedná se o pachatele, který se dopouští pronásledování v důsledku rozčarování a roztrpčení z ukončeného vztahu. Nemusí jít výhradně o vztah intimní, ale může zde spadat taky vztah rodinný, pracovní či obchodní, ale taky vztah terapeutický. Pronásledování může být v důsledku touhy obnovit vztah nebo se může jednat o odplatu, revanš

za odmítnutí. Stalking je u těchto pachatelů kompletně či alespoň z části substitucí, náhražkou za ukončený vztah.

- **Hledač intimity (IntimacySeeker)** – tento typ osoby touží po vztahu s člověkem, který ho zaujal a u kterého předpokládá, že bude city opěťovat. Odmítnutí ze strany oběti neakceptují, odmítají tomu uvěřit. Odmítnutí reinterpretují, překrucují a vysvětlují si ho pozitivně. Tito pronásledovatelé primárně neusilují o sexuální vztah. Jako oběti jsou vybrány většinou cizí osoby nebo osoby povrchně známé. Z jejich řad se rekrutuje většina pronásledovatelů celebrit.
- **Nekompetentní nápadník (IncompetentSuitor)** – tento typ pachatele chce tak jako všichni ostatní nějaký poměr, ale nehledá intimitu ani opěťovný vztah, nýbrž hledá jednoduše řečeno rande nebo sexuální schůzku. Do této skupiny řadíme osoby sociálně a interpersonálně málo způsobilé. Tyto osoby zažívají jasná odmítnutí, vzdají to, ale bohužel se upnou na někoho jiného.
- **Zlostný pronásledovatel (ResentfulStalker)** – tato osobnost úporně pronásleduje svoji oběť kvůli skutečnému či domnělému zranění, újmě, kterou mu přivodila oběť. Tito pachatelé vynikají ve vyhrožování a zastrašování. Jejich terč může být individuální nebo skupinový. Domnívají se, že je oběť poškodila. Pachatelé žijí v představě, že jsou sami obětí a tím pádem jsou v právu.
- **Predátorický pronásledovatel (PredatoryStalker)** – cílem je útočné, obvykle sexuálně agresivní chování. Pachatel se vyznačuje systematičností v postupech. Pronásledovatelé si sbírají veškeré informace o oběti, fantazírují o útoku, často se dopouští i voyeuristických aktivit. Tyto části stalkingu probíhají obvykle skrytě a subtilně, protože pronásledovatel nechce vystrašit oběť před finálním útokem. Kochají se postupným odhalováním identity svojí oběti. Tato skupina je málo početná a vzácná; nutno dodat, že líčené vzorce chování se vyskytují i u některých sexuálních partnerů.

Tab. č. 2 Rizikost pronásledování podle typu pachatele

Domény rizika	Odmítnutý pronásledovatel	Hledač intimity	Nekompetentní nápadník	Zlostný pronásledovatel	Predátorský pronásledovatel
	Riziko				
Napadení	Vysoké	Nízké	Nízké	Nízké	vysoké
Vyhrožování	Vysoké	Moderované	Vysoké	Vysoké	nízké
Perzistence	Moderované	Vysoké	Nízké	Moderované	Nízké
Psychické a sociální poškození oběti	Vysoké	Moderované	Nízké	Vysoké	Vysoké
Opakování vůči nové oběti	Vysoké	Nízké	Vysoké	Moderované	Vysoké

Stejnou typologii, jakou uvádí Čírtková, uvádí také Buskottová. Uvedenou typologii můžeme taky přirovnat k typologii Boona a Sheridan, kterou řadíme zatím mezi nejznámější. Tato typologie vychází z detailní analýzy 124 případů pronásledování a přihlíží ke skutečnosti, že někteří autoři akceptují policejní opatření, zatímco jiní nikoliv, a že některá pronásledování jsou více a jiná méně nebezpečná. Jejich dělení je následující (Čírtková, 2008, s. 73-75):

- pronásledování ex-partnerem
- pronásledování umanutým (poblázněným) obdivovatelem, v odborné literatuře je tento typ taky označován nekompetentním nápadníkem
- fixovaný pronásledovatel s psychickými poruchami
- sadistický pronásledovatel

Pokud porovnáme námi zmiňované typologie, můžeme říct, že ačkoliv má každý autor své vlastní členění pachatelů, jsou si členění v mnohém podobná. Za tuto skutečnost může patrně i fakt, že stalking i kyberstalking spadá pod velmi mladou problematiku a není k ní mnoho známo. Autoři uvedených typologií provádějí vlastní analýzy, na základě kterých si vytváří své typologie, díky čemuž pak dochází ke vzniku určité podobnosti. Do dnešní doby nebylo možné vytvořit jednu ucelenou typologii, která by všechny autory shrnula dohromady, a vytvořila tím jednu jedinou typologii, která by byla výchozí pro všechny.

2.4 Typologie pachatelů podle forenzní psychologie

Typologii pachatelů jako takovou můžeme dělit také z hlediska forenzní psychologie. Ta nám říká, že psychologie osobnosti pachatele se zabývá popisem a výkladem psychických charakteristik a zvláštnostmi jedinců, kteří již spáchali nějaký trestný čin. Zabývá se zejména otázkami, jaké duševní pochody předcházejí trestné činnosti. Ve 20. století se objevovaly názory, že se zločinci podstatně odlišují. Od těchto tendencí se však již upustilo. Dle nových poznatků se odlišují pouze tím, že jejich jednání bylo shledáno kriminálním. Základní dělení pachatelů (Matoušková, 2013, s. 110-111):

➤ Socializovaný typ

Socializovaný typ se nijak zvlášť neliší od většiny lidí. Nemají žádné specifické myšlenkové pochody, prožívání, primární ani sekundární potřeby. Spáchaný trestný čin je ojedinělým případem a lze k němu snadno nalézt motiv. S pachatelem tohoto typu lze snadno navázat kontakt.

➤ Neurotický typ

Charakteristické jsou různě velké neurotické poruchy, které volně přecházejí i do kriminálního jednání. S tímto typem pachatele se setkáváme nejčastěji u mladistvých řešící rodinný konflikt. Pro komunikaci s takovým pachatelem je potřeba zejména pozitivní atmosféra s důrazem na kladné stránky osoby pachatele.

➤ Psychopatický typ

Charakteristickou vlastností je zvláštní a nepřehlédnutelný způsob chování a jednání. Nejčastěji se objevuje porucha disociální. Pachatelé tohoto typu nedokážou navázat hlubší mezilidské vztahy, nemají schopnost empatie a často svádějí své potíže na okolí.

Sem také řadíme emočně nestabilní, histriónskou, schizoidní a smíšenou poruchou osobnosti. Tento typ není problém rozpoznat, největším problémem je komunikace s ním, a to i pro odborníky. Nelze u nich uplatnit apelaci na morální chování, svědomí nebo pocity viny. V odborné literatuře se objevují spekulace o přeceňování psychopatie. Důvodem patrně je, že znalci si nedovedou vysvětlit spáchání některých závažných činů.

➤ Mentálně nedostatečný typ

Jde o pachatele s nižší inteligencí. Typickými pro ně bývají trestné činy násilné povahy, sexuální útoky či trestná činnost skupiny pachatelů. Nejtěžší násilné činy jsou páchany

lidmi s podprůměrným IQ. Tento typ pachatele lze snadno rozpoznat. Bývá náchylný k ovlivnitelnosti a přivlastňování názorů, což může vést až k nepravdivému doznání.

➤ **Psychotický typ**

Jedná se o typ pachatele, který v době spáchání trestného činu trpí duševní chorobou. Takový trestný čin je obvykle nápadný svou nesrozumitelností, až bizarností pro ostatní a také motivace bývá nepochopitelná. Takový pachatel, prokáže-li se jeho nepřičetnost na základě znaleckého posudku, bývá vyviněn.

Mezi další dělení pachatelů s pohledu forenzní psychologie patří dělení od I. Rode a S. Scheld. Ti rozdělili pachatele do následujících kategorií (Matoušková, 2013, s. 111-112):

➤ **Afektivní pachatelé**

K vykonání tohoto trestného činu dochází v době, která nastala po konfliktu, často po velmi emocionální situaci. Ve většině případů se jedná o vztahové delikty, u kterých není velká pravděpodobnost opakování, a pachatel není označen za nebezpečného.

➤ **Deviantní pachatelé**

Své útoky zaměřují na neznámé osoby a lze u nich usuzovat velkou nebezpečnost.

➤ **Racionální pachatelé**

Tyto pachatele řadíme mezi ty s největší nebezpečností. Jejich jednání není spontánní, svůj čin mají promyšlený i s důsledky. Zpravidla se jedná o činy, které skýtají pro pachatele nějaký finanční či materiální užitek.

Jak můžeme vidět, posuzování pachatelů je opravdu složitou problematikou, neboť škála typů pachatelů je opravdu široká a jednoho pachatele můžeme zařadit hned do několika kategorií. Už v předchozí části kapitoly jsme zjistili, že typologie pachatelů stalkingu a kyberstalkingu podle různých autorů jsou si v mnohém podobné. Můžeme říct, že i pokud srovnáme typologii stalkerů a kyberstalkerů s typologií podle forenzní psychologie, najdeme v určitých případech drobné podobnosti.

3 OBĚTI STALKINGU A KYBERSTALKINGU

Vzhledem k tomu, že informace k obětem pronásledování jsou poměrně rozsáhlé, rozhodli jsme se, že celou kapitolu věnujeme informacím o obětech. V této kapitole se budeme zabývat vším, co se týká obětí, seznámíme se s typologií, dopady na oběť, ale v neposlední řadě taky s tím, jak by se měla oběť bránit, nebo jak jí lze v případě pronásledování pomoci.

3.1 Typologie obětí

V této části se budeme zabývat problematikou, kdo všechno se může stát obětí naší problematiky z hlediska psychologie. Podíváme se, co nám uvádí literatura k obětem stalkingu a kyberstalkingu.

3.1.1 Viktimologie o oběti

Viktimologie je relativně novou vědní disciplínou a rozvíjí se jako nauka o obětech. Viktimologie zkoumá oběti TČ a dává si za cíl zjistit, jakou roli hraje oběť v motivaci pachatele a jakým způsobem se „spolupodílí“ na interakci v průběhu TČ. (Čírtková, 2000, s. 179)

Současný zájem o viktimologickou problematiku je logickým vysvětlením určitých pochybností o přiměřeném postavení oběti v systému spravedlnosti trestního práva. V době, kdy se vyvíjela společnost, ztrácela oběť své původní postavení a dostala se z aktivního prvku v uplatňování spravedlnosti do té míry, že se téměř ocitla na vedlejší koleji. (Čírtková, 2004, s. 111)

Badatelský zájem se soustřeďuje na poznání viktimogenních situací. Ty nám říkají, že jsou místa a časové okamžiky, se kterými je spojeno velké riziko ohrožení. Jestliže se takovým místům nevyhýbáme, zvyšuje se tím pravděpodobnost, že se staneme obětí určitých trestných činů. Obecně můžeme říct, že viktimogenní lokality jsou příznačné následujícími momenty: (Čírtková, 2000, s. 180)

- Leží v blízkosti velkých lokalit s levnými obecnými byty, ve kterých bydlí velké množství svobodných, nezaměstnaných mužů starších 15 let.
- Jsou spojeny hustou sítí veřejných dopravních prostředků anebo jsou těmito prostředky snadno dostupné.
- Nejsou protkány sousedskými vztahy a vazbami.

- Jsou sociálně nepřehledné, nelze snadno rozpoznat domácí lidi od vetřelců a cizinců.
- V pravidelném rytmu jsou opuštěny svými uživateli (přes den lokality bydlení a večer administrativní a správní lokality).

Tyto viktimogenní lokality jsou výsledkem empirických výzkumů, které nám říkají, že výskyt kriminality se soustřeďuje do městských částí s typickou levnou výstavbou, kde žijí sociálně slabé rodiny s mnoha dětmi. Četní autoři poukazují na to, že právě z těchto rodin pochází nemalá část pachatelů a současně i obětí. Psychologie obětí postupuje ve výzkumu viktimogenních faktorů ještě o kousek dále. Doplnuje jejich výčet o možné zdroje rizik, která jsou spojena s individuálními zvláštnostmi člověka. V rámci psychologického přístupu se běžně rozlišují tři skupiny viktimogenních faktorů (Čírtková, 2000, s. 181):

- Sociální (tj. profese, sociální vrstva, pozice v rodině, např. nejstarší a nejmladší dítě, styl rodinné výchovy, patologie v rodině)
- Osobnostní (tj. konstelace osobnostních vlastností, která činí jedince náchylným k roli oběti, nikoli však univerzálně, nýbrž pro konkrétní typ deliktů, např. podvodu, znásilnění)
- Behaviorální (tj. rizikové chování, např. vyhledávání viktimogenních lokalit, provokující jednání)

Netík a kol. (1997, s. 87) nám v knize popisují oběti podle Von Hentiga (1941), který oběti popisuje jako depresivní, sadistické, uzavřené, psychicky inhibované, znuděné, normální, lehkomyšlné, dále osamělé, staré, mladé a osoby ženského pohlaví. Lamborn (1981) jej doplňuje ještě o oběti, kterými jsou imigranti nebo městští obyvatelé. Poslední zmíněné kategorie nelze ovšem řadit mezi užitečné, neboť jsou natolik široké, že odrážejí spíše stav kriminality než specifické vlastnosti obětí.

Fattah (1967, in. Netík, Netíková a Hájek, 1997, s. 87-88) rozlišil 5 kategorií obětí trestného činu:

- *Nezúčastněná oběť*: tato oběť nepřispívá svým chováním ke spáchání deliktu, k pachateli i deliktu má odmítavý postoj a projevuje vůči nim až výrazný odpor.
- *Latentní či predisponovaná oběť*: z těchto řad pocházejí osoby, které nazýváme chronické, tyto jedinci mají zvýšený sklon k viktimizaci ať vlivem určitých rysů osobnosti nebo zvláštní náchylností.

- *Provokující oběť*: ta vzniku deliktu napomáhá svým chováním tím, že sama stimuluje pachatele, nebo umožňuje vznik vhodné situace.
- *Zúčastněná osoba*: oběť svým pozitivním postojem k porušení práva spolupůsobí při vzniku deliktu
- *Falešná oběť*: není skutečnou obětí.

3.1.2 Oběti stalkingu

Čírtková a Vitoušová (2007, s. 116) uvádějí, že pronásledování bylo v dřívějších dobách výsadou spíše prominentů ze show-businessu nebo politiky. Četnost výskytu excesivního, systematického pronásledování není přesně známa. Odhaduje se, že minimálně 2 až 8 % obyvatel se stává obětí tohoto deliktu.

Kopecký (2010, s. 7) zase ve své studii uvádí, že podle organizace BKB se oběti stalkingu může stát kdokoliv bez ohledu na věk, pohlaví, sociální postavení, kulturní zázemí, vzhled nebo sexuální orientaci. Markéta Vitoušová, která je prezidentkou organizace BKB, vysvětluje, že podle statistik „patří mezi nejčastější oběti pronásledování lidé, kteří jsou svobodní, žijí bez partnera nebo jsou krátce po rozchodu“. Podle celosvětových výzkumů se oběťmi stalkingu stalo přibližně 10% populace.

S tvrzením Kopeckého se shoduje i Čítková (2008, s. 82-83), která jeho tvrzení doplňuje ještě o tvrzení Jurtela (2007), který „říká, že u obětí se často vyskytuje sklon k submisi a pasivnímu podrobování se ve vztazích, takže je pro ně obtížnější jednoznačně a přesvědčivě sdělit ex-partnerovi nebo nápadníkovi, že o kontakt nemají zájem“.

3.1.3 Oběti kyberstalkingu

Ačkoliv se může každý, kdo používá různé moderní technologie, stát obětí kyberstalkingu, existuje jen malé množství výzkumů na toto téma. Ze studií, které byly uskutečněny, byly sestaveny následující charakteristiky obětí stalkingu (Krčmářová, 2012, s. 103-104):

- ve většině případů jsou oběťmi ženy, ale na druhou stranu, muži jsou online pronásledováni ženami častěji, než kdy před tím v offline prostředí
- nejohroženější jsou lidé, kteří jsou na internetu noví
- z pohledu rodinného stavu je největší část obětí svobodná

- ve většině případů začíná obtěžování prostřednictvím e-mailů, na dalším místě jsou virtuální nástěnky pro vzkazy na sociálních sítích, chat a různé webové stránky, až po knihy hostů, viry a blogy
- skoro polovina online stalkerů jsou neznámé osoby; pokud je totožnost známá, ve většině případů se jedná o bývalou důvěrnou známost oběti
- u většiny případů dochází ke stupňování obtěžování a s velkou pravděpodobností se může obtěžování přesunout offline
- nezletilé děti jsou ohroženy kyberstalkingem ze strany jejich vrstevníků, v takovýchto případech mluvíme o kyberšikaně

Celou tuhle část můžeme shrnout do několika vět. Z pohledu literatury o obětech stalkingu a kyberstalkingu můžeme říct, že obětí se může stát kdokoliv, ať už muž nebo žena. Samozřejmě častějšími oběťmi v obou případech jsou ženy, a to zejména svobodné. Dalším důležitým poznatkem je fakt, že on-line pronásledování se může změnit v offline pronásledování.

Z hlediska psychologie můžeme říct, že nelze plně souhlasit s poznáním o viktimgenních lokalitách, alespoň co se týče naší problematiky. Pronásledování jako takové bývalo dříve zjišťováno hlavně u prominentů show-byznysu nebo politiků. Tudíž nezapadá do tvrzení, že kriminalita se soustřeďuje do městských částí s typickou levnou výstavbou, kde žijí sociálně slabé rodiny s mnoha dětmi. Dovolujeme si také nesouhlasit s popisem obětí Von Hentiga, neboť jeho popis neodpovídá vlastnostem obětí podle literatury o obětech stalkingu a kyberstalkingu.

3.2 Dopady na oběť

Fiedler mluví o spirále stalkingu, která obsahuje tři fáze. V první fázi se projevuje vlastní aktivita stalkera (zaslání SMS, telefonát aj.), toto v oběti vyvolává úlek a strach, a přináší jí značný stres. Po tom, co toto odeznívá, otevírá se druhá fáze. Tato fáze přináší oběti určité uklidnění, oběť se z otřesu vzpamatovává. Druhé stádium však netrvá nikdy dlouho a záhy přechází do fáze třetí, ve které dominují nepříjemná očekávání a obavy z další akce stalkera. (Čírtková, 2008, s. 83)

Studie o obětech stalkingu se objevují koncem minulého století. Jejich podrobnou studii publikovali koncem 90. let minulého století australští autoři M. Pathé a P. Mullen. Tito analyzovali údaje od sta pacientek z psychiatrické léčebny, které byly vystaveny

pronásledování po dobu alespoň jednoho měsíce, a to více jak jedním způsobem. I když ve většině případů šlo o mírnou variantu stalkingu, většina obětí musela přistoupit k velkým změnám ve svém životním stylu. Jednalo se o zkrácení pracovní doby, změna bydliště, utajování telefonních čísel a poštovních adres. U obětí se objevovaly stížnosti na psychosomatické problémy. Běžně se objevovaly stavy deprese a v 83 % případů těžké stavy úzkosti. Jedna čtvrtina obětí vážně přemýšlela o sebevraždě, nebo se o ni pokusila. U poloviny zkoumaného vzorku se projevíly symptomy posttraumatické stresové poruchy. (Čírtková, 2008, s. 85)

V americké studii dospěl D. M. Hall (1998) k závěru, že stalking způsobuje negativní osobnostní změny, které se projevují nárůstem podezíravosti a strachu, a poklesem důvěry druhým. Toto potvrzují i studie, které při výzkumu používaly standardizované diagnostické nástroje. (Čírtková, 2008, s. 85)

Můžeme tedy říct, že pronásledování poškozuje oběť v sociální, pracovní i psychické oblasti. Ve výzkumech (Wondrak 2004, in. Čírtková a Vitoušová 2007, s. 122) jsou evidovány následující reakce obětí stalkingu:

- 53 % obětí volí změny na pracovišti
- 39 % obětí se uchyluje ke změnám bydliště
- 25 % obětí myslelo někdy na sebevraždu
- 15 % obětí zažívá konflikty v sociálním okolí

Pro oběti stalkingu je nesmírně obtížné udržet běžný životní styl. Jejich pozornost a obezřetnost je vystupňována do extrému, redukují své sociální kontakty, přestávají vycházet ven. U některých případů může dojít ke ztroskotání stabilních partnerských vztahů. Dopady stalkingu závisí na délce a konkrétním typu pronásledování. Prožívání újmy také ovlivňuje vztah oběti a pronásledovatele.

Tab. č. 3 Dopady stalkingu na oběť

Důsledky stalkingu	%
Žádné důsledky	0-2
Panika	11-30
Bolesti hlavy	14-35
Žaludeční potíže	34-43
Deprese	28-48

Vztek, podrážděnost, agrese	30-66
Nedůvěra vůči ostatním	38-66
Poruchy spánku, noční můry	41-67
Nervozita, lekavost	0-70
Strach	43-71
Pocit vnitřního neklidu	54-81
Pracovní neschopnost	17-23

3.3 Pomoc obětem stalkingu a kyberstalkingu

Nalézt a poskytnout obětem pronásledování účelnou pomoc, a tím stopnout chování pronásledovatele, není snadnou záležitostí. V takovém případě je zapotřebí spolupráce více institucí najednou. Ze zahraničí je známo, že vyšetřování stalkingových kauz není jen záležitostí policie, ale je zapotřebí úzká spolupráce s odborníky z řad psychiatrů, psychologů, ale také mediační a probační služby. Terapie pro zmírnění traumatizace je vhodná až po ukončení případu. Do doby, kdy stalking existuje, je důležitá podpora, která by měla obsahovat (Čírtková a Vitoušová, 2007, s. 122-124):

- Informování o podstatě stalkingu a jeho pachatelích
- Podporu porozumění oběti vlastním reakcím a příznakům
- Normalizaci příznaků a potíží (oběti mají strach, že se zblázní)
- Odbourávání pocitů viny (hlavně u ex-partner stalkingu)
- Práci s častým pocitem obětí, že je nikdo nebere vážně
- Restabilizaci pocitu identity, sebecitu
- Obnovení iluze kontroly (jasné poselství i svět je do určité míry nejisté místo)

Mezi další základní doporučení, která mohou zlepšit situaci oběti, patří (Čírtková a Vitoušová, 2007, s. 124-125):

1. Přerušování kontaktů:

Okamžité a úplné přerušování kontaktů s pronásledovatelem; oběť by měla respektovat strategii nulové reakce.

2. Vyhledávání informací

Oběť by se měla v počátcích pronásledování informovat, jakým způsobem se bránit a jak situaci řešit. Pro takové informace se může obrátit na různé psychologické a občanské poradny pro oběti TČ, nebo také psychiatrická zařízení, soudy, mediační a probační službu, sociální pracovníky na úřadech.

3. Prosazení zranitelnosti oběti

Pro posouzení zranitelnosti se používá systém základních otázek, kterými lze zranitelnost oběti zjišťovat (kladné odpovědi přitom signalizují zvýšenou zranitelnost). Podle systému odpovědí se pak posuzuje, zda je pachatel schopen splnit své hrozby.

4. Rozhovor s pronásledovatelem

Takovou pomoc je možné realizovat v případě, kdy je pachatel známou osobou. K rozhovoru dochází pomocí vhodné a kompetentní třetí osoby. Rozhovor může být prvním krokem ke stopnutí nevhodného chování, ale na druhou stranu jsou známy i případy, kdy rozhovor s agresorem zvýšil jeho destruktivní úmysly. Za kompetentní osobu považujeme takovou, která není v blízkém vztahu k oběti. Optimálním případem je takový, kdy nabízí určitou šanci agresorovi ke změně. Může své pocity a svůj pohled na věc ventilovat. To, že třetí osoba projeví přiměřený zájem o jeho životní situaci, zvyšuje vyhlídky na úspěch tohoto opatření.

5. Shromáždění dokumentace a uchovávání důkazů o pronásledování

Vždy je potřeba, aby oběť uchovávala veškeré důkazy o pronásledování (dopisy, SMS, záznamy telefonů aj.). Záznamy jsou pak prospěšné pro poradce, který posuzuje nebezpečnost pronásledování. Důkazy jsou také důležité pro policii v případě, kdy se oběť rozhodne podat trestní oznámení.

Tak jako u nás existují organizace na pomoc obětem trestných činů, jako třeba Bílý kruh bezpečí, Intervenční centra, Rosa – centrum aj. neziskové organizace, také v zahraničí, konkrétně v Americe, byla v roce 1997 zřízena dobrovolnická organizace WHO@ (Working to halt on-line abuse). Jedná se o organizaci v boji proti on-line obtěžování prostřednictvím vzdělávání oběti. Prezidentka této organizace je Jayne Hitchcock, která je expertem na kyberšikanu a počítačovou kriminalitu a pravidelně přednáší na různých seminářích. Dobrovolníci této organizace pracují s lidmi, kteří

v současné době prožívají on-line obtěžování, a radí ostatním, jak zabránit obtěžování nebo minimalizovat jeho dopady. (WHO@, 1997)

3.3.1 Jak by se měla bránit oběť

Vzhledem k tomu, že pronásledování je velmi závažná problematika, která může mít až smrtelné následky, měla by i oběť znát základní informace o tom, jak se může bránit sama, aby co nejvíce zmírnila dopady pronásledování na sebe sama.

Kopecký (2010, s. 14) ve své studii uvádí, že možnosti obrany před stalkingem můžeme rozdělit na dvě skupiny:

- a) Privátní obrana
- b) Institucionální obrana

Privátní možnosti obrany:

1. Přerušit veškeré osobní kontakty s pronásledovatelem (neodpovídat na telefonáty, nereagovat na SMS, nescházet se), jelikož jakýkoliv kontakt s útočníkem může vést k prohloubení zájmu o oběť.
2. Vyhybat se místům možného setkání, změnit své návyky.
3. Snažit se projevy pronásledování evidovat a zdokumentovat (= schovávat si důkazy), informovat své blízké o pronásledování a totožnosti útočníka.
4. Vyhledat pomoc.
5. Mimo domov se pohybovat s další osobou – členem rodiny či jinou důvěryhodnou osobou.
6. Nosit u sebe legální prostředky pro svou obranu (pepřový sprej, alarm). Nosit u sebe mobilní telefon pro případ přivolání pomoci.
7. Nezveřejňovat své osobní údaje (telefonní číslo, adresu). Kontakty na sebe dávat jen lidem, kterým důvěřujeme.

K institucionálním možnostem patří:

1. Kontaktovat odborné instituce: Bílý kruh bezpečí (www.bkb.cz), nebo jiné organizace na pomoc obětem trestných činů.
2. Kontaktovat Policii ČR.

4 PRÁVNÍ ÚPRAVA STALKINGU

V poslední kapitole naší práce se zaměříme na právní vymezení stalkingu a kyberstalkingu, a dále si zveřejníme pár případů nebezpečného pronásledování, abychom si ukázali, jak bylo důležité provést úpravu právního systému a nebezpečné pronásledování do něj zahrnout.

4.1 Právní úprava do 31. 12. 2009

Jak už bylo zmiňováno, do roku 2010 nebylo nebezpečné pronásledování jako takové podle trestního zákona trestně stíhatelné. Můžeme říct, se jedná o paradox, neboť nebezpečné pronásledování má na oběť enormní negativní dopady a jeho nebezpečnost je reálně podstatně vyšší, než je tomu u řady banálních, ale přitom rutinně stíhaných trestných činů. Ačkoliv špehování či pronásledování bylo možné podle trestního práva stíhat jen obtížně, nemůžeme říct, že to nešlo vůbec. Bylo to možné za předpokladu, že jednání pachatele dosáhne vyššího stupně společenské nebezpečnosti a naplní tak skutkovou podstatu některého z trestných činů. (Baránek, 2011, s. 21)

V případě, že jednání bylo nižšího stupně společenské nebezpečnosti, bylo možné osobu stíhat alespoň za přestupkové jednání.

Zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích

Přestupkem se podle tohoto zákona myslí *„zaviněné jednání, které porušuje nebo ohrožuje zájem společnosti a je za přestupek výslovně označeno v tomto nebo jiném zákoně, nejde-li o jiný správný delikt postižitelný podle zvláštních právních předpisů anebo o trestný čin“*.

Dále zákon říká, že k odpovědnosti za přestupkové jednání *„postačí zavinění z nedbalosti, nestanoví-li zákon jinak“*. Výjimku z přestupkového jednání mají osoby mladší patnáct let, neboť za přestupek není odpovědný ten, kdo *„v době spáchání nemohl rozpoznat, že jde o porušení nebo ohrožení zájmu chráněného zákonem, nebo nemohl ovládat své jednání“*. Toto však neplatí v případě, kdy se osoba do stavu nepříčetnosti přivedla požitím alkoholu nebo užitím jiné návykové látky.

V případě, kdy pronásledování nenaplnovalo skutkovou podstatu některého z trestných činů, bylo možné ho kvalifikovat aspoň jako přestupek proti občanskému soužití nebo majetku.

Přestupek proti občanskému soužití § 49 odst. 1 písm. c) z. č. 200/1990 Sb.

„Přestupku se dopustí ten, kdo úmyslně naruší občanské soužití vyhrožováním újmou na zdraví, drobným ublížením na zdraví, nepravdivým obviněním z přestupku, schválnostmi nebo jiným hrubým jednáním“.

Přestupek proti majetku § 50 odst. 1 písm. a) z. č. 200/1990 Sb.

„Přestupku se dopustí ten, kdo úmyslně způsobí škodu na cizím majetku krádeží, zpronevěrou, podvodem nebo zničením či poškozením věci z takového majetku, nebo se o takové jednání pokusí“.

Přestupky projednávají správní orgány na základě oznámení státních orgánů, orgánů policie nebo obce, ale i právnických osob nebo občanů, pokud se nejedná o přestupky, které se projednávají pouze na návrh postižené osoby. Místně příslušný orgán k projednání přestupku je ten, v jehož obvodu k němu došlo. Věc může být i postoupena věcně příslušnému orgánu, v jehož územním obvodu se pachatel zdržuje nebo pracuje. Pokud správní orgán věc neodloží, ani neshledá důvod pro postoupení věci jinému orgánu, zahájí řízení o přestupku bezodkladně, nejpozději do 60 dnů. (Baránek, 2011, s. 24)

V případě, kdy jednání dosahovalo vyššího stupně společenské nebezpečnosti, takže naplnovalo skutkovou podstatu některého z trestných činů, mohlo být jednání spojené se stalkingem řešeno podle trestního zákona.

Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon

V souvislosti s pácháním stalkingu se pachatel do roku 2010 mohl dopustit těchto trestných činů. Trestným činem podle tohoto zákona se rozumí *„čin, který je nebezpečný pro společnost a jehož znaky jsou uvedeny v tomto zákoně“.*

Trestné činy hrubě narušující občanské soužití

§ 197 a Vzbuzení důvodné obavy

§ 202 Výtržnictví

§ 206 Pomluva

§ 209 Poškozování cizích práv

Trestné činy proti rodině a mládeži

§ 215 Týrání svěřené osoby

§ 215 a Týrání osoby žijící ve společně obývaném bytě nebo domě

Trestné činy proti svobodě a lidské důstojnosti

§ 231 Omezování osobní svobody

§ 232 Zbavení osobní svobody

§ 235 Vydírání

§ 237 Útisk

§ 238 Porušování domovní svobody

§ 239 Úmyslné porušení dopravovaných zpráv

§ 240 Úmyslné prozrazení nebo využití tajemství dopravovaných zpráv

§ 241 Znásilnění

4.2 Právní úprava od 1. 1. 2010

Vzhledem k tomu, že stalking se stával stále častějším problémem, byla provedena novela trestního zákona a nebezpečné pronásledování bylo zahrnuto jako samostatný trestný čin. K tomuto došlo 1. 1. 2010, kdy nabyl účinnosti zákon č. 40/2009 Sb. neboli TZ.

Ve výše zmiňovaném zákoně je nebezpečné pronásledování vymezeno v § 354 a zní takto:

(1) Kdo jiného dlouhodobě pronásleduje tím, že

a) vyhrožuje ublížením na zdraví nebo jinou újmu jemu nebo jeho osobám blízkým,

- b) vyhledává jeho osobní blízkost nebo jej sleduje,
- c) vytrvale jej prostřednictvím prostředků elektronických komunikací, písemně nebo jinak kontaktuje,
- d) omezuje jej v jeho obvyklém způsobu života, nebo
- e) zneužije jeho osobních údajů za účelem získání osobního nebo jiného kontaktu,

a toto jednání je způsobilé vzbudit v něm důvodnou obavu o jeho život nebo zdraví nebo o život a zdraví osob jemu blízkých, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok nebo zákazem činnosti.

- a) (2) Odnětím svobody na šest měsíců až tři roky bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1
  - a) vůči dítěti nebo těhotné ženě
  - b) se zbraní, nebo
  - c) nejméně se dvěma osobami

Vzhledem k tomu, že má nebezpečné pronásledování nízkou trestní sazbu, nelze ho kvalifikovat jako zvlášť závažný zločin, a tím pádem je vyloučeno použití odposlechu podle trestního řádu, který by umožnil shromáždit dostatek důkazů o jednání pachatele. Odposlech a záznam není možné provést ani se souhlasem uživatele stanice, neboť se nejedná o trestný čin, který je uveden ve výčtu trestných činů v § 88 odst. 5 trestního řádu. Naopak u trestného činu nebezpečného vyhrožování je tento postup umožněn. (Baránek, 2011, s. 36)

Ačkoliv od roku 2010 je nebezpečné pronásledování zahrnuto do českého právního systému, není vyloučeno, že jednání, které je důsledkem pronásledování, by nebylo možné postihnout v rámci jiné skutkové podstaty, a to i v možném souběhu s trestným činem nebezpečné pronásledování. Jedná se o skutkové podstaty trestných činů, jako je např. pomluva § 184 TZ, porušování domovní svobody § 178 TZ, omezování osobní svobody § 171 TZ a řady dalších. (Baránek, 2011, s. 37-38)

V rakouském trestním zákoníku je nebezpečné pronásledování zakotveno v § 107a a uvádí, že trestného činu nebezpečného pronásledování se dopouští ten, kdo po delší dobu nepřipustně zhoršuje způsob života jiné osoby tím, že:

- vyhledává její blízkost,
- kontaktuje ji pomocí telekomunikačních nebo jiných komunikačních prostředků nebo prostřednictvím třetí osoby,
- za použití jejích osobních údajů pro ni objedná zboží nebo služby,
- za použití jejích osobních údajů dovede třetí osobu k tomu, že s obětí naváže kontakt.

Obdobně zní § 238 německého trestního zákona. Definice i trestní sazby stalkingu se liší podle jednotlivých zemí.

Přehled trestních sazeb za pronásledování oběti podle Jurtela (2007, in. Čírtková, 2008, s. 60):

- SRN až 5 let (v případě způsobení smrti 10 let)
- Austrálie (Victoria) až 10 let
- Kanada až 10 let
- Velká Británie až 5 let
- Austrálie (New South Wales) až 5 let
- USA (Massachusetts) až 5 let
- Holandsko až 3 roky
- Belgie až 2 roky
- Rakousko až 1 rok
- Irsko až 1 rok
- Japonsko až 1 rok
- Norsko 6 měsíců
- Dánsko 6 měsíců

4.3 Ochrana osob dle právní legislativy

Právní legislativa má několik možností, jak poskytnout obětem účinnou ochranu před pachateli stalkingu. Některé ochrany poskytuje přímo policie sama, o jiných rozhoduje soud. Ve většině případů si ovšem musí oběť sama zažádat o poskytnutí ochrany.

Zákon č. 273/2008 Sb. o Policii České republiky

Pokud je důvodná obava, že by osoba mohla být vážně ohrožena na životě, je možné jí dle tohoto zákona poskytnout krátkodobou ochranu.

Krátkodobá ochrana § 50 z. č. 273/2008 Sb.

Pod tímto pojmem se rozumí:

- a) Fyzická ochrana
- b) Dočasná změna pobytu osoby
- c) Použití zabezpečovací techniky nebo poradensko-preventivní činnost

Policie poskytne osobě ochranu v případě, kdy *„osobě hrozí újma na zdraví nebo jiné vážné nebezpečí, avšak nelze jí poskytnout zvláštní ochranu osob. Krátkodobá ochrana osob se v odůvodněných případech poskytne také osobám blízkým osobě, které zřejmě hrozí újma na zdraví nebo jiné vážné nebezpečí. Krátkodobou ochranu lze poskytnout pouze osobám v případě, kdy s tím souhlasí osoba, které má být poskytnuta“*.

Formy krátkodobé ochrany:

- Fyzickou ochranou, kterou se rozumí ochrana bezpečnosti osoby, zajištěním fyzické přítomnosti policisty v místech, kde existuje závažné riziko osobě, které je poskytnuta krátkodobá ochrana, nebo odvrácení bezprostředně hrozícího útoku na život nebo zdraví osoby.
- Dočasná změna pobytu osoby, která spočívá v přemístění osoby, které je poskytnuta krátkodobá ochrana, na místo, které bylo policií vyhodnoceno jako místo bezpečné z hlediska hrozícího nebezpečí, nebo které je pod kontrolou policie.
- Použití bezpečnostní techniky.
- Poradensko-preventivní činnost, kterou je souhrn opatření a doporučení směřujících k odvrácení rizika osobě poskytované navrhovatelem, posuzovatelem nebo provádějícím subjektem. (Baránek, 2011, s. 28)

Ačkoliv v zákoně není nikde stanovena lhůta, po kterou se krátkodobá ochrana poskytuje, v praxi je to většinou na dobu 60 kalendářních dnů. Je-li to potřeba, lhůtu lze prodloužit. Ukončit ji lze za těchto předpokladů:

- Pominou-li důvody, pro které bylo rozhodnutí vydáno.

- Jestliže osoba, které je poskytnuta krátkodobá ochrana, jedná nebo jednala takovým způsobem, že formy krátkodobé ochrany jsou neúčinné.
- Uplynutím lhůty.
- Počátkem poskytování zvláštní ochrany. (Baránek, 2011, s. 29)

Zákon č. 99/1963 S., Občanský soudní řád

Druhou možností, jak pomoci obětem, je, že v případě, kdy je osoba vážným způsobem ohrožena na životě, zdraví, svobodě nebo lidské důstojnosti, může požádat soud, který je místně příslušný jejímu bydlišti, o vydání předběžného opatření podle § 76b občanského soudního řádu. V případě, kdy jsou splněny podmínky, vydá předseda senátu předběžné opatření, které ukládá pachateli aby:

- se zdržel setkání s navrhovatelem,
- se zdržel nežádoucího sledování a obtěžování navrhovatele jakýmkoliv způsobem.

Předběžné opatření se vydává na dobu jednoho měsíce a lze ho prodloužit maximálně na dobu jednoho roku. Účelem předběžného opatření je, aby osoba upustila od svého protiprávního jednání. V případě, kdy se pachatel dopustí porušení povinností vyplývajících z předběžného opatření, dopouští se tak TČ maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání podle § 337 TZ. (Baránek, 2011, s. 30)

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

Občanský zákoník jako takový není primární ochranou před stalkingem. Tento zákon upravuje majetkové vztahy fyzických či právnických osob, a vztahy vyplývající z práva na ochranu osob. Občanský zákoník lze využít v době, kdy osoba neví, jak se bránit pomluvám, lžím nebo také, kdy ex-partner nebo ex-přítel šíří na internetu v různých seznamkách či nabídkách erotických služeb intimní fotografie oběti, případně i s telefonním kontaktem nebo adresou. Z ustanovení vyplývá, že fyzická osoba má právo se domáhat, aby bylo upuštěno od neoprávněných zásahů do práva na ochranu její osobnosti, aby byly odstraněny následky těchto zásahů a aby jí bylo dáno přiměřené zadostiučinění. (Baránek, 2011, s. 31)

Stejně jako předběžné opatření i občansko-právní ochrana vyžaduje návrh dotčené osoby příslušnému soudu.

4.4 Případy z České republiky

Abychom si ukázali, jak důležité bylo provést novelizaci trestního zákona a zavést nebezpečné pronásledování do právního systému, uvedeme si dva příklady stalkingu z České republiky. Oba dva případy se staly ještě před novelizací trestního zákona.

Případ č. 1 Petr Hanuš

Petr Hanuš je sadistický stalker, který více než dva roky v období 2005-2007 pronásledoval svou kolegyni Michaelu Maličkou. Hanuš svojí oběti psal výhružné e-maily, SMS, špehoval ji, fyzicky jí napadal, zničil jí automobil. Maličková jeho jednání nahlásila na policii. Protože v té době neexistoval trestný čin nebezpečné pronásledování (stalking), Hanuš byl odsouzen za trestný čin násilí proti skupině obyvatel a proti jednotlivci ke 250 hodinám veřejně prospěšných prací. Pro jejich nenaplnění mu byl trest změněn na 125 dnů vězení.

Nástup trestu si ale Hanuš odložil kvůli špatnému psychickému stavu. Maličková na agresora opakovaně upozorňovala policii, příběh zveřejnila, přespávala u kamarádek, nechala si odposlouchávat telefony, ale marně.

Hanuš si na ni počkal v noci z 16. na 17. července 2007 před jejím domem a ubil ji čtyřkilovou větví. Odsouzen byl k trestu odnětí svobody na 15 let za vraždu.

Případ vyňat ze studie Mgr. Kamila Kopeckého, Ph. D. (2010, s. 8).

Případ č. 2 Michal Ulom

V květnu 2003 zaútočil na lékaře Karla Hynka v ordinaci jeho pacient Michal Ulom. Psychiatr ho léčil od roku 1995 s diagnózou pedofilní sadismus (pedofil s homosexuálními sklony a sadistickými rysy). Lékaře navštěvoval proto, že nebyl schopen navázat normální sexuální kontakt. Hynek mu navrhl kastraci. Ulom to odmítl, označil psychiatra za „ztělesnění všeho zla“ a začal jej pronásledovat.

Psal na něj stížnosti, začal mu telefonovat a vyhrožovat. Plánoval, že zabije náhodně 21 lidí v metru či 10 dětí ve škole, aby si prý společnost všimla, jak trpí. Vyhrožoval i lékařově devadesátileté matce. Michal Ulom psychiatra Karla Hynka pronásledoval přibližně rok a půl.

Po dlouhodobém pronásledování Michal Ulom na psychiatra fyzicky zaútočil. V jeho ordinaci ho napadl mačetou, rozdrtil mu ruce (jednu z nich téměř amputoval) a rozsekl lebku.

Pachatel byl označen za duševně nepřičetného a byl umístěn na psychiatrii v Kosmonosích. Kriminalisté na základě stanoviska odborníků navrhli státnímu zastupitelství zastavit Ulomovo trestní stíhání. Podle názorů znalců nebyl ve chvíli útoku za své jednání odpovědný.

V roce 2005 byla Ulomovi uložena ochranná sexuologická léčba ústavní formou.

Případ vyňat ze studie Mgr. Kamila Kopeckého, Ph. D. (2010, s. 9-10).

PRAKTICKÁ ČÁST

5 METODOLOGIE VÝZKUMU

V teoretické části diplomové práce jsme se obecně zabírali tím, jak je stalking a kyberstalking definován v odborné literatuře. Vymezili jsme si, kdo je pachatel a kdo oběť. V praktické části se budeme zabývat tím, jaký pohled na stalking a kyberstalking mají adolescenti. Výzkum je proveden metodou kvalitativního výzkumu za pomoci rozhovorů. Před započítím výzkumů jsme si stanovili podmínky a cíle, za kterých bude výzkum prováděn.

5.1 Cíl výzkumu

Cílem práce je zjistit a popsat, jaká jsou rizika stalkingu a kyberstalkingu z pohledu adolescentů.

5.2 Formulace výzkumných otázek

Výzkumné otázky v rámci kvalitativního výzkumu plní dvě základní funkce. Pomáhají výzkum zaostřit tak, aby poskytl výsledky v souladu se stanovenými cíli, a ukazují také cestu, jak výzkum vést. V neposlední řadě tvoří výzkumné otázky jádro každého projektu. (Švaříček a Šed'ová, 2007, s. 69)

Pro náš výzkum byly stanoveny následující výzkumné otázky:

Hlavní výzkumná otázka

Jak vnímají adolescenti rizika stalkingu a kyberstalkingu?

Díličí výzkumné otázky

1. Jaké využití má internet v životě adolescentů?
2. Jak vnímají adolescenti možnosti pronásledování?
3. Jaké strategie volí adolescenti, aby zabránili pronásledování?

5.3 Metoda výzkumu a sběru dat

Jak už bylo zmiňováno, jako metoda výzkumu byl zvolen kvalitativní výzkum. Kvalitativní přístup je vzhledem ke stanovenému cíli práce výhodnější, neboť za pomoci něho můžeme zjistit, „*jak lidi chápou, prožívají a vytvářejí sociální realitu*“ (Švaříček a Šed'ová, 2007, s. 17).

Naším hlavním záměrem je zejména zjistit, jak konkrétně adolescenti popisují stalking a kyberstalking. Pro tento záměr je tedy nejvýhodnější použít techniku hloubkového nestrukturovaného rozhovoru, u které vycházíme na jednu stranu z předem přichystaných otázek, na stranu druhou pokládáme otázky, které vznikají v reakci na odpovědi respondentů.

Rozhovor jako takový řadíme mezi nejčastěji používanou metodu v rámci kvalitativního výzkumu, a můžeme ho definovat jako nestandardizované dotazování jednoho účastníka výzkumu, zpravidla jedním badatelem, pomocí několika otevřených otázek. (Švaříček a Šed'ová, 2007, s. 159)

5.3.1 Metody analýzy dat

Při analýze dat vycházíme z principů teoretické tematické analýzy. Jedná se o analýzu, která vychází z metody zakotvené teorie. Rozdíl nacházíme ve stanovování závěrů, kdy u tematické analýzy nestanovujeme nové teorie, nýbrž hledáme a identifikujeme společné vzory (témata) v dané problematice.

Kusák (2012, s. 54-56) udává, jak postupovat v případě zpracování, kdy je nejdříve nutné zaznamenat si prvotní nápady, které nám vyplynou z pročtení všech rozhovorů s respondenty. Další fáze, která přichází, pak spočívá v utvoření prvotních kódů, které je pro přehlednost nejlepší si barevně označit. Tyto kódy pak rozdělíme do jednotlivých témat, která jsou zastřešena konkrétním tématem. Při zpracování je důležité dbát na správné rozdělení kódu do jednotlivých témat, ale také na pojmenování témat. Posledním krokem při zpracování rozhovorů je selekce úryvků rozhovorů, které jsou propojeny s postřehy výzkumníka.

Tab. č. 4 Uspořádání témat a kódů

Kategorie	Podkategorie	Kód
Způsoby využívání internetu u adolescentů		<ul style="list-style-type: none"> - Sociální síť - Spojení s kamarády - Pomůcka do školy - Zdroj informací - Zahraniční informace - Komické historky - Úspora peněz

		<ul style="list-style-type: none"> - Využití volného času
Negativně pocíťované situace z pohledu adolescentů		<ul style="list-style-type: none"> - Popis osoby na druhé straně - Veřejné ponižování - Veřejné řešení problémů - Obtěžující lidi - Kyberšikana - Nadávky - Naschvály - Důsledek jednání - Ponaučení
Osoby ohrožené pronásledováním	Snadné oběti	<ul style="list-style-type: none"> - Malé děti - Sociálně slabí - Osoby s nevyspělou rozpoznávací schopností - Snadno ovladatelní
		<ul style="list-style-type: none"> - Bývalé přítelkyně - Mladí lidé - Atraktivní lidé - Osoby, které se nebojí komunikace s cizími - Osoby ve finanční tísní - Osoby vyhýbající se odpovědnosti - Problémové osoby - Teenageři
Osoby, které můžou být pronásledovatelé	Bývalí partneři	<ul style="list-style-type: none"> - Žárliví ex-partneři - Bývalí manželé
		<ul style="list-style-type: none"> - Cizí osoba - Síla skupiny - Psychická stránka - Druh psychického onemocnění

Co stojí na počátku		<ul style="list-style-type: none"> - Fyzické násilí - Ukončení vztahu - Předchozí rozepré - Žárlivost - Závist - Neschopnost smířit se s realitou
Popis průběhu pronásledování	Sledování	<ul style="list-style-type: none"> - Zjištění pohybu osoby - Záměrné vyhledávání fyzického kontaktu - Sledování činnosti osoby - Vyhledávání kontaktu s osobou - Pokus o navázání fyzického kontaktu
		<ul style="list-style-type: none"> - Veřejné narušení soukromí - Zájem o druhou osobu - Vybírání si svojí oběti - SMS - Opakované pokusy o navázání komunikace - Ve dne v noci - S emailem - Vyhrůžování - Jednání, které překračuje běžný způsob života - Psychický nátlak - Prostřednictvím internetu - Obtěžování - Psychické týrání - Psychická šikana

Názor adolescentů na možné řešení problémů		<ul style="list-style-type: none"> - Svěření se důvěryhodné osobě - Zablokování čísla - Ukončení komunikace - Konkrétní jednání - Zjistit pronásledovatele - Snaha vyřešit situaci sama - Vyřešit situaci - Upuštění od jednání - Neuspokojení potřeb - Rozmluva přes druhou osobu
Dopad pronásledování na oběti	Dopad na psychickou stránku	<ul style="list-style-type: none"> - Zhoršení prospěchu - Sebepoškozování - Pocit nejistoty - Porucha soustředění
		<ul style="list-style-type: none"> - Ztráta soukromí - Zasahování do intimity - Strach o život - Strach - Ublížení na zdraví - Zlehčování situace - Snaha být nad věcí - Zachování si rovnováhy - Dopad na psychickou stránku - Nepříjemný pocit - Smrt

Rady adolescentů vrstevníkům		<ul style="list-style-type: none"> - Nedostatečná prevence - Uvědomování si současné situace - Nezájem o současné problémy - Nejistota v preventivních aktivitách školy - Prevence před vznikem problémů - Vyhýbání se rizikovým situacím - Zjišťování si informací o dané osobě - Nenavazování komunikace s cizí osobou - Využívání spojení přes soc. sítě - Vyhýbání se konfliktním situacím - Vyhýbání se nedůvěryhodným osobám - Uvědomění si následků - Zájem o problematiku - Prevence ve škole - Odstup od podivných lidí - Přemýšlet o svém jednání - Nepřipouštění si skutečnosti - Nepředcházení rizikovým situacím - Jednání až s výskytem situace
---------------------------------	--	--

Názor adolescentů na sebe a své okolí	Vztah adolescentů s osobami	<ul style="list-style-type: none"> - Zajištění psychické podpory - Ochota poradit - Blízký vztah - Snaha pomoci - Vzájemná důvěra - Psychická podpora - Důvěryhodné osoby - Důvěryhodný vztah - Častější trávení volného času
	Zájem rodičů o adolescenty	<ul style="list-style-type: none"> - Časové vytížení - Nezájem - Nekompatibilita - Spoléhání se na druhé - Upuštění od odpovědnosti - Snaha o kontrolu - Strach o druhé - Nemožnost kontroly trávení volného času
	Jak se hodnotí adolescenti	<ul style="list-style-type: none"> - Připisování si dospělosti - Odpovědnost za své jednání - Děláním se méněcenným

5.4 Výzkumný soubor

Výzkumný soubor byl vybrán metodou záměrného výběru. Tento výběr se uskutečňuje na základě určení relevantních znaků, tj. těch znaků základního souboru, které jsou důležité. Přitom se výzkumník opírá o pedagogickou teorii, své zkušenosti, vědomosti a úsudek. (Gavora, 200, s. 64)

Cílovou skupinou pro tuto diplomovou práci jsou adolescenti, tedy osoby ve věku od 15 do 20 let, u kterých jsme dopředu nevěděli, zda mají, nebo nemají jakoukoliv zkušenost se stalkingem a kyberstalkingem. Všichni námi oslovení respondenti jsou studenti středních škol a to jak maturitního, tak i učebního oboru. Výzkumný soubor tvoří 6 respondentů - 1 chlapec a 5 dívek. Celkem bylo osloveno 6 respondentů, přičemž všichni

byli seznámeni s tím, že rozhovor bude nahráván na diktafon, a dobrovolně souhlasili s podstoupením rozhovorů. Výzkumný soubor tvoří 5 osob, které autorka znala, a jedna osoba, která byla zprostředkována přes kolegyni v práci.

Slečna Alena (R1): Alena je devatenáctiletá studentka maturitního ročníku na gymnáziu. Při rozhovoru působila klidným a vyrovnaným dojmem. Ačkoliv její mluvnické vyjadřování bylo velmi rychlé, nepůsobila dojmem, že by důvodem byla touha mít rozhovor rychle za sebou. Jedná se o spíš o běžný způsob vyjadřování. Alena si při vyjadřování pomáhala různými gestikulacemi. Odpovědi tohoto respondenta se ve větší míře shodují s údaji, které se dozvíme v literatuře. Ačkoliv se respondent místy v rozhovoru zadržoval, je vidět, že má o problematice přehled. A je si vědom rizik, které s pronásledováním souvisí.

Slečna Lucie (R2): Lucie je šestnáctiletá studentka střední školy dostihového sportu a jezdeckví. Během rozhovoru byla lehce nervózní, což se snažila zakrýt svým rozveseleným výrazem ve tváři. Odpovědi Lucie byly sice stručné, ale o to plynulejší. Ačkoliv nemá žádné osobní zkušenosti s pronásledováním a dalo by se říct, že o této problematice slyšela poprvé, můžeme konstatovat, že má určitou představivost o tom, o jak závažnou problematiku jde, jak vážné následky mohou být a jak by se měl člověk zachovat.

Slečna Míša (R3): Míša je sedmnáctiletá studentka Střední školy veterinární. Míša byla během celého rozhovoru značně nervózní. Vypovídá o tom i intonace hlasu při vyjadřování. Míšiny informace byly hodně stručné a téměř každou větu začínala slovem „nevím“, což budilo dojem, že má strach odpovídat, aby neřekla něco špatně a nebyla za neznalou osobu. Na odpovědi bylo velmi problematické navázat nějakou jinou otázkou, která by nebyla předem připravená. Celkově budila dojem, že chce mít rozhovor rychle za sebou. Dále ještě můžeme říct, že oproti rozhovoru se slečnou Barborou si Míša není vědoma, o jak závažnou problematiku se jedná.

Student Lojza (R4): Lojza je sedmnáctiletý student Střední školy polytechnické. Respondent byl během celého rozhovoru klidný, mluvil pomalu a plynule. Odpovídal podle svých zkušeností, kdy se domníval, že popisuje pronásledování, ale ve skutečnosti se jednalo o šikanu, kterou si prošel na základní škole. Vzhledem k tomu, že se jedná o chlapce, ačkoliv mluvil o nepříjemné situaci, kterou si prošel, snažil se odpovídat tak,

aby budil dojem, že to vlastně nic nebylo a žádným způsobem se ho šikana nedotkla. Jeho odpovědi patřily k těm nejobsáhlejšími.

Slečna Barbora (R5): Barbora je šestnáctiletá studentka Střední školy veterinární, stejně jako Míša. O Barboře můžeme říct, že je na svůj věk celkem hodně rozumově vyspělá. Rozhovor s ní se vzhledem k obsahu odpovědí řadí mezi ty nejlepší. Patrně za to může i fakt, že se o danou problematiku zajímala a měla i nějakou zkušenost. Barbora stejně jako Alena si je vědoma rizik spojených s problematikou a ví, jak by se měla zachovat, pokud by se s problémem opětovně setkala.

Slečna Tereza (R6): Tereza je osmnáctiletá studentka Střední zdravotnické školy. Tereza byla během celého rozhovoru klidná, ačkoliv se jednalo o respondenta, který byl zprostředkovaný a první osobní kontakt byl až při rozhovoru. Působila velmi přátelským dojmem. Velmi překvapivé bylo, že se v rozhovoru dělá méněcennou a sama přiznala, že vzhledem ke své přátelské a otevřené povaze může být snadnou obětí.

5.5 Realizace výzkumu

Na počátku našeho výzkumu jsme si stanovili výzkumné otázky, na základě kterých jsme si potom připravili otázky pro rozhovor. Následovalo provedení předvýzkumu neboli pilotáže.

Pod pojmem předvýzkum se dle Kutnohorské (2009, s. 53) skrývá ověřování postupů, které budeme používat při realizaci výzkumu. Předvýzkumem prověřujeme postupy na menším vzorku respondentů a ověřujeme si tak techniky a vlastnosti jejich použití. Předvýzkumem si prověřujeme úvodní projekt. Výsledků předvýzkumu můžeme využít ke zkvalitnění vlastností přípravy výzkumu.

V našem předvýzkumu byl proveden jeden zkušební rozhovor s osloveným respondentem. Po provedení rozhovoru došlo ke transkripci, zpracování a analýze rozhovoru, kdy bylo zjištěno, že otázky jsou postaveny srozumitelným způsobem a není potřeba je upravit, ale je potřeba více reagovat na odpovědi respondentů. Vzhledem k tomu, že otázky nebylo potřeba upravovat, byl rozhovor použit do celkového vyhodnocení výzkumu. Následně bylo přistoupeno k dalším rozhovorům.

Rozhovory byly realizovány v měsíci únor až březen 2015. Se všemi respondenty byl navázán telefonický kontakt, byli seznámeni se základními informacemi týkajícími se výzkumu, a byl na ně vznesen dotaz, zda jsou ochotní rozhovor podstoupit. Respondenti

ochotně souhlasili. Při osobním setkání jsme před samotným rozhovorem respondenty seznámili s podrobnými informacemi a cílem našeho výzkumu. Rozhory s adolescenty byly provedeny v domácím prostředí, v místě, kde tráví svůj volný čas a v jednom případě v kavárně. Respondenty jsme sami nechali, ať si vyberou místo setkání, protože je důležité, aby se při rozhovoru cítili dobře a nebyli v křeči. Na začátku proběhlo krátké seznámení. Následně jsme respondentovi vysvětlili záměr a cíl práce. Respondenti také byli seznámeni s etickými zásadami a anonymitou, která bude v rámci provádění rozhovorů dodržena, poté jsme provedli samotný rozhovor. Veškeré rozhovory byly nahrávány na diktafon. Po provedení rozhovorů jsme provedli doslovnou transkripci, která je uvedena na konci práce v příloze PII-PVII. Po provedení transkripce jsme provedli zpracování rozhovorů, analýzu a jejich interpretaci. Výsledky výzkumu a celkové shrnutí uvádíme v další části naší práce.

6 INTERPRETACE VÝSLEDKŮ VÝZKUMŮ

Jak už bylo výše zmíněno, vyhodnocení výzkumu provádíme za pomoci kódování. Jednotlivé kódy jsme vytvořili porovnáním výpovědí u respondentů, kdy odpovědi podobného významu dostaly stejný kód, tyto kódy jsme pak zastřešili vhodným tématem. Jednotlivá témata i podtémata spolu musí vzájemně souviset, aby nám pak dala dohromady odpověď na hlavní výzkumnou otázku.

6.1 Způsoby využívání internetu u adolescentů

Kódy, které řadíme do tohoto tématu, vznikly podle toho, jak adolescenti odpovídali na otázky: Jakým způsobem adolescenti využívají internet a případně jaké výhody pro ně internet má. U většiny respondentů se setkáváme se shodnou odpovědí, kdy internet je pro ně výhodný v tom, že mají spojení s kamarády, a to zejména za pomoci facebooku. Za jednu z nejvýznamnějších odpovědí považujeme odpověď slečny Terezy (R6), která na otázku, jakým způsobem nejčastěji využívá internet, odpověděla: *„Používám hodně facebook, že si vlastně píšu se známýma kamarádama, přijde mi to dobré vůči těm, že ten facebook není zpoplatněný, takže zbytečně neutrácím peníze.“* U této odpovědi tím pádem získáváme ještě jeden zajímavý pohled, kdy respondentka nevidí ve facebooku jen spojení s kamarády, ale také úsporu peněz. Ostatní odpovědi byly podobného rázu, například slečna Alena (R1) na tutéž otázku odpověděla takto: *„Převážně na facebook, ... spojení s kamarády.“* A slečna Lucie (R2), která na otázku, jaké výhody má internet, odpověděla: *„Tak hlavně, že se můžu spojit a ostatníma lidma.“* Dále adolescenti nejčastěji uváděli, že internet jim slouží jako pomůcka do školy nebo zdroj informací, na druhou stranu se v některých případech objevilo uvědomění, že vždy nelze považovat internet za důvěryhodný zdroj. Jako příklad odpověď slečny Aleny (R1): *„vyhledávání informací do školy..., co potřebuju, co nevím, co si potřebuju nějakým způsobem objasnit.“*

Student Lojza (R4) má podobný názor, v jeho odpovědi však vidíme, že internetu nelze vždy věřit: *„Tož, že si tam můžu najít některé věci, ale zas na tom internetu se nedá moc věřit.“*

Ostatní kódy svou četností výskytu nebyly tak důležité. Jednalo se spíše o jednotlivé názory na různé způsoby, jak adolescenti využívají internet. Spojitost tématu s hlavním tématem vidíme zejména v tom, že je nutné poukázat na to, že adolescenti opravdu využívají internet k vyplnění svého volného času, a tím pádem se řadí mezi

rizikovou skupinu, která může patřit mezi nejohroženější skupiny, co se týče kyberstalkingu.

6.2 Negativně pocíťované situace u adolescentů

V rámci tohoto tématu byly zjištěny kódy, které vypovídají o tom, co pro adolescenty znamená nepříjemná situace, a zda mají nějakou vlastní zkušenost. Považujeme to v práci za důležité, neboť pro každého znamená slovo nepříjemné něco jiného. A před samotným započítím rozhovoru jsme nevěděli, zda si respondent nějakou nepříjemnou situaci prošel nebo nikoli. Dva z našich zkoumaných respondentů uvedli, že si nepříjemnou situaci zažili při komunikaci na veřejném chatu. Tyto výpovědi považujeme v rámci tohoto tématu jako nejzajímavější. Slečna Alena (R1) na otázku, jestli se setkala s nějakou nepříjemnou situací na internetu, odpověděla: „*Když jsem byla mladší, tak jsem poslala fotky...**Nějakému muži v uvozovkách na druhé straně**“...(tato část pro nás znamená kód popis osoby na druhé straně), „*bylo to na veřejném chatu, **ty fotky byly potom použity na pornostránkách***“ (v této části pak spatřujeme kód důsledek jednání). Z odpovědi slečny Aleny jsme dostali již zmiňované kódy, které nás jen utvrzují v našem přesvědčení, jak je důležité dbát na to, jakým způsobem tráví adolescenti svůj čas, abychom co nejvíce zamezili situacím, které by mohly mít mnohem horší následky. Pro slečnu Alenu (R1) tato zkušenost znamenala ponaučení, kdy je to stejný název i pro kód odpovědi jestli situaci nějak řešila: „*Ne, akorát si od té doby dávám pozor*“.*

Slečna Barbora (R5) popisuje podobnou zkušenost, kdy na stejnou otázku odpověděla takto: „*Když jsem hrála on-line hry, tak tam byl? Typický muž, který se mě, ptal, jestli jsem holka nebo kluk a jakože pak mě vyzýval, abych šla s ním ven a takové.*“ Na rozdíl od slečny Aleny si Barbora zachovala chladnou hlavu a komunikaci sama ukončila. Ale přiznává, že to v ní vyvolalo strach.

U ostatních respondentů jsme v jejich výpovědích nezaznamenali setkání se s něčím nepříjemným. Uváděli pouze své subjektivní názory na to, co je nepříjemné. Mezi ty nejméně závažné můžeme zařadit odpověď, která je ukryta pod kódem veřejné řešení problému. S tím jsme se setkali u slečny Lucie (R2), která nemá žádnou osobní zkušenost, ale jako nejhorší situaci, kterou si nějak zažila na internetu, označila: „*No tak, když se tam třeba začnou hádat nebo nejhorší úplně, no hlavně ty hádky,...*“. Naopak mezi nejvíce rizikové situace můžeme zařadit odpověď Lojzy (R4), který uvedl: „*To je kyberšikana že? Přes ten internet že? Tak s tím bych se nechtěl setkat.*“ Ostatní kódy, které byly vytvořeny,

souvisí s hlavními kódy, kdy v rámci kyberšikany může docházet k veřejnému ponižování, nadávkám a různým naschválům. Z těchto odpovědí jsme si udělali závěr, že každý člověk je ochoten snést situace, které mají různý stupeň nebezpečnosti.

6.3 Osoby ohrožené pronásledováním

Můžeme říct, že větší část odpovědí respondentů se shoduje s uvedenou teorií, podle které se obětí pronásledování může stát opravdu kdokoliv bez ohledu na věk, sociální postavení, sexuální orientaci. U některých odpovědí se však můžeme dostat do diskuze, zda by opravdu osoby, které se skrývají pod určitými kódy, mohly být oběťmi pronásledování, nebo zda se jedná o příznaky jiné problematiky. Nikde nemáme dokázáno, že by tito lidé nemohli být oběťmi. Tyto osoby máme ukryty pod kódem osoby vyhýbající se odpovědnosti, tyto kódy byly získány z odpovědi Lojzy (R4), který uvedl na otázku, koho se může pronásledování týkat: „*Lidi třeba, co nevím, někde třeba dlužíja peníze a nechce zaplatit a jakože, když je mají a nechce zaplatit, tak myslím, že tihle lidi.*“ Jedná se opravdu o příklad, kdy můžeme polemizovat, zda tento typ osob patří mezi potencionální oběti, neboť se musíme zamyslet nad tím, kdo by mohl být pronásledovatel. Literatura téměř ve všech případech popisuje pronásledovatele stalkingu jako osobu, která pronásleduje v souvislosti s narušením nějaké emocionální stránky.

Zbytek kódů, které byly vytvořeny, vychází převážně přímo z odpovědí respondentů, nebylo tedy potřeba pro ně hledat nějaká speciální pojmenování. Je důležité, že adolescenti neuvedli jako oběti pouze dospělé osoby nebo populární osoby. Tato skutečnost signalizuje, že jsou si vědomi, že i oni sami se můžou stát oběťmi pronásledování. Jen tak pro zajímavost uvádíme pár příkladů i s kódy: Slečna Barbora (R5) uvedla tento popis osob: „*Určitě mladých lidí, jako je třeba kolem 10-12*“ (mladí lidé), „*ti, co ještě nedokáží odhadnout tu situaci, co z toho, co by z toho mohlo být*“ (osoby s nevyspělou rozpoznávací schopností), „*atraktivní lidé*“ (atraktivní lidé) a „*lidé, co mají slabší povahu*“ (snadné oběti).

S podobnou výpovědí se setkáváme i u slečny Terezy (R6): „*Tak já si myslím, že v této době úplně každého, od malého dítěte, ... po teenagery, ... po nějakého padesátníka*“ (dospělá osoba).

Můžeme tedy říct, že adolescenti jsou schopni správně popsat osoby, kterých se může pronásledování týkat.

6.4 Osoby, které mohou být pronásledovateli

Toto téma vzniklo spojením kódů, pod kterými adolescenti popisují osoby, které mohou být pronásledovateli. Stejně jako u výše zmiňované kategorie, i u této můžeme říct, že adolescenti vypovídali ve shodě s literaturou. Mezi osoby, které se mohou stát pronásledovateli, adolescenti správně zařadili bývalé partnery, cizí osoby, a také správně určili, že pronásledování svým způsobem může souviset s psychickou stránkou, tedy s psychickým onemocněním. V tomto případě nebudeme uvádět ani žádné úryvky z rozhovoru, neboť samotné kódy jsou ve větší míře odpověďmi a nebylo potřeba pro ně hledat nějaký jiný název. Výjimku spatřujeme pouze v odpovědi Lojzy (R4), který odpověděl, že pronásledování je záležitostí, které provádí skupina osob: „*Třeba dva lidi nebo nějaká partia*“. Tento popis vznikl patrně z vlastní zkušenosti, jelikož respondent se rozhovořil o tom, kdy se stal dle vlastního názoru obětí pronásledování, ale ve skutečnosti se jednalo o šikanu, kterou si prožil na základní škole. Toto jediné tvrzení se odklání od literatury, neboť z veškeré dostupné literatury vyplývá, že pronásledování je záležitostí jedné osoby.

6.5 Co stojí na počátku

V rámci provádění rozhovorů, kdy jsme se respondentů dotazovali, co si představují pod pojmem pronásledování, jsme se dostali také k situacím, které samotnému pronásledování mohou předcházet. Adolescenti uvedli situace, které jsme ukryli do těchto kódů, a pokud bychom je seřadili, vypadalo by to asi takhle: žárlivost, závist, fyzické násilí, předchozí rozepře, které vedou k ukončení vztahu, a následné jednání, kdy se dotyčná osoba není schopná smířit s realitou. Jen pro zajímavost můžeme uvést odpověď slečny Aleny (R1): „*Kluk potom se nemůže smířit s tím, že slečna si našla někoho jiného nebo, už s ním nechce být, tak podle mě to potom občas řeší tím jako, že ju jako pronásledují.*“

Slečna Tereza (R6) udává jinou zajímavou výpověď, která vychází ze zkušeností její kamarádky, jež si v současné době pronásledováním prochází: „*No, no, tak on ju vlastně mlátil v tom vztahu, a ona se vlastně s ním potom rozešla, jednou, když ju zmlátil, ...*“.

Pokud si přečteme následující výpovědi, spatřujeme znaky chování, které bychom mohli přirovnat k odmítnutému pronásledovateli, jehož najdeme v typologii, kterou uvádí Čírtková, nebo pak v typologii podle Zona pod názvem prostá posedlost. Pokud si

přečteme obě tyto typologie, vidíme v tom značnou souvislost s odpověďmi respondentů. Obě námi zmiňované typologie vychází z předchozího ukončení vztahu. Motivací pachatele je obnovení zaniklého vztahu nebo pomsta.

6.6 Popis průběhu pronásledování

V této části se konečně dostáváme ke shrnutí jedné z částí samotného jádra problému. Respondenti jako takoví uvedli opravdu velkou škálu způsobů, jakým pronásledování probíhá. Dále jsme se taky setkali se dvěma vlastními zkušenostmi, které respondenti uvedli. První respondent, který se s pronásledováním setkal, byl Lojza (R4), který nám na otázku, jestli se s pronásledováním setkal, odpověděl: *„Tož to bylo ještě na základce a (odkašláni) nějak jsme se tam s kamarádama pohádali a oni se shodli, jakože většina jakože těch kámošů, se shodla, že prostě mi budou dělat naschvály a takové, ze začátku jsem to bral, jakože srandu, a potom, už jsem právě, že už jsem to vycítil, jakože prostě už to překračuje ty meze a kdesi cosi, tak furt jakože chodili za mnou, jakože nejzdili za mnou přímo domů, ale když jsem byl třeba ve Slušovicích a tak, tak za mnou chodili, obtěžovali mě a takto, kdekoliv jsem přišel tak tam byli aj oni, a necítil jsem se tam jakože nějak extra dobře.“* Pokud si přečteme výpověď Lojzy, zjistíme, že on to cítí jako pronásledování, ale ve skutečnosti se nejedná o pronásledování, ale spíše o šikanu. V rozhovoru sice můžeme spatřovat drobné stejné příznaky s naší problematikou, ale odklon vidíme v další jeho odpovědi (R4): *„... ale jenom třeba, že přišli, kopli mi do lavice, nebo do pouzdra...“* Poslední věc, která nás od tématu odklonila, byl fakt, kdy respondent uvedl, že to samo přestalo. To bude však probráno až v další části. Z tohoto hlediska můžeme říct, že se opravdu nejednalo o pronásledování, neboť pronásledování je zpravidla prováděno jednotlivcem, nikoli skupinou osob. A nikdy samo nepřestane, vždy musí osoba vynaložit snahu pro vyřešení situace.

S jinou výpovědí se setkáváme u respondentky Barbory (R5), která vypověděla takto: *„Je dům, kde neměli plot a nechávali si to dělat od nějakého esiturka, ale byl to, jako čech, ale měl problémy s tou češtinou, a my jsme s kamarádkou to bylo v létě to jsme hodně chodili, jezdili autobusem třeba do vedlejších vesnic apod.. A on se do mě jaksi zakoukal, furt mě pozoroval, když jsme třeba šli, tak normálně odhodil kolečka a šel, šel za náma a jednou mi přinesl prostě, utrhnutý, utrhnutý karafiát, nebo to a řekl ty jsi krásná. A já říkám hmm to je super. Ne. Jakože bylo mi to strašně nepříjemné a pak jsem dostala i strach, pak jsem to řekla, doma. A doma to s ním vlastně vyřešili a dopadlo to tak, že do*

týdne ten muž zmizel...“ Tuto odpověď bychom mohli považovat za typický příklad pronásledování. Podle dostupných informací bychom mohli jednání přirovnat k nekompetentnímu nápadníkovi. V případě, kdy by osoba správně nezareagovala a nezačala celou situaci řešit, bychom nejspíš mohli spatřovat jiné znaky, ale v tomto případě nejlépe sedí tento typ.

Celkově však můžeme říct, že četnost výskytu jednotlivých kódů byla na stejné úrovni. V rozhovorech nebyl zjištěn nějaký výrazný výskyt jednoho kódu, neboť téměř každý respondent uvedl něco jiného. Zároveň však můžeme říct, že ačkoliv si většina z nich pronásledováním neprošla, dokázali v celku správně popsat jednotlivé způsoby, jakými může docházet k pronásledování. Mezi nejlepší odpovědi respondentů můžeme zařadit výpověď slečny Aleny (R1), která na otázku, jakým způsobem si myslí, že může pronásledování probíhat, odpověděla: „...*Tak určitě esemeskama, když třeba někomu dáte číslo, tak ... že vám potom stále vypisuje, vyvolává, nedá vám pokoj ve dne v noci. To samé s emailem, bych řekla .... To samé v reálném životě, že si najde přímo, kde bydlíte, kam chodíte do školy.... Anebo, co děláte za práci. A pak vás tam obtěžuje nebo jako hledá vás tam.*“

Určitou podobnost můžeme spatřovat také v odpovědi respondentky Lucie (R2): „*No, že někdy, někoho prostě furt pronásleduje, furt ho sleduje jakože, co ten člověk dělá, volá mu třeba, pořád píše mu nebo takhle.*“

6.7 Názor adolescentů na možné řešení problémů

Jako nejčastější způsob, jakým by respondenti řešili pronásledování, uváděli kód svěření se důvěryhodné osobě. Můžeme říct, že se jedná o správný způsob jednání, neboť v případě pronásledování lze tento krok považovat za základ. Následoval pak způsob, který máme ukrytý pod kódem konkrétní jednání. Za tímto kódem jsme schovali odpovědi, které vyjadřovaly jednání zajít na policii. Mezi méně účinné můžeme zařadit odpovědi pod kódy ukončení komunikace nebo zablokování čísla. Pro ukázkou uvádíme odpověď slečny Barbory (R5), která by situaci na samém počátku, kdy by se ještě nemuselo jednat o stalking, řešila takto: „*Tak jakože, to vypnout a dál už se s tím člověkem nekontaktovat.*“

S podobnou odpovědí se setkáváme také v případě slečny Aleny (R1), která odpověděla takto: „*Minimálně zablokování čísla, ať už svého nebo bud' měnou, nebo*

zablokováním vlastně té (zamyšlení) jak se tomu říká, té .....toho spojení mezi těma lidmi...“

Toto řešení může být nedostatečně účinné, jelikož jsou známy případy, kdy byl pronásledovatel schopen si opakovaně zajistit telefonní číslo, emailovou adresu, nebo jakýkoliv jiný způsob pro navázání offline komunikace. V případě, kdy se jedná o člověka, který je znalý počítačové technologie, může dojít k nabourání se do různých účtů, a tím pádem by zablokování čísla nebo ukončení komunikace bylo zcela neúčinné.

Za zcela špatný způsob řešení považujeme odpověď slečny Míši (R3), která odpověděla takto: „... *Tak zjistit, kdo to je nějak to vyřešit. Já nevím.*“ A následovala tato odpověď: *Tak kdybych věděla, kdo to je tak bych jako se s tím člověkem nějak pobavila prostě, proč to dělá (smích).*“ Tento způsob řešení problémů nepovažujeme zcela za správný, neboť nikdy nevíme, jak se dotyčná osoba zachová. I v literatuře je doporučováno, aby kontakt probíhal přes třetí osobu a to nejlépe takovou, která není v žádném vztahu s pronásledovanou osobou.

Respondent Lojza (R4), který se nám v rozhovoru svěřil, že se s pronásledováním setkal, nevolil také nejlepší způsoby řešení. V případě, kdy by se jednalo o skutečné pronásledování, nemusela by situace skončit tím, že by problém sám zmizel. Ve výpovědi respondenta spatřujeme zlehčování situace, a to v odpovědi: „...*Ze začátku jsem to bral jakože, srandu,...*“

Závěrem můžeme říct, že většina respondentů je schopná správně v dané situaci zareagovat, aby se tak vyhnula případným dalším problémům, které by mohly nastat v případě, kdy by se rozhodli situaci řešit sami.

6.8 Dopady pronásledování na oběti

Nyní se dostáváme k druhé nejdůležitější části celého našeho jádra problému. Do tohoto tématu jsme zařadili kódy, které nám nějakým způsobem vyjadřují, co všechno může pronásledování způsobit. Neboli samotná rizika pronásledování. Stejně jako v předchozích částech, i tady můžeme konstatovat, že většina respondentů uváděla správná rizika. U mnohých z nich nebylo potřeba hledat speciální pojmenování, neboť tvoří kód samotný. Mezi kódy, které svou četností výskytu patřily mezi nejčastější, můžeme zařadit vyhrožování, dále pak strach nebo také strach o život. Stejně jako v předchozích případech, i tady můžeme zařadit mezi jednu z nejlepších odpovědí výpověď slečny Aleny (R1).

Z jejích odpovědí jsme dostali hned několik kódů, jako je například strach o život, psychický nátlak, vyhrožování, nebo také jednání, které překračuje běžný způsob života. Alena (R1) nám uvedla tyto skutečnosti: „(zamyšlení) *Tak může už to být potom, takový jakože fakt strach, třeba i o život, že třebas občas oni začnou vyhrožovat, že ..., že to není jako úplně v rámci normálních mezí, že prostě začnou potom vyhrožovat, že pokud se nevrátí, tak něco udělají, takže kolikrát se ten dotyčný pak bojí o svůj život vlastní.*“

Druhá, vcelku výstižná odpověď, je slečny Lucie (R2), která uvedla toto: „*Tak určitě psychická stránka může být nějak úplně vadná, může se něco stát určitě, nebo sebepoškozování se ten člověk, se pak ten člověk může sebepoškozovat,...*“

Ve výpovědích se setkáváme také s názorem, že při pronásledování dochází k narušení soukromí, hrozí ublížení na zdraví nebo smrt, v případě, kdy se jedná o osobu, která ještě dochází do školy, může dojít k poruše soustředění nebo ke zhoršení prospěchu. Můžeme tedy říct, že většina uvedených rizik souhlasí s tím, co uvádí literatura.

U jednoho respondenta jsme se však setkali s výpověďmi, které by v případě pronásledování patrně nenastaly. Již dříve zmiňovaný respondent Lojza (R4), který v rozhovoru vypovídal o své zkušenosti s pronásledováním, ale ve skutečnosti to byla šikana, vypověděl toto: „*Ze začátku jsem to bral, jakože srandu,...*“, „*...já jsem to potom už, jakože potom už hodil za hlavu, ...*“, „*... tož nebylo to zas nijak, jakože extra veliké...*“ (tyto části jsme o kódovali jako zlehčování situace), „*...já jsem nevím jako, mě přišli směšní, že já jsem je nějak nevnímal,...*“, „*Že bych z toho byl třeba nějak strašně psychicky někde jinde.*“ (pro tyto věty jsme určili kód snaha být nad věcí). Z těchto odpovědí je patrné, že se v nás respondent snažil vzbudit dojem, že tato nepříjemná skutečnost pro něj nic neznamena. Vzhledem k tomu, že se jedná o muže téměř dospělého věku, můžeme to považovat za samozřejmost, neboť se nechtěl patrně shodit. Ve skutečnosti si však ve své výpovědi i protiřečil: „*... až potom už mě jako to dokázalo jakože už nasrat,...*“ z této odpovědi je pro nás patrné, že určitý dopad to na jeho psychickou stránku mělo.

6.9 Rady adolescentů vrstevníkům

V rámci našeho výzkumu jsme se nezajímali jen o to, jakým způsobem adolescenti vnímají pronásledování. Mimo jiné nás taky zajímalo, jestli nějakým způsobem předcházejí tomu, aby se s nějakou nepříjemnou situací setkali. A také, zda je ve školách dostatečná prevence. V rámci odpovědí bylo zjištěno velké množství způsobů, kterými se

adolescenti snaží vyhnout nějakým problémům. Mezi nejčastější odpovědi patřily kódy nenavazování komunikace s cizí osobou a zjišťování informací o dané osobě. Ostatní kódy byly svou četností výskytu na stejné úrovni, ale jen pro zajímavost můžeme uvést například vyhýbání se konfliktním situacím, odstup od podivných lidí, využívání spojení přes sociální sítě.

Nejvíce nás však zaujaly odpovědi, ve kterých respondenti odpovídali na dotaz, zda se někdy o tuto problematiku zajímali, nebo jestli o ní někdy slyšeli. U většiny respondentů jsme se setkali s odpovědí, že o této problematice nikdy neslyšeli, ani se o ni nezajímali, jelikož k tomu nebyl důvod, a o problematiku by se začali zajímat až v případě, kdy by se s ní setkali. Pouze v jednom případě byl zjištěn zájem, a to u slečny Barbory (R5), která vypověděla: *„Jednou jsem na to dělala prezentaci, takže ano.“* V této výpovědi spatřujeme vlastní zájem o problematiku.

V jednom případě jsme se setkali i s výpovědí, kterou jsme nazvali nepřipouštění si situace, bylo to u slečny Míši (R3), která nám na otázku, jestli si myslí, že by to mohlo potkat i ji, odpověděla: *„Tak jako teoreticky by mohlo, ale.“* Kdy slovo ale značí určitou váhavost u respondenta, že konkrétně jí se něco podobného v praxi stát nemůže.

Další skutečností, která nás překvapila, bylo, že většina respondentů shodně uvedla, že o problematice pronásledování nikdy neslyšela ani ve škole. Pouze ve dvou případech respondenti uvedli, že tato problematika byla ve škole probírána. Setkáme se s tím u výpovědi slečny Aleny (R1), která uvedla: *„Je možné, že na základní škole.“* A dále pak *„no něco skrz to, že vlastně malé děcka, že tak aby,..“* (tuto část jsme pojmenovali jako připisování si dospělosti, což bude probráno v poslední části) *„...Když je rodiče pustí na internet, tak aby prostě nezacházeli do nějakých..., když už si s někým píšou, tak aby nezacházeli do nějakých podrobností nebo aby se nedostali do problémů sami jako takhle.“* V tomhle případě určitým způsobem spatřujeme prevenci před vznikem problémů ze strany školy.

Druhým respondentem, který uvedl, že se s prevencí ve škole setkal, byla slečna Barbora (R5), která vypověděla: *„Ano tam nám to vštěpovali do hlavy, co chvíle“.*

Z těchto poznatků nám pak vyplývá určité doporučení pro praxi, kterému se budeme věnovat až v závěru práce.

6.10 Názor adolescentů na sebe a své okolí

V poslední části se budeme zabývat hned několika záležitostmi, které souvisí se vztahovou stránkou adolescentů a s názorem adolescentů na sebe sama. V případě, kdy jsme se respondentů doptávali, jakým způsobem by se zachovali, kdyby se s pronásledováním setkali, většina z nich uvedla, že by se někomu svěřila - kód svěřeni se důvěryhodné osobě, kdy za důvěryhodnou osobu adolescenti považují rodiče, dobrou kamarádku nebo kamaráda. Tato část byla do práce vložena záměrně, neboť - jak je známo - věk adolescentů patří mezi bouřlivější období, během kterého nemají někteří adolescenti zrovna nejlepší vztahy s rodiči. Proto jsme chtěli zjistit, jak je to v případě našich respondentů.

S překvapením můžeme říct, že většina respondentů uvedla, že by se svěřili rodičům. Příklad můžeme uvést u respondenta Lojzy (R4), který uvedl: *„Tak každopádně bych se asi nejdřív o tom promluvil, jakože s rodinou třeba, aby o tom věděli.“*

Podobnou výpověď nám uvedla i slečna Alena (R1): *„Určitě za rodičema. Protože jim věřím, v tomhle jim věřím.“*

Ve dvou případech nám respondenti uvedli, že by se svěřili kamarádce. Z odpovědí také ale vyplynulo, že by takto neučinili z důvodů špatného vztahu s rodiči, ale spíše proto, že s kamarádkou tráví více času. Setkáváme se s tím u výpovědi slečny Lucky (R2): *„Tak protože k ní mám blíž, než k rodičům.“* *„No tak protože s ní jsem vlastně každý den skoro furt a s rodičema moc né, že jo rodiče třeba vlastně ani domů moc nejezdím, no tak s ní jsem vlastně furt.“*

S podobnou výpovědí se setkáváme i u slečny Terezy (R6): *„Protože jsou mě tak nejbližší. Asi.“* *„Anebo vím, že prostě by mi s tím poradili, že by se mi snažili pomoci.“*

Dále jsme v naší práci u respondentů zjišťovali míru zájmu rodičů o to, jakým způsobem tráví svůj čas na internetu, nebo volný čas celkově. Důvodem byla snaha zjistit, jaký zájem rodiče projevují o své děti. Celkově můžeme říct, že většina respondentů uvedla, že rodiče se nijak nezajímají. Pouze v jednom případě bylo zjištěno, že rodiče se zajímají o to, jakým způsobem tráví jejich dítě čas. Mezi nejzajímavější odpověď řadíme slečnu Tereza (R6), z jejíž výpovědi vyvstala ještě jedna zajímavá skutečnost, a to, že se v životě rodičů dělá méněcennou: *„Asi bych řekla, že možná i ten nezájem, že třeba mají*

taky hrozně svojích starostí, že už na takové tady ty dejme tomu blbosti, dá se říct, jim prostě nezbude čas, na takové ty, méně důležité věci.“

Ve dvou případech jsme se setkali s tím, že si respondenti připisovali dospělost, bylo to u slečny Aleny (R1): „*Dřív, dřív jo, teď už ani moc ne. Skrz to, že vlastně jsem plnoletá. Takže je to moje riziko, na mojí starost,*“. Z její odpovědi je patrné, že dosažení plnoletosti pro ni znamená automaticky i dospělost. Nicméně z hlediska zákona se osoba, která dosáhla plnoletosti, stává osobou dospělou, ale z hlediska psychického vývoje tomu tak není.

U slečny Lucie (R2): „*...když jsem byla mladší, ale teď už nějak ne.*“ Její odpověď rovněž budí dojem, že si svým způsobem připisuje dospělost, ale v menší míře než respondentka Alena (R1). Slečna Lucie (R2) dále uvedla, že její rodiče nemají ani moc velkou možnost kontroly, neboť většinu svého času tráví na internátu: „*No tak hlavně proto, že skoro nejsem vůbec doma, že jo, jsem furt na intru, nebo pryč, no a tak asi mi víc věří.*“ Ale zároveň potvrzuje, že má s rodiči důvěryhodný vztah.

U slečny Barbory (R5) se setkáváme poněkud s jinou odpovědí: „*Od té doby, co mám přítele, tak se o takové věci nestarají, protože maj takový ten pocit, že jsem v bezpečí s ním.*“ U této odpovědi se setkáváme se situací, kdy rodiče upouští od své odpovědnosti a spoléhají na druhé. Domnívají se, že jejich šestnáctiletá dcera je díky svému partnerovi v bezpečí a tudíž není potřeba projevovat zájem o to, jakým způsobem tráví svůj volný čas.

Celkově můžeme říct, že vztah rodičů s adolescenty je založen na vzájemné důvěře. Nicméně zájem rodičů o způsob trávení volného času jejich dětí lze označit za nedostatečný. Je to patrně zapříčiněno tím, že žijeme v době, která je hodně uspěchaná, pracovní vytížení rodičů je mnohdy opravdu značné, a tím pádem jim nezbývá tolik času, kolik by chtěli dát svým dětem. V jiném případě se patrně jedná o to, že adolescenti netráví příliš mnoho času doma, a tak nezbývá rodičům nic jiného, než svým dětem věřit.

7 SHRNU TÍ VÝSLEDKŮ

Veškeré kódy, které jsme získali z rozhovorů, byly rozděleny do témat. U některých hlavních témat bylo potřeba vytvořit ještě podkategorie, a to z důvodu výskytu několika kódů, které mají podobný význam. Jednotlivá podtémata pak byla následně komplexně popsána.

O prvním tématu s názvem způsob využití internetu u adolescentů můžeme říct, že všichni adolescenti využívají internet prakticky stejným způsobem. Díky internetu mají možnost se za pomoci různých sociálních sítí spojit s kamarády, dokonce zadarmo. Další výhodou, kterou adolescentům internet poskytuje, je zdroj informací nebo také pomůcka do školy, v neposlední řadě také možnost vyhledávání oblečení nebo aut. Díky těmto zjištěním patří naši respondenti mezi rizikové skupiny, které se můžou kdykoliv s pronásledováním setkat, a jsou pro nás tedy využitelnými respondenty.

V druhém tématu jsme vysvětlovali, co se skrývá pod tématem negativně pocíťované situace z pohledu adolescentů. Účelem otázek, které nám vytvořily kódy, bylo zjistit, zda respondenti mají nějakou nepříjemnou zkušenost, protože tato skutečnost nám před započítáním samotného rozhovoru známa nebyla. Pokud bylo zjištěno, že respondenti nemají žádnou zkušenost, bylo pro nás důležité zjistit, jaká je hranice toho, co jsou ochotni snést. Z odpovědí respondentů bylo zjištěno, že dva respondenti se s nepříjemnou situací setkali. V jednom případě se jednalo o zveřejnění fotek neznámou osobou na stránkách pro dospělé, z čehož pro respondentku vyvstalo ponaučení, a ve druhém případě se jednalo o pokus navázat nějaký bližší vztah. Dále bylo zjištěno několik situací, kdy mezi nejzávažnější, které adolescenti uvedli, patřila kyberšikana, následovalo veřejné ponížení, nadávky, naschvály, až po veřejné řešení problémů, které můžeme považovat za nejméně závažné. Jak již bylo zmíněno v samotném tématu, každá osoba je ochotna snést něco jiného. Někteří snesou více závažné situace a jiní méně závažné situace.

V následujícím tématu jsme se zabývali tím, koho nám respondenti uvedli jako osoby ohrožené pronásledováním. Pokud shrneme veškeré dostupné informace, které jsme získali, můžeme říct, že respondenti vypovídají ve shodě s tím, co uvádí literatura. Respondenti uvedli různé osoby, které se můžou s pronásledováním setkat – stručně řečeno se může jednat prakticky o kohokoliv, od malého dítěte, přes teenagera až k dospělé osobě. Zároveň jsme se dostali do diskuze, zda některé osoby, které nám adolescenti uvedli jako možné potencionální oběti, by opravdu mohly být oběťmi. Ze zdrojů, z kterých bylo

v rámci této práce čerpáno, se tyto osoby jeví spíše jako potencionální oběti jiných trestných činů, ale vyloučit je také nemůžeme. Celkově lze říct, že adolescenti jsou schopni správně popsat osoby, které mohou být pronásledované, ale kdybychom měli posuzovat z hlediska jejich výpovědí jednotlivce, pak nemůžeme takto zobecňovat

V rámci tématu týkajícího se osob, které mohou být pronásledovatelé, respondenti shodně vypovídali s tím, co nám uvádí literatura. Množství kódů, které byly zjištěny, není tak rozsáhlé jako u jiných témat, ale bylo dostačující. Pronásledovatelé dle adolescentů mohou být bývalí partneři, psychicky nemocné osoby nebo cizí osoby. V jednom případě bylo zjištěno pouze odlišení od literatury, kdy respondent uvedl odpověď ukrytou za kódem síla skupiny. Toto jediné nepatří mezi možné pronásledovatele, protože literatura hovoří vždy jenom o jedinci. Tento chybný úsudek vznikl patrně z vlastní zkušenosti osoby, kdy si respondent prošel zkušeností, kterou popisuje jako pronásledování, ale jedná se o šikanu.

Co stojí na počátku? Z odpovědí respondentů bylo vytvořeno téma, které vzniklo, aniž by to bylo naším záměrem. Nemůžeme ale říct, že by s naší problematikou nesouviselo. A tak jsme se dostali k situacím, které pronásledování způsobují. Respondenti uvedli žárlivost, závist, předchozí rozeprě, která může vést k ukončení vztahu a následné neschopnosti partnera smířit se s realitou. Můžeme říct, že respondenti uvedli patrně nejčastější způsob, který k pronásledování vede. Jak bylo zmíněno v teoretické části, dříve bylo pronásledování výsadou prominentů neboli celebrit. V dnešní době se s tím může setkat kdokoliv. A mezi nejčastější případy patří situace, kdy mezi partnery dojde k ukončení vztahu a jeden z nich pak touží tento vztah obnovit, ačkoliv druhá osoba toto neopětuje.

Popis průběhu pronásledování - nyní se konečně dostáváme k jednomu z hlavních jader problémů. Respondenti vyslovili svůj názor, jakými způsoby může pronásledování probíhat. Vzhledem k tomu, kolik kódů bylo v tomhle případě zjištěno, četnost výskytu kódů byla na stejné úrovni. Celkem pozitivně musíme hodnotit odpovědi respondentů, protože uvedli snad všechny možné způsoby, kterými dochází k pronásledování. Byly taky zjištěny dva případy pronásledování, kdy jeden už byl zmíněn výše, a dle našeho názoru se nejednalo o pronásledování. Ve druhém případě o pronásledování hovořit můžeme a situaci přirovnali k nekompetentnímu nápadníkovi. Celkově lze říct, že respondenti, ačkoliv zkušenosti s pronásledováním nemají, dokázali správně uvést příklady, jakými může k pronásledování docházet.

Co se týče názoru adolescentů na možné řešení problémů, při provádění rozhovorů bylo zjištěno téměř u všech respondentů, že by se v první řadě svěřili nějaké pro ně důvěryhodné osobě. Pozitivně musíme hodnotit fakt, že větší část respondentů by se svěřila svým rodičům, protože s nimi mají důvěryhodný vztah. Pouze ve dvou případech by se respondenti svěřili nějaké kamarádce, a to z toho důvodu, že k ní mají blíže než k rodičům. Tento fakt pak doplňovala skutečnost, že rodiče jsou třeba hodně časově vytíženi, nebo se jednalo o situaci, kdy dotyčná tráví většinu času na internátu a doma se moc nevyskytuje. Tím pádem je pro ni kamarádka ze školy, se kterou tráví každý den, mnohem blíže. Negativně však musíme hodnotit výpověď, ve které respondentka uvádí, že by si zkusila zjistit, kdo ji pronásleduje, a v případě, že by se jednalo o známou osobu, zkusila by si s ní promluvit a situaci vyřešit sama. Vzhledem k tomu, že i literatura uvádí, aby k rozhovorům docházelo prostřednictvím třetí osoby, která není v žádném vztahu s obětí, považujeme toto řešení za špatný způsob.

Stejně jako u předchozích témat, i v případě dopadů pronásledování na oběti můžeme říct, že respondenti uvedli celkem velkou škálu toho, co může pronásledování způsobit. Za nejhorší následek musíme samozřejmě označit smrt, která byla uvedena, poté ublížení na zdraví a strach - ať už celkový nebo čistě o život. Následoval by dopad na psychickou stránku, která může mít vliv na zhoršení prospěchu, poruchu soustředění, sebepoškozování a pocit nejistoty. Následky se shodují s tím, co uvádí literatura, takže respondenti jsou si i přes svou nezkušenost vědomi možných rizik. V jednom případě jsme však zjistili chování, které neodpovídalo tomu, jak by se dotyčný v případě setkání s pronásledováním zachoval. Jedná se o kódy snaha být nad věcí a zachování si rovnováhy. Ale jak už bylo řečeno v popisu samotného tématu tak příčinou všeho je patrně to, že toto nám vypověděl chlapec, který je téměř plnoletý a během rozhovoru se snažil vzbudit dojem, že tato zkušenost pro něj nic neznamenala.

Dále jsme se zaměřili na to, co by adolescenti poradili svým vrstevníkům. Pokud celkově shrneme veškeré odpovědi, které nám uvádějí respondenti, musíme pozitivně hodnotit snahu respondentů nenavazovat komunikaci s cizími osobami. A v případě, kdy jim nějaká neznámá osoba napíše, snaží se zjistit informace o tom, o jakou osobu se jedná. Do pozitivních aspektů můžeme zařadit také vyhýbání se konfliktním a rizikovým situacím - odstup od podivných lidí a taky fakt, kdy se adolescenti snaží přemýšlet o svém jednání. Mezi negativní zjištění však musíme zařadit mnohem důležitější aspekty, kdy adolescenti nejeví zájem o současné problémy. A určitý zájem by projeвили až v případě, kdy by se

s nějakou situací setkali. Pouze v jediném případě bylo zjištěno, že se respondentka o problematiku zajímala, což je z celkového počtu šesti osob velmi málo. Druhým negativním zjištěním je dle respondentů nedostatečné provádění prevence ve školách. Z celkového počtu šesti respondentů byla pouze ve dvou případech zjištěna nějaká preventivní aktivita. Ostatní respondenti uvedli, že ve škole vždycky slyšeli pouze o drogách a šikaně, ale nikdy o problematice pronásledování. Tím vzniká doporučení pro praxi, které bude probráno v následující kapitole.

V části mapující názor adolescentů na sebe sama a své okolí jsme zjišťovali hned tři aspekty. V první řadě jsme zkoumali vztah adolescentů s důvěryhodnými osobami. Tady můžeme udělat celkový závěr, že za důvěryhodnou osobu považují adolescenti rodiče nebo kamarádku, se kterou mají důvěrný vztah a můžou si být jisti, že se setkají s ochotou poradit, se snahou pomoci. V druhém případě jsme zjišťovali zájem rodičů o adolescenty. Tento aspekt musíme hodnotit spíše negativně, neboť jsme se setkali s odpověďmi respondentů, že rodiče spíš nejeví zájem o to, jakým způsobem tráví svůj volný čas a čas na internetu. V určitých případech za to může skutečnost, že rodiče jsou příliš časově vytížení, nebo také to, že adolescenti netráví příliš mnoho času doma, a tím pádem nemají takovou možnost kontroly. V jednom případě jsme se setkali také s tím, že rodiče upouští od své odpovědnosti a spoléhají se na druhé. A v jednom případě také bylo zjištěno, že rodiče projevují zájem o svého potomka a snaží se ho nějakým způsobem kontrolovat.

Celkově můžeme říct, že vzhledem k množství témat, která vznikla, je vhodnější shrnout každé téma zvlášť. Pokud bychom se zaměřili na cíl naší práce, bylo jím zjistit a popsat, jaká jsou rizika stalkingu a kyberstalkingu z pohledu adolescentů. Celkově můžeme říct, že rizika, která uvádí respondenti, se shodují ve větší míře s tím, co uvádí literatura. Dále můžeme říct, že větší část respondentů má představu o tom, jakým způsobem by situaci řešili. Rozdíl vidíme také v rozumové vyspělosti adolescentů, kdy jsme mohli pozorovat značný rozdíl u respondentky Barbory, která je v šestnácti letech schopná mnohem lépe popsat problematiku pronásledování, než respondentka Míša, která ve svých sedmnácti letech nemá o této problematice téměř žádnou představu.

8 DOPORUČENÍ PRO PRAXI

Z výsledků, které jsme získali zpracováním praktické části, můžeme předložit následující doporučení pro praxi. Vzhledem k tomu, že byla odhalena nedostatečná prevence ze strany školy, bylo by vhodné, aby škola do preventivních aktivit více zařadila problematiku pronásledování. Zejména z toho důvodu, že dnešní mládež tráví stále více času na internetu a všichni nejsou schopni rozeznat, co je správné a co špatné. Vzhledem k tomu, že na základní škole jednáme s dětmi mladší věkové kategorie, měly by být preventivní aktivity vedeny nějakou zábavnou formou, která by zároveň vedla k motivaci se o danou problematiku více zajímat.

Prevence by se mohla objevit i v mediálních prostředcích. Z vlastní znalosti můžeme říct, že média jako taková se do preventivních aktivit moc nezapojují.

Nejenom škola, ale také rodiče by se měli zamyslet sami nad sebou, a i přesto, že jsou mnohdy hodně časově vytížení, věnovat trochu času svým dětem a více se zajímat o to, jakým způsobem tráví svůj volný čas a zejména pak čas na internetu. Měli by se zkusit najít nějaký způsob, jakým by kontrolovali internetové stránky, které děti navštěvují, nebo s kým se scházejí. Můžeme říct, že ze strany rodičů není úplně vhodné domnívat se, že pokud má jejich dcera přítele, je v bezpečí a nemůže se jí nic stát. Mnohdy může pro mladé lidi znamenat ohrožení právě člověk, se kterým mají intimní vztah.

Co se týče samotného výzkumu, určitě by bylo dobré rozšířit jej ještě o další respondenty, abychom mohli dojít k podrobnějším informacím než těm, které se nám podařilo získat.

Výsledky našeho výzkumu, které poukazují na mezery v povědomí adolescentů o problémech současné společnosti, by mohly být použity jako motivace pro učitele.

ZÁVĚR

V naší diplomové práci jsme se zabývali stalkingem a kyberstalkingem z pohledu adolescentů. V teoretické části jsme komplexně probrali problematiku pronásledování. V praktické části byli předmětem zájmu adolescenti, kteří nám za pomoci rozhovorů odpovídali na otázky, které se týkaly pronásledování. Pro práci jsme si záměrně vybrali respondenty ve věku 15-20 let, neboť patří mezi osoby, které jsou nejvíce pronásledováním ohroženy. Již během provádění rozhovorů jsme mohli vidět výrazné rozdíly v odpovědích. Transkripce rozhovorů a následným kódováním byly zjištěny odlišnosti ve znalostech dané problematiky, které jsou zapříčiněny rozumovým vývojem jednotlivých respondentů. Svůj podíl na znalostech problematiky u respondentů mají také rodiče a škola.

Můžeme říct, že i pro nás tato práce znamenala určitý přínos. Rozšířili jsme si své znalosti v dané problematice, jelikož mnohé informace byly pro nás taky nové. Za novou zkušenost považujeme i kvalitativní výzkum, který jsme zpracovávali poprvé, a jsme si vědomi našich nedostatků, které vyplývají z naší nezkušenosti.

Cílem hlavní výzkumné otázky bylo zjistit, jak vnímají adolescenti rizika stalkingu a kyberstalkingu. Můžeme říct, že vnímání adolescentů se odvíjí podle toho, jaké mají respondenti zkušenosti, znalosti a jakým způsobem jsou rozumově vyspělí. Lze říct, že větší část respondentů vnímá rizika správně tak, jak je uvádí literatura, a menší část si je spíše vůbec neuvědomuje, neboť si nejsou vůbec jistí tím, co přesně pronásledování znamená.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- 1) BUSKOTTE, Andrea. *Z pekla ven: žena v domácím násilí*. Vyd. 1. Překlad Monika Burger. Brno: ComputerPress, 2008, 176 s. ISBN 978-802-5117-866.
- 2) ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Forenzní psychologie*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2004, 431 s. Vysokoškolské učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 80-864-7386-4.
- 3) ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Moderní psychologie pro právníky: [domácí násilí, stalking, predikce násilí]*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2008, 150 s. Psyché (Grada). ISBN 978-802-4722-078.
- 4) ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Policejní psychologie*. Vyd. 3. Praha: Portál, 2000, 254 s. ISBN 80-717-8475-3.
- 5) ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Viktimologie pro forenzní praxi*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2014, 158 s. ISBN 978-802-6205-821.
- 6) ČÍRTKOVÁ, Ludmila a Petra VITOUŠOVÁ. *Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů: příručka pro pomáhající profese*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2007, 191 s. ISBN 978-802-4720-142.
- 7) ECKERTOVÁ, Lenka a Daniel DOČEKAL. *Bezpečnost dětí na Internetu: rádce zodpovědného rodiče*. 1. vyd. Brno: Computerpress, 2013, 224 s. ISBN 978-802-5138-045.
- 8) GAVORA, Peter. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Překlad Vladimír Jůva. Brno: Paido, 2000, 207 s. Edice pedagogické literatury. ISBN 80-859-3179-6.
- 9) HULANOVÁ, Lenka. *Internetová kriminalita páchaná na dětech: psychologie internetové oběti, pachatele a kriminality*. 1. vyd. Praha: Triton, 2012, 217 s. ISBN 978-807-3875-459.
- 10) JIROVSKÝ, Václav. *Kybernetická kriminalita: nejen o hackingu, crackingu, virech a trojských koních bez tajemství*. 1. vyd. Praha: Grada, 2007, 284 s. ISBN 978-80-247-1561-2.
- 11) KOHOUTEK, Rudolf. *Základy psychologie osobnosti*. Brno: CERM, 2000, 263 s. ISBN 80-720-4156-8.
- 12) KOPECKÝ, Kamil. *Stalking a Kyberstalking-nebezpečné pronásledování*. Olomouc: NET UNIVERSITY s.r.o., 2010, s. 14. ISBN 978-80-254-7737-3.
- 13) KRČMÁŘOVÁ, Barbora. *Děti a online rizika: sborník studií*. 1. vyd. Praha: Sdružení Linka bezpečí, 2012, 178 s. ISBN 978-809-0492-028.

- 14) KUSÁK, Martin. *Formy rezistence vůči lobbingu a jejich účinnost: Tematická analýza*. Brno, 2012
- 15) KUTNOHORSKÁ, Jana. *Výzkum v ošetřovatelství*. 1. vyd. Praha: Grada, 2009, 175 s. Sestra. ISBN 978-802-4727-134.
- 16) NETÍK, Karel, Daria NETÍKOVÁ a Stanislav HÁJEK. *Psychologie v právu: úvod do forenzní psychologie*. Vyd. 1. Praha: C. H. Beck, 1997, x, 140 s. ISBN 80-717-9177-6.
- 17) MATOUŠKOVÁ, Ingrid. *Aplikovaná forenzní psychologie*. 1. vyd. Praha: Grada, 2013, 296 s. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-4580-0.
- 18) ŠVARŤÍČEK, Roman a Klára ŠEĎOVÁ. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2007, 377 s. ISBN 978-80-7367-313-0.
- 19) VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie*. 1.vyd. Praha: Portál, 2000, 528 s. ISBN 80-717-8308-0.
- 20) VAŠUTOVÁ, Maria. *Proměny šikany ve světě nových médií*. Vyd. 1. Ostrava: UniversitasOstraviensis, FacultasPhilosophica, 2010, 225 s. ISBN 978-807-3688-585.

INTERNETOVÉ ZDROJE

- BARÁNEK, Karel. *Stalking – sociálně právní aspekty z pohledu policisty PČR* [online]. Brno, 2011 [cit. 2015-02-08]. Dostupné z: http://portal.utb.cz/wps/myportal!/ut/p/c5/hY5Nb4MwGIN_Ut4lGYRjCtXIaEJZAgMuCO1LRWtBWwZLfv2o1Gs7-2jZfICLVp_6-fDR28N46j9RjddqgS4o828eMAosCDAIUjTOZAzCy5k3QxQ88peEOIMcVAFb3uoBSExDkn_YzqoF2emCTdLbe-Xg2g9dOJlsv_QuRQ-FkZPav1VO54fx9cZVYO-159dbnOYcr4oBUOh7fUIPa8BpbhikyFzY3_mj9-xiVgb0TXWnNyjQ0WHmxqC-5KLMIMhTwbZML56Z2LORoOpbzIC7wB50dfoA!/dl3/d3/L0lDU0IKSmdwcGlRb0tVUW9LVVfVvS1VRb0tVUmcvWU9VSUFBSUIJSU1NSUNLQ0VBQUIBQ0dJS0FHVSU9CSkJKT0JGtKZOT0ZETERMT0RIUEhQT0hBaUVBTUFBQUEhIS80QzFiOVdfTnIwZ0NVZ3hFbVJDVXdwTWhFcFJTW. Diplomová. Univerzita Tomáše Bati.
- E-bezpečí* [online]. 2009 [cit. 2015-11-16]. Dostupné z: <http://www.e-bezpeci.cz/index.php/temata/stalking-a-kyberstalking/135-135>
- WHO@ [online]. 1997 [cit. 2015-02-01]. Dostupné z: <http://www.haltabuse.org/>

NEPUBLIKOVANÝ DOKUMENT

MINISTERSTVO VNITRA, Odbor bezpečnostní politiky. *Stanovisko odboru bezpečnostní politiky k některým problémům spojeným s výkladem skutkové podstaty nebezpečné pronásledování*. Praha, 2010.

DŮLEŽITÉ PRÁVNÍ PŘEDPISY

Zákon č. 99/1963 Sb., Občanský soudní řád

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky

Zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích

Zákon č. 40/2009 Sb. Trestní zákon

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

aj.	a jiné
BKB	bílý kruh bezpečí
ČR	Česká republika
ICQ	I seekyou
ICT	Informační a komunikační technologie
IQ	Intelligenční kvocient
např.	Například
odst.	Odstavec
písm.	Písmeno
PČR	Policie České republiky
resp.	Respektive
Sb.	Sbírky
TČ	Trestný čin
TZ	trestní zákon
tzv.	takzvaný
USA	United Statesof America
z. č.	Zákona číslo

SEZNAM GRAFŮ

Graf č. 1 Počet ohlášení nebezpečného pronásledování (stalkingu) na BKB a PČR

SEZNAM TABULEK

Tab. č. 1 Četnost výskytu forem stalkingu podle Vosse

Tab. č. 2 Rizikovost pronásledování podle typu pachatele

Tab. č. 3 Dopady stalkingu na oběť

Tab. č. 4 Uspořádání témat a kódů

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha P I: ukázka kódování

Příloha P II: transkripce rozhovoru (R1)

Příloha P III: transkripce rozhovoru (R2)

Příloha P IV: transkripce rozhovoru (R3)

Příloha P V: transkripce rozhovoru (R4)

Příloha P VI: transkripce rozhovoru (R5)

Příloha P VII: transkripce rozhovoru (R6)

Příloha P VIII: souhlas s poskytnutím rozhovoru (R2)

Příloha P IX: souhlas s poskytnutím rozhovoru (R3)

Příloha P X: souhlas s poskytnutím rozhovoru (R5)

PŘÍLOHA P I: UKÁZKA KÓDOVÁNÍ

Pomůcka do školy:

R1:... Anebo vyhledávání informací do školy..., co potřebuju, co nevím, co si potřebuji nějakým způsobem objasnit.

R3:... A potom něco do školy.

R6: ..Třeba nějaké potřebné věci k učení,...

.....

Popis osoby na druhé straně:

R1:... Nějakému muži v uvozovkách na druhé straně,...

R5: ...Typický, typický muž, ..

.....

Svěření se důvěryhodné osobě:

R1:... Tak určitě obrátit se na někoho komu věří. Někomu to říct, nebo někomu se svěřit s tím.

R2:... No tak určitě bych to někomu řekla, asi třeba,...

R3: ... Tak já bych se asi poradila jakože.

R4:... Tak každopádně bych se asi nejdřív o tom promluvil, jakože s rodinou třeba, aby o tom věděli,...

R5:... Určitě bych to řekla doma,...

R6:... Asi bych se svěřila,...

PŘÍLOHA P II: TRANSKRIPCE ROZHOVORU (R1)

28. 2. 2015 v 12:20 h., Slušovice

Moje diplomová práce je na téma stalking a kyberstalking z pohledu adolescentů. Rozhovor, který budu nahrávat je anonymní, a osobní údaje nebudou nikde zveřejněny. Souhlasíš s tím to rozhovorem?

R1: Jasně.

T: Super.

T: Takže. Jak se jmenuješ?

R1: Alena

T: Kolik je ti let?

R1: Devatenáct, teď v březnu bude.

T: Jakou školu studuješ?

R1: Gymnázium, maturitní ročník.

T: Super.

T: Takže. Jakým způsobem využíváš internet?

R1: .... Převážně na facebook, ... Spojení s kamarády, ... A Nebo vyhledávání informací do školy..., co potřebuju, co nevím, co si potřebuji nějakým způsobem objasnit.

T: (přítakání)

T: Setkala ses někdy s nějakou nepříjemnou situací na internetu, kterou bys musela řešit?

R1: (přítakání). Když jsem byla mladší tak jsem poslala fotky .... Nějakému muži v uvozovkách na druhé straně ..... bylo to na veřejném chatu..... ty fotky byly potom použity na pornostránkách.

T: (přítakání) a řešila si to potom nějak, nějakým způsobem s rodičema, nebo takhle?

R1: Mamka se to pak dozvěděla z práce, ale jestli jsme to nějak řešili. Ne, akorát si od té doby dávám pozor.

T: (přítakání). A když se řekne. ...Co se ti vybaví, když se řekne pronásledování?

R1: ....(dlouhá pomlka), že mě někdo sleduje, že nemám svoje soukromí, že nemám.... Nemám takové to svoje..... to svoje intimno a někdo mi do něho jak kdyby ..... zasahuje nějakým způsobem, že pořád jakože mě někdo jak kdyby sleduje jako v tom, co dělám.

T: (přítakání) A jakým způsobem si myslíš, že to pronásledování může probíhat?

R1: .... Tak určitě esemeskama, když třeba někomu dáte číslo, tak...že vám potom stále vypisuje, vyvolává, nedá vám pokoj ve dne v noci. To samé s emailem, bych řekla..... To samé v reálném životě, že si najde přímo, kde bydlíte, kam chodíte do školy .... A nebo, co děláte za práci. A pak vás tam obtěžuje nebo jako hledá vás tam.

T: (přítakání)

R1: Asi takhle bych to řekla.

T: A slyšela jsi třeba o této problematice někdy ve škole v rámci nějaké prevence, nebo?

R1: Je možné, že na základní škole.

T: že jste měli jako nějaký...

R1: no něco skrz to, že vlastně malé dětska, že tak aby,.... Když je rodiče pustí na internet, tak aby prostě nezacházeli do nějakých..., když už si s někým píšou, tak aby nezacházeli do nějakých podrobností nebo aby se nedostali do problému sami jako takhle.

T: Zajímala ses někdy o tuto problematiku třeba?

R1: (zamítnutí) ne

T: Nee

R1: Ne

T: A koho si myslíš, že tak může všechno pronásledování potkat?

R1: Tak určitě nějaké bývalé přítelkyně, bych řekla. Nějací žárliví ex-přítelové, nebo manželové bývalí a pak pubertáči klasika bych řekla. Prostě je nějaký vztah mezi holkou a klukem jsou náctiletí dejme tomu a .... Kluk potom se nemůže smířit s tím, že slečna si našla někoho jiného nebo, že už s ním nechce být, tak podle mě to potom občas řeší tím jako, že ju jako pronásledují.

T: A s jakými riziky si myslíš, že to pronásledování může být spojeno?

R1: (zamyšlení) Tak může to už být potom, takový jakože fakt strach, třeba i o život, že třeba občas oni začnou vyhrožovat, že ..... Že, to není jako úplně ... v rámci normálních

mezi. Že prostě začnou potom vyhrožovat, že pokud se nevrátí, tak něco udělají, takže kolikrát se ten dotyčný pak bojí o svůj život vlastní.

T: (přítakání) A když si myslíš, že se někdo s tím pronásledováním setká, co si myslíš, že je pro něho tak nejdůležitější, aby .... (zamyšlení) aby vlastně, nebo co si myslíš, že je nejdůležitější pro lidi, kteří se s tímhle tím pronásledováním jako takhle setkali?

R1: Myslíš teď oběť, nebo myslíš....?

T: Oběť.

R1: Oběť.

R1: Tak určitě obrátit se na někoho komu věří. Někomu to říct, nebo někomu se svěřit s tím. Dobré kamarádce, dobrému kamarádovi, rodičům a nějakým způsobem to řešit. Minimálně zablokování čísla, ať už svého buď měnou, nebo zablokováním vlastně té (zamyšlení) jak se tomu říká, té..... toho spojení mezi těma dvěma lidma, lidmi .....(zamyšlení) Asi oznámit třeba i Policii pokud by to bylo pak už v nějakém horším stádiu. Kdy už by fakt došlo třeba i na výhrůžky nebo na to sledování, že už by fakt ..... pronásledoval vyloženě, že by za ní chodil nebo takhle.

T: (přítakání) A kdyby třeba ty ses s tím setkalas, tak za kým by si s tím první šla?

R1: Určitě za rodičema.

T: Určitě za rodičema.

R1: Určitě za rodičema. Protože jim věřím, v tomhle jim věřím. A navíc s tím pracují, dá se říct a ..... a mají s tím zkušenostmi skrz, skrz třeba ženy jakože v domácnosti jako občané.

T: (přítakání) A setkala si se třeba už osobně někdy toť s touto problematikou jako s tím pronásledováním, že by třeba někdo v tvém okolí nebo ty byla přímo .... ?

R1: Já osobně ne, ale vím, že vím, že nějaká holka ze základky s tím měla problém.

T: Jo

R1: že tam, že tam něco bylo, že jako se to nějak řešilo potom.

T: (přítakání) A co děláš třeba proto, aby ses s tímto nesetkala s tímto problémem?

R1: Vyhýbám se veřejným ..... veřejným chatům, když už tak pouze přes facebook ..... většinou jenom s přáteli, nebo když už si mě teda přidá někdo nový tak jak to tam jde, tak

..... Nejdřív mu píšu z kama ho znám, nebo ..... kdo to je ten dotyčný, abych vůbec věděla. A ..... (zamyšlení) nevím určitě jako ..... spíš, já konkrétně spíš si popovídám s člověkem osobně než přes internet, přes telefon.

T: A zajímají se třeba rodiče o to, jakým způsobem trávíš svůj volný čas na internetu, nebo takhle ptají se tě nebo spíš jako máte ..... ?

R1: Dřív, dřív jo, teď už, teď už ani moc ne. Skrz to, že vlastně jsem plnoletá. Takže je to na moje riziko, na mojí starost, ale, ale ..... když bych měla jakýkoliv problém nebo cokoliv tak vím, že se na ně můžu obrátit.

T: Jo. Super. Takže já si myslím, že to by mohlo být asi tak všechno.

R1: Tak jo tak paráda.

PŘÍLOHA P III: TRANSKRIPCE ROZHOVORU (R2)

9. 3. 2015 v 16:30 h., Vizovice

Moje diplomová práce je na téma stalking a kyberstalking z pohledu adolescentů. Rozhovor, který budu nahrávat je anonymní, a osobní údaje nebudou nikde zveřejněny. Souhlasíš s tím to rozhovorem?

R2: Jojo. Souhlasím.

T: Super.

T: Takže. Jak se jmenuješ?

R2: Lucka.

T: Kolik je ti let?

R2: 16

T: Jakou školu studuješ?

R2: Střední školu dostihového sportu a jezdeckví.

T: Super. Takže jakým způsobem nejčastěji využíváš internet.

R2: ee Tak hlavně k facebooku, a nějakým těm sociálním sítím, a když si tam potřebuju něco najít.

T: Dobře. A jaké si myslíš, že internet má výhody tak jako pro Vás pro mladé?

R2: Tak hlavně, že se můžeme spojit s ostatníma lidma, ve volném čase jakože zabít s tím nudu a takhle.

T: Jo. Dobře. A setkala si ses třeba někdy s nějakou nepříjemnou situací na internetu?

R2: Jo určitě jo. Tak nějaké ponižování veřejné. A takhle to tam je furt vlastně.

T: Jo. A jak bys třeba popsala takovou nejhorší situaci, kterou jsi tam tak nějak zažila?

R2: No tak když se tam třeba začnou hádat nebo nejhorší úplně, no hlavně ty hádky, že jo protože (nedokončená věta).

T: Dobře. Třeba setkala si se nevím, že by sis s někým psala nebo, že by sis z někým psala on třeba ti potom poslala bys mu nějaké fotky nebo takhle, jako takhle to spíš myslím?

R2: No to jakože, já když mi někdo napíše hlavně někdo koho neznám tak ho většinou buď
bloknu, nebo něco a že bych si z někým, kdo mi prostě s kým si píšu, nebo takhle tak to né
to se mi snad ještě nestalo.

T: To se ti nestalo ještě jako úplně spíš jenom tady ty hádky a tady toto.

R2: Noo ty hádky to.

T: Dobře. A třeba je nějaká úplně situace se, kterou bys nechtěla vůbec, na internetu
setkat?

R2: Noo tak asi hlavně ty fotky, když si někdo posílá, tak to je jakože fakt takový, když se
pak nevím jak to mám říct.

T: Tak řekni, co tě napadne.

R2: Noo jako, když si ty fotky třeba nějak tam posílají a pak třeba někdo zveřejní tu fotku,
kterou nechtěl, ale zas chápu, že ten člověk prostě neměl posílat tu fotku tomu člověku,
když nechtěl, aby jí někdo viděl.

T: Jo super. A co se ti vybaví, když se řekne pronásledování?

R2: No, že někdo, někoho prostě furt pronásleduje, furt ho sleduje jakože, co ten člověk
dělá, volá mu třeba, pořád píše mu nebo takhle.

T: ehm. Jo. A jakým způsobem si myslíš, že to tak nejčastěji probíhá to pronásledování?

R2: No asi tím telefonem, esemeskama, facebookem.

T: ehm. A co si myslíš, že třeba fyzický kontakt, dochází k nějakému takhle nebo?

R2: No tak pak si ho může samozřejmě ten člověk, jakože najít toho druhého a jeho
pronásledovat jakože, že ho může někde sledovat nebo tak.

T: Jo. A zajímala ses třeba někdy o problematiku pronásledování nebo takhle?

R2: Jenom na ty filmy jsem se nějaké koukala nebo takhle, ale že bych se o to zajímala to
ne.

T: A proč ses třeba o to nezajímala?

R2: Tak protože se mi to nikdy nestalo (smích) a doufám, že se mi to ani nestane jako
(smích).

T: Takže více méně, protože nebyl zatím důvod tak?

R2: Noo.

T: Takhle. A koho si tak myslíš, že by se pronásledování mohlo týkat?

R2: Noo. Tak těch slabších, nebo prostě lidí, kteří si to nechají líbit jako, nebo nechají líbit, prostě kteří si to, kteří si to prostě nechají, kteří si prostě píšou s ostatníma lidma nebo to, které neznají.

T: A kdybys. A myslíš, že by se to třeba mohlo stát i tobě jakože, že by tě někdo pronásledoval?

R2: Jako určitě by se mi to mohlo stát, že třeba nějaký bývalý (smích) přítel nebo někdo (smích).

T: No super.

R2: (smích), ale to snad ne (smích).

T: Jo. Super jako. A když bys. A teď si představ. Nebo, co si myslíš, že tak je nejdůležitější pro ty lidi, kteří se s tím s touto problematikou setkali?

R2: No hlavně ta psychická stránka, já bych se třeba osobně strašně bála (smích), kdyby mě někdo pronásledoval.

T: Jasně. A co si myslíš, že by tak měli udělat nebo jak bys ty zareagovala kdybys?

R2: No tak určitě bych to někomu řekla, asi třeba, a když už by to fakt jako vedlo k nějaké té hranici, jakože při, které by se mi něco mohlo stát nebo tak, tak bych to nahlásila policajtům.

T: A když by to třeba ještě nebyla ta hranice a ty by ses rozhodla někomu svěřit, tak za kým by si tak šla?

R2: Asi za nejlepší kamarádkou, a pak asi no tak jako já bych to zrovna řekla asi všem (smích), ale (smích).

T: (smích) A proč třeba za tou kamarádkou proč né za rodičema?

R2: Tak protože k ní mám blíž, než k rodičům.

T: Máš blíž ke kamarádce než k rodičům jo?

R2: Jo.

T: A proč třebaš. Čím je to způsobeno, že jako máš takhle blíž ke kamarádce než k rodičům?

R2: No tak protože s ní jsem vlastně každý den skoro furt a s rodičema moc né, že jo, rodiče třeba vlastně ani domů moc nejezdím, no tak s ní jsem vlastně furt.

T: ehm. A třebaš setkala si se ty třebaš už s pronásledováním, nebo někdo v tvém okolí?

R2: Ty jo to asi to si ne, že by někdo vyloženě někoho pronásledoval.

T: Nevíš o tom jo?

R2: nn. Třebaš, že by někoho furt otravoval, že by mu psal, nebo to tak to jo, ale že by někoho sledoval to asi ne.

T: Že by to zašlo, až za takové hranice? To?

R2: To snad ne.

T: To snad ne. A když si vezmeš. Když už víš třeba zhruba, co to je to pronásledování. Jaké rizika si myslíš, že s tím můžou být spojeny s tím pronásledováním?

R2: Tak určitě psychická stránka může být nějak úplně vadná, může se něco stát určitě, nebo sebepoškozování se ten člověk, se pak ten člověk může sebepoškozovat, to je ta psychická asi, nevím co ještě.

T: Jo super jako. Toto je v pohodě. A třebaš, když se zeptám, co děláš ty třebaš ty proto, aby ses nesetkala s nějakým problémem tady na internetu, nebo tady s tím pronásledováním?

R2: Tak určitě když mi někdo napíše, jakože fakt koho neznám tak tomu okamžitě buď mu napíšu, prostě, že se nechci seznámit nebo to, a když je to třeba nějaký kamarád, tak to se mi ještě fakt nestalo, že by mě někdo to pronásledoval.

T: Ale jako myslím to třebaš nějaká prevence, nebo něco jakože třebaš ještě něco dalšího krom toho, že třebaš, krom toho jak vlastně říkalas, že když ti napíše někdo cizí, tak že mu, že to vlastně nepřijmeš, tak něco jiného? Dáváš si třebaš ještě nějak víc pozor nebo něco?

R2: No tak třeba, když mě volají neznámé čísla nebo takhle, tak to třeba vemu a zeptám se jako, kdo mi volá nebo to, ale když vidím jakože, že je tam fakt úplně neznámé číslo, jakože ani to číslo není ukázané, tak to radši nevemu, radši to třeba típnu. Nebo to.

T: Jo dobře. A zajímají se třeba rodiče o to, jakým způsobem trávíš svůj volný čas na internetu a takhle?

R2: Tak teď už ne, dřív se o hod jakože zajímali, když jsem byla mladší, ale teď už nějak ne.

T: A čím si myslíš, že je to způsobeno, že teď už třeba to trošku upadlo?

R2: No tak hlavně proto, že skoro nejsem vůbec doma, že jo, jsem furt na intru, nebo pryč, no a tak asi mi víc věří, než když jsem byla malá, než mi třeba bylo před dvěma rukama nebo takhle. Tak určitě to je jiný teď, než to bylo tehdy.

T: ehm. Super a je třeba něco, co bys chtěla k tomuto dodat k tomuto tématu nebo takhle?

R2: eem. Tak asi nic zajímavého. Nevím.

T: Nic zajímavého.

R2: Ne.

T: A něco, na co třeba by ses ty chtěla zoptat?

R2: A jakože asi, asi ne (smích).

T: Asi ne?

R2: Ne.

T: Dobré. Tak jo. Super. Tak jo Děkuji.

R2: Tak jo.

PŘÍLOHA P IV: TRANSKRIPCE ROZHOVORU (R3)

14. 3. 2015 v 8:17 h., Slušovice

Moje diplomová práce je na téma stalking a kyberstalking z pohledu adolescentů. Rozhovor, který budu nahrávat je anonymní, a osobní údaje nebudou nikde zveřejněny. Souhlasíš s tím to rozhovorem?

R3: Ano.

T: Takže. Jak se jmenuješ?

R3: Míša.

T: Kolik je ti let?

R3: 17

T:A jakou školu studuješ?

R3: Tauferovu střední odbornou školu veterinární v Kroměříži.

T: Dobře. Super. Takže jakým způsobem nejčastěji využíváš internet?

R3: Internet? Tak asi facebook a takové ty stránky a potom něco do školy.

T: Něco do školy?

R3: No.

T: A jaké si myslíš, že pro tebe má internet výhody?

R3: Tak hlavně se dozvím skoro všechno, co potřebuju. Nebo takhle si prostě něco najít.

T: ehm. A ještě nějaké jiné možnosti té napadají?

R3:..... No asi ne.

T: A setkala ses někdy s nějakou nepříjemnou situací na internetu, kterou bys musela řešit?

R3: ehm. Myslím, že ne.

T: Nevíš o žádné, třeba takhle.

R3: em.

T: A je třeba nějaká situace, se kterou by ses nechtěla vůbec setkat?

R3: No tak já nevím. Tak kolikrát třeba jakože nějakí lidi nebo takhle víš, co třeba na facebooku, nebo tak, ale nějak sem se s tím nesečkala.

T: Nečetkala ses vůbec jo?

R3:em.

T: A co se ti vybaví, když se řekne pronásledování?

R3: Tak nevím, když někdo cizí nějak prostě se zajímá o někoho jiného. Nebo takhle. Já nevím. (smích)

T: Jako neboj se toho jo. Fakt prostě řekni, co tě napadne.

R3: No tak fakt, asi já nevím. Prostě.

T: Myslíš, že se to spíš týká, jakože cizích osob?

R3: No tak jakože spíš cizích. No tak ani nemusí být cizí.

T: A teď si představ, že třebas. Myslíš, že to třebas může potkat tebe jako?

R3: Tak jako teoreticky by mohlo, ale.

T: A kdo myslíš, že třebas by tě tak mohl pronásledovat?

R3: Jéé. Já nevím. No takhle se známých nikdo. Doufám. (smích)

T: (smích) A zajímala ses třebas někdy o téma pronásledování nebo takhle?

R3: ..... Néé jenom když jdu někam po tmě, tak se bojím (smích)

T: (smích) Jasně. Třebas ve škole nebo takhle neměli jste něco, jako jak jsou různé ty přednášky o drogách a takhle?

R3: Jo. No to jo. Jako na základce.

T: A přímo třebas o tom pronásledování jako vám neř..?

R3: To myslím, že ne. Spíš jsme mívali takové ty drogy a takové.

T: Ty základní takové?

R3: No.

T: A s jakými riziky si myslíš, že to pronásledování může být asi tak spojeno?

R3: Tak třeba prostě závist, žárlivost nebo takhle.

T: ehm. A když tam máš tu žárlivost, tak když řeklas žárlivost tak kdo si myslíš, že by mohl tak žárlit na někoho?

R3: Tak nevím, když je třeba nějaký pár, pak se rozejdou nebo to jakože.

T: Noo. Super.

R3: Jo.

T: ehm. Jo. Jako s tímhle to asi tak nejvíc jako souvisí, že prostě toto. A myslíš si, co si myslíš, že když teda ten člověk, když ho potká to pronásledování, tak co pro něho asi je tak nejdůležitější?

R3: Jakože ten, ten co je pronásledovaný?

T: ehm.

R3: ... Tak zjistit, kdo to je nějak to vyřešit. Já nevím.

T: Nějak to vyřešit.

R3: No.

T: A jak by ses třeba zachovala ty, kdyby tebe to potkalo, tak jak by ses ty zachovala, co bys udělala jako první?

R3: Tak kdybych věděla, kdo to je tak bych jako se s tím člověk nějak to pobavila prostě, proč to dělá (smích).

T: Jako, že by ses přímo ty s ním pobavila?

R3: No (smích)

T: A když by to třebaš nešlo, jakože prostě on by v tom pokračoval, tak jak bys potom, jaký by třebaš byl tvůj další krok?

R3: .... No tak nevím. Tak já bych se asi poradila jakože.

T: Někomu by ses jako svěčila?

R3: No.

T: A za kým by si tak asi šla?

R3: .... No tak nevím, rodina, kámošky, a jako nevím, jako záleží na tom, co by mi řekli.

T: Jo super. Jako v klidu. Fakt neboj se. A setkala ses ty třebaš, nebo někdo v tvém okolí s pronásledováním?

R3: ..... Nee

T: Nevíš o nikom jo, nebo takhle?

R3: Nee

T: A co třebaš děláš proto, aby ses s pronásledováním, nebo s něčím podobným nesetkala?

R3: Nevím tak já se třeba jakože nerada hádám s lidma, nebo tak jakože se vždycky snažím vyjít v pohodě, takže jako.

T: Jo. A zajímají se třeba rodiče o to, co děláš ve svém volném čase, jak trávíš čas na internetu, nebo něco?

R3: To ne. To ani nějak.

T: To ani ne?

R3: Ne.(smích)

T: A proč si myslíš, že třebaš se nezajímají jako?

R3: Já nevím, tak ..... nevím, tak naši mi celkem věří víš jak.

T: Jo, že prostě mají v tobě důvěru?

R3: Jo, a že když prostě řeknu, že někam jdu, tak tam spím no tak jako.

T: Jo prostě máte takovou vzájemnou důvěru?

R3: Jo.

T: Dobře. Super. A je třebaš něco ty na, co by ses ty chtěla zeptat ohledně pronásledování?

R3: No asi ne. (smích)

T: Né. Dobré super v pohodě. Tak díky moc.

PŘÍLOHA P V: TRANSKRIPCE ROZHOVORU (R4)

14. 3. 2015 v 11:22 h., Všemina

Moje diplomová práce je na téma stalking a kyberstalking z pohledu adolescentů. Rozhovor, který budu nahrávat je anonymní, a osobní údaje nebudou nikde zveřejněny. Souhlasíš s tím to rozhovorem?

R4: Jo.

T: Super. Takže Jak se jmenuješ?

R4: Lojza.

T: Kolik je ti let?

R4: 17

T: Jakou školu studuješ?

R4: Střední průmyslovou školu polytechnickou ve Zlíně.

T: Dobře. Takže když se tě zeptám, jakým způsobem nejčastěji využíváš internet?

R4: No tož v telefonu hlavně, skoro pořád.

T: V telefonu? A co se týče třeba aplikací, nebo takhle?

R4: Facebook, Messenger, youtube.

T: Youtube? A jaké si myslíš, že pro tebe má internet výhody?

R4: Tož, že si tam můžu najít některé věci, ale zas na tom internetu se nedá moc věřit.

T: Nedá se věřit?

R4: No.

T: A co se týče vyhledávání věcí, tak jaké věci tak nejčastěji hledáš?

R4: Tož věci, hadry.

T: Hadry?

R4: Převážně hadry, tož teďka auta.

T: Ehm. Dobře. A setkal i si se třeba někdy s nějakou nepříjemnou situací na internetu?

R4: Nepříjemnou. Jak nepříjemnou?

T: Nevím. Třebas jak je různá například šikana a takhle, jako co se týče těchto věcí jako tak?

R4: Že bych to našel?

T: Né, že by těbas ses s tím jako ty přímo setkal, že by těbas někdo tě přímo, takhle?

R4: Zatím ne. Tož to bylo, jakože spíš jako s kamarádama mezi sebou jakože takhle po facebooku a jináč.

T: Spíš jako takové hašteření? Jo?

R4: No, no, no. Ale jinač, jakože takto, že by po mě takto jako, někdo šel tak to né.

T: To né. A je těbas nějaká situace přímo, se kterou by ses nechtěl setkat na tom internetu?

R4: No tož, nechtěl bych se setkat, to co jsem viděl, jakože na tom internetu, co se tam někdy jakože odehrává, tak nechtěl bych.

T: A konkrétně těbas myslíš co? Nebo nějaký příklad?

R4: No tož. To je kyberšikana že? Přes ten internet že? No tak s tím bych se nechtěl setkat. Jakože takto. Ty nadávky, že mi dělají naschvály přes internet, a takové, zveřejňují moje fotky a takové to bych nechtěl, jakože toto.

T: A ve tvém okolí setkal se s tím těbas někdo? Přímó?

R4: .... (po broukávání) Myslím, že ne.

T: myslíš, že ne. A co se ti vybaví, když se řekne pronásledování?

R4: ..... Tož to bude také něco se šikanou, si myslím.

T: No úplně to nesouvisí.

R4: Tož né jakože zvětší části, ale spíš z menší části.

T: Z menší části. A jak bys to třeba popsal to pronásledování, jakým stylem si myslíš, že to může probíhat?

R4: Tož nevím. Třeba dva lidi nebo nějaká partia, třeba na jednoho člověka, že ho pronásledují, dělají mu naschvály a kde si cosi a furt ho vlastně nevím obtěžují, pořád si ho někde najdou a kdekoliv, kde je tak prostě tam třeba dojedou, dělají mu naschvály, prostě zjišťují si o něm všechno možné, takhle asi, tak bych si to nějak představil.

T: ehm. A zajímal ses třeba někdy o tuto problematiku pronásledování, nebo takhle?

R4: em, em, Nějak mě to nebralo toto.

T: Nebralo tě to jo?

R4: em

T: ehm. A třebas ve škole neměli jste něco?

R4: Tady toto? Ne. Ve škole ne. My jsme měli ve škole vždycky se šikanou, ale jakože pronásledování nám tam nic neříkali o tom.

T: Neříkali vám vůbec nic jo?

R4: Vůbec.

T: A koho si myslíš, že se tak může pronásledování týkat? Koho to může potkat?

R4: ..... Tož takový lidi třeba, co nevím, někde třeba dlužíja peníze a nechce zaplatit a jakože když je mají a nechce zaplatit, tak myslím, že tihle lidi, nebo potom třeba lidi, kteří mají problémy s některýma a potom třeba nějakých těch slabých jakože ogarů, prostě kteří jsou, prostě chudí a takoví, kteří prostě nezvládnou nic, tak ti samozřejmě ti silnější, že si s ním budou, jakože dělat tu srandu, takže je budou tímhle pronásledovat.

T: Jo. A s jakými riziky si myslíš, že to může být třebas spojeno to pronásledování?

R4: ..... Riziky?

T: no. Co si, co si myslíš, jako? Jaký následek to třebas může mít na toho člověka to pronásledování?

R4: Myslím, že by se z toho mohl i psychicky zhroutit.

T: ehm. Super. A eeeek a setkal si se přímo ty třebas s pronásledováním, nebo takhle?

R4: No jedenkrát jo.

T: Jedenkrát jo? A jakým způsobem to probíhalo? Jestli můžeš říct teda?

R4: Tož bylo to ještě na základce a (odkáslání) nějak jsme se tam s kamarádama pohádali a oni se shodli, jakože většina jakože těch kámošů, se shodla, že prostě mi budou dělat naschvály a takové, ze začátku jsem to bral, jakože srandu, a potom, už jsem právě, že už jsem to vycítil, jakože prostě už to překračuje ty meze a kdesi cosi, tak furt jakože chodili za mnou, jakože nejezdili za mnou přímo domů, ale když jsem byl třeba ve Slušovicích a

tak, tak za mnou chodili, obtěžovali mě a takto, kdekoliv jsem přišel tak tam byli aj oni, a necítil jsem se tam jakože nějak extra dobře.

T: A jakým způsobem jsi to řešil, aby vlastně to přestalo?

R4: Tož řešil? Je to přestalo potom bavit hlavně, a já jsem to potom už, jakože potom už hodil za hlavu, já jsem nevím jako, mě přišli směšní, že já jsem je nějak nevnímal, kdesi cosi, jakože nemlátili mě to ne, ale jenom třeba, že přišli, kopli mi do lavice, nebo do pouzdra tož to já jsem bral, jakože bokem a jináč oni pak se na to asi vykašlali a už je to asi také nebavilo, protože z toho nic neměli podle mě, jakože já jsem to bral celkem v pohodě, až potom už mě jako to dokázalo jakože už nasrat a ve škole jsem nemohl udělat nic že? Maximálně, že bych zašel za učitelkou, ale tož to já jsem zas nechtěl.

T: Jo. Takžes nebyl nikomu ses s tím třebas jako takhle nesvěřil? Myslíš si, že k tomu nebyl jako důvod takhle jo? Že to ještě nebylo?

R4: Tož nebylo to zas nijak, jakože extra veliké. Že bych z toho byl třeba nějak strašně psychicky někde jinde.

T: Jasně. A co si tak myslíš, že je asi tak nejdůležitější pro lidi, kteří se s pronásledováním setkají, jak měli zareagovat?

R4: Tož já nevím. Kdyby mě někdo pronásledoval, necítil bych se nijak, tak každopádně bych se asi nejdřív o tom promluvil, jakože s rodinou třeba, aby o tom věděli, a potom bych obvolal známé to možná, ale až naposled, ale asi policii bych kontaktoval.

T: ehm. A eee když by ses svěřil rodině, proč třebas zrovna rodině?

R4: Tož k nim mám asi největší důvěru.

T: Máš k nim největší důvěru? A co děláš třebas teďkom proto, aby ses přímo s tím pronásledováním nesetkal?

R4: Tož vyhýbám se. Snažím se vyhýbat nějakým problémům. Mezi nějakýma lidma, kteří mi už přijdou od pohledu jakože takoví? Jinačí, jakože znám se s lidma jakože, kteří mají nějak tady toto jakože dělají, ale to jsou mezi sebou, a už mi jakože několikrát nabízeli, jakože práci, že někde toto, toto, jakože výpomoc, že za to dostanu peníze, ale já jsem říkal, že ne, že prostě. Ze začátku to bylo hodně lákavé, protože za to byly, jakože dobré peníze, ale potom jsem si zas uvědomil, to že se může stát cokoliv, můžou jsi mě třeba někteří ti ogaři najít, můžou dolézt sem do baráku a (pohvizdování označení pro loupení).

T: Jasně

R4: Že já jsem, jakože říkal, chlapi že jo běžte si dělat, co chcete, ale jakože jinak.

T: Jasně

R4: Já se s nima znám setkávám se s nima, ale že bych toto, to ne.

T: Takže vyhýbáš se nějaké, takové té konfliktní společnosti.

R4: No, no, no.

T: A zajímají se třeba rodiče o to, jakým způsobem trávíš svůj čas na internetu, nebo něco?

R4: Tož na internetu? Na internetu, ani ne. Já to mam hlavně v mobilu, takže na počítač nechodím moc, skoro vůbec. Takže to asi ne.

T: A celkově jako třeba, co děláš ve svém volném čase?

R4: No tož. Jo ptají se.

T: Mají o tebe strach, zájem?

R4: Jojo. Tož, když někam hlavně jedu.

T: ehm. Dobře. Super. A je třeba něco, na co by ses ty chtěl zeptat?

R4: ..... Nevím .....

T: Nebo třeba něco, co by jsi chtěl k tomu dodat jako, co třeba, co nebylo zmíněno nebo tak?

R4: Tož jak by se to tak řešilo zhruba? Když někdo sleduje někoho?

T: Když někdo někoho sleduje. Tak určitě je důležité se někomu svěřit, netutlat to v sobě. A tu situaci určitě nějakým způsobem začít řešit. Jo. Záleží na tom, jakým způsobem to pronásledování probíhá, protože může probíhat v několika kategoriích, nejde jenom o fyzické, ale může to být přes mobil, přes ty facebooky a takhle takže určitě nějakým způsobem to začít řešit a nenechávat to plynout jako. A když by to už vlastně překračovalo nějaké takové ty meze, kdy by ten pachatel nechtěl nebo ten pronásledovatel spíš, nechtěl prostě toho nechat, tak opravdu to oznámit i na tu policii nebát se toho. A utnout to za v času, protože ty následky potom můžou být opravdu značné.

R4: ehm.

T: Nejde vlastně jen o psychickou stránku, může tam jít i o život, o zdraví. A takhle.

T: Jo. Super. Tak děkuju moc.

R4: (za mumlaní)

PŘÍLOHA P VI: TRANSKRIPCE ROZHOVORU (R5)

15. 3. 2015 v 14:48 h., Slušovice

Tak moje diplomová práce je na téma stalking a kyberstalking z pohledu adolescentů. Rozhovor, který budu nahrávat je anonymní, a osobní údaje nebudou nikde zveřejněny. Souhlasíš s tím to rozhovorem?

R5: Ano.

T: Jak se jmenuješ?

R5: Barbora.

T: Kolik je ti let?

R5: 16.

T: Jakou školu studuješ?

R5: Tauferovu střední veterinární.

T: Jo. Super. Takže jakým způsobem nejčastěji využíváš internet?

R5: Na internetu chodím na facebook, youtubko a maximálně ještě nějaké aktuality k tomu

T: Aktuality. A jaké si myslíš, že třebaš pro tebe má v dnešní době internet výhody?

R5: Zdroj informací

T: Zdroj informací? A jaké informace tam tak nejčastěji vyhledáváš?

R5: Co se děje v zahraničí, nějaké komické příběhy, prostě na ztrátu času.

T: Na ztrátu času (smích). A je třebaš nějaká nepříjemná situace, se kterou ses na internetu setkala?

R5: eem. Jednou, když jsem hrála on-line hry, tak tam byl? Typický, typický muž, který se mě, ptal, jako jestli jsem holka, nebo kluk a jakože pak mě vyzýval, abych šla s ním ven a takové. Prostě úplně klasický příběh.

T: Jo a jak jsi tu situaci řešila nebo?

R5: eem. Já jsem to nějak tak extra nebrala, já jsem vypla? Tu hru, jakože byla jsem z toho celkem roztřepaná, ale už jsem to nijak neřešila.

T: Jo. Takže už potom vlastně nesetkala ses s ním, nebo takhle?

R5: Ne vůbec.

T: Prostě s to, jak kdyby zamítla?

R5: Ano.

T: ehm. A co se ti vybaví, když se řekne pronásledování?

R5: Strach? Strach.

T: A jakým způsobem si myslíš, že to pronásledování asi tak probíhá?

R5: eem. Ta osoba si vyhlídne svou oběť, leze jí do soukromí, až to té osobě přijde nepříjemné, začne mít strach a někdy to může přerůst aj trošku víc, když je pronásledování, že to může klidně skončit aj tou smrtí.

T: ehm. A zajímala ses třeba někdy o problematiku pronásledování, nebo takhle?

R5: Jednou jsem na to dělala prezentaci, takže ano. (smích)

T: (smích) Dobře. A třeba. A kde sis třeba, získávalas informace, když?

R5: eu. Z článku na internetu, z blogů, třeba z blesků a takové.

T: ehm. A jako ve škole třeba jste slyšeli? A ve škole před tím třeba někdy slyšelas o této problematice nebo tak?

R5: ehm. Ano tam nám to vštěpovali do hlavy, co chvíla.

T: Jo. To se teda divím. (smích)

R5: (smích)

T: A eee jakým eee s jakými riziky si myslíš, že ještě může být jinak to pronásledování spojeno, krom těch, cos třeba uvedla?

R5: Může to mít značný, značný, eee (smích) nevím, jak to mám říct? Eee. Značný prostě pro výsledky ve škole, já nevím, jak to mám říct?

T: Zkus to nějak popsat.

R5: Ta osoba dostane strach, a nesoustředí se na důležité věci jako je třeba studování a takové.

T: Jo. Takže zhoršení prospěchu.

R5: Ano. (smích)

T: (smích) A koho si myslíš, že se pronásledování může tak týkat, jako? Koho to může potkat?

R5: Určitě mladých lidí, jako je třeba kolem 10-12, ti co ještě nedokáží, odhadnou tu situaci, co z toho, co by z toho mohlo být, atraktivní lidé, a lidé co mají slabší, slabší povahu.

T: Slabší povahu?

R5: Že se doka, že se, eee že jsou snadno ovladatelní.

T: ehm. A co si myslíš, že je asi tak nejdůležitější pro ty lidi, eee kteří se s tím pronásledování setkají? Jak by třeba měli zareagovat a takhle?

R5: Ze začátku by to neměli, když by to bylo jenom třeba na tom internetu, jak jsem to zmiňovala ve svoji roli, tak jakože, to vypnout a dál už se s tím člověkem nekontaktovat, ale když už by to přerostlo ve stalking, že by ten člověk už pronásledoval, tak to s někým řešit. Policie apod.

T: A kdyby třeba ty se s tím setkalas, tak jakým způsobem bys to třeba řešila?

R5: .....(povzdech) Určitě bych to řekla doma, ...

T: ehm.

R5: Vlastně se mi to stalo.

T: Jo.

R5: Mám popsat příběh? (smích)

T: No jestli jako, to nebude pro tebe problém tak klidně můžeš?

R5: eee U nás, u nás ve vesnici máme zastávku u cesty a naproti cesty, je dům, kde neměli plot a nechávali si to dělat od nějakého esiturka, ale byl to, jako čech, ale měl problémy z tou češtinou, a my jsme s kamarádkou to bylo v létě to jsme hodně chodívali, jezdili autobusem třeba do vedlejších vesnic apod.. A on se do mě jaksí zakoukal, furt mě pozoroval, když jsme třeba šli, tak normálně odhodil kolečka a šel, šel za náma a jednou mi přinesl prostě, utrnutý, utrnutý karafiát, nebo to a řekl ty jsi krásná. A já říkám hmm to je super. Ne. Jakože bylo mi to strašně nepříjemné a pak jsem dostala i strach, pak jsem to řekla, doma. A doma to s ním vlastně vyřešili a dopadlo to tak, že do týdne ten muž zmizel a ještě ukradl doma u těch lidí, co byl ubytovaný televizi a peníze.

T: ehm. A jakým. A nevíš náhodu, jakým způsobem to třebaš vaši řešili, jestli to někde hlásili nebo takhle nebo?

R5: Oni si to vyřešili slovně. Mezi čtyřma očima.

T: Vyřešili si to vlastně s ním přímo slovně.

R5: ehm.

T: ehm. Super. A třebaš, od té doby, co děláš proto, aby ses třebaš s tímhle tím problémem nesetkala, nebo takhle?

R5: eem. Určitě se vyhýbám lidem, kteří mi, kteří na mě třeba sloně reagují jinak než normální lidi, takže už to nějak, potom poznám.

T: Jo. A třebaš teďkom, tys vlastně, zajímáš se, zajímají se třebaš rodiče od té doby, nebo zajímají se celkově rodiče o to jakým způsobem, využíváš čas na internetu, svůj volný čas a takhle?

R5: Od té doby, co mám přítele, tak se o takové věci nestarají, protože maj takový ten pocit, že jsem v bezpečí s ním.

T: Jo. Takže mají vlastně důvěru v toho, že máš někoho jak kdyby ochránce, nebo takhle.

R5: Ano, že už by se mi to nestalo.

T: Jo. Super. Tak jo děkuju moc. Je třebaš něco, co ty byschtěla ještě dodat, nebo tak.

R5: Ne. Já si myslím, že k tomu je to všechno.

T: Nebo na, co by ses chtěla zeptat?

R5: ..... (smích) Teď mě momentálně nic nenapadá.

T: Dobře. Tak jo. Tak děkuju moc.

PŘÍLOHA P VII: TRANSKRIPCE ROZHOVORU (R6)

29. 3. 2015 v 14:21 h., Zlín

Moje diplomová práce je na téma stalking a kyberstalking z pohledu adolescentů. Rozhovor, který budu nahrávat je anonymní, a osobní údaje nebudou nikde zveřejněny. Souhlasíš s tím to rozhovorem?

R6: Ano.

T: Jak se jmenuješ?

R6: Tereza

T: Kolik je ti let?

R6: 18

T: Jakou školu studuješ?

R6: Střední zdravotnickou školu ve Zlíně

T: Dobře. Takže jakým způsobem nejčastěji využíváš internet?

R6: .....eeee něco tam vyhledávám, třeba nějaké potřebné věci k učení, nebo používám hodně facebook, že si vlastně píšu se známýma s kamarádama, přijde mi to dobré vůči těm, že ten facebook není zpoplatněný, takže zbytečně neutracím peníze.

T: Jasně. A jaké jinčí další výhody třebas pro tebe má ten internet?

R6: Že tam jsou všechny věci, že si tam můžu vyhledat cokoliv.

T: A věříš všeckým těm věcem, co tam jsou nebo?

R6: Tak samozřejmě některé jsou neobjektivní, některé jsou víc objektivní. To je podle těch stránek, kdo to jak píše a jak které no.

T: A stalo se ti, že by ses setkala někdy s nějakou nepříjemnou situací na internetu, kterou bys musela nějak řešit nebo?

R6: eee Mě díky bohu ne, nejsem si vědoma.

T: A někomu jinému? Znáš nějaký případ?

R6: Neznám přímo přes internet, ale znám třeba přes telefon, nebo...

T: Jo.

R6: Přes internet přímo ne. Většinou si to třeba z těch facebookových třeba přátel odstraní, takže přes ten internet není taková možnost.

T: Jo.

R6: Než jak přes ten telefon.

T: ehm. A je třeba nějaká situace se, kterou by ses nechtěla jako takhle setkat?

R6: (zasmání) Tak určitě bych nechtěla, aby mě přes to někdo otravoval, ale tam třeba na tom facebooku se to dá jednoduše zablokovat nebo odstranit s přátel, ale to je s tím takže je to aspoň trochu tak jako zajištěné, že aspoň málo, ale že třeba ti lidi, kdyby chtěli tak by si našli možnosti, ale je to aspoň trochu tím omezené.

T: Jasně. A co se ti vybaví, když se řekne pojem pronásledování?

R6: Pronásledování? (pozasmání)eeeh Psaní esemesek ve smyslu vím, kde jsi, vím, co děláš, nebo třeba do facebooku aj klidně, prostě takové eee tomu člověkoví prostě sledování pořád mu říkát, že vím, kde jsi, vím, co děláš.

T: Jo. Myslíš, že přitom pronásledování je to jenom takhle přesto nebo dochází aj nějak k tomu sledování?

R6: ..... Tak to je určitě o té psychice toho člověka, co to dělá, jak bych řekla psychicky nemocný moc je.

T: Jo. Myslíš, že to teda souvisí s psychickou stránkou jakože?

R6: ehm. Určitě

T: Dobře. A s jakými riziky si myslíš, že to pronásledování je tak spojeno?

R6: Tak myslím, že určitě ublížení na zdraví, jako je tam ta možnost podle mě.

T: A slyšela si třeba někdy o této problematice?

R6: ..... Ehm. Aj jo, aj ne. Jakože třeba kamarádku, teďka bývalý pronásleduje, takže ano.

T: Ehm.

R6: Ale že bych se třeba do toho nějak zapojovala, tak to zas ne, jako slyšela jsem o tom třeba od kamarádek, nebo od známých, ale já třeba jako sama ne, nebo s tím vlastní zkušenosti nemám.

T: Když říkáš, ta kamarádka, že ju vlastně teď bývalý pronásleduje, tak víš k tomu něco konkrétního nebo?

R6: No, no, tak on ju vlastně mlátil v tom vztahu, a ona se vlastně s ním potom rozešla, jednou, když ju zmlátil, a od toho jí píše výhružné esemesky, že ví, kde je, že ju zabije, a tak v tom smyslu. Že se třeba bojí chodit dom, protože ví, kde bydlela a to.

T: Jo. A jakým způsobem to třeba ta kamarádka řeší, jestli víš?

R6: Nevím.

T: Nevíš jo?

R6: Spíš tím, že je vystresovaná, že se bojí. Jako myslím, že takhle, tak to jakože nijak neřeší jako to.

T: A když by ses třeba ty, s tím setkalas, tak jakým způsobem bys to tak řešila?

R6: Já bych šla určitě někam na policii.

T: Určitě bys šla na policii?

R6: ehm. Hned.

T: Hnedka na policii?

R6: ehm.

T: Nebo by ses první někomu svěřila?

R6: Asi první bych se svěřila, ale 100% jako za tím úmyslem, že bych šla pak hnedka na policii, jako možná bych to pořešila vůči tomu, že bych třeba byla vystresovaná, nebo to, všechno. Ale ten podklad, že bych šla pak hnedka na polcii.

T: A když bys šla za někým se svěřit, tak za kým by si tak prvně šla?

R6: Za kamarádkama.

T: Za kamarádkama?

R6: ehm.

T: A proč třeba zrovna za kamarádkama?

R6: Protože jsou pro mě tak nejbližší. Asi.

T: Jsou nejbližší.

R6: Anebo, vím, že prostě by mi s tím poradili, že by se mi snažili s tím pomoci.

T: A koho si tak myslíš, že všechno může pronásledování potkat?

R6: ..... Tak já si myslím, že v této době úplně každého, od malého dítěte, který sleduje nějaký úchyl, po teenagery, kdy nějaký mladý kluk tam holce vyhrožuje, po nějakého padesátníka, co si najde nějakou oběť.

T: Super. A co si myslíš, že tak je nejdůležitější pro lidi ty, kteří se s tím pronásledováním setkají?

R6: Tak určitě to psychicky ustát.

T: Psychicky ustát?

R6: ehm. Psychicky ustát a podporu nějakou potřebujou, jestli by jim někdo poradil, aby věděli třeba, že v tom nejsou sami.

T: Jo. A co děláš třeba proto, aby ses s tím pronásledováním nesetkala nebo takhle?

R6: Nooo. (smích) ..... To nevím, to asi nic.

T: Asi nic?

R6: Asi nic.

T: Tak určitě je něco, co by se tak dalo říct?

R6: Nevím, já jsem asi hrozně přátelská, hrozně otevřená, takže, když si to vezmu z tohoto pohledu, tak vím, že jim jak kdyby nahrávám, dá se říct.

T: Jo.

R6: Né, že bych něco proti tomu dělala, to spíš až kdyby to přišlo, tak bych to asi řešila, ale tak jako pro, abych to předešla, nedělám.

T: A ty, vlastně když ještě teďkom studuješ, zajímají se třeba rodiče o to, jakým způsobem využíváš svůj volný čas na internetu, nebo celkově jak využíváš svůj volný čas?

R6: ehm. Noooo. Tak já zase až tak moc na tom internetu nejsou, protože vlastně chodím do té školy, potom vlastně ještě sportuju, takže já vlastně chodím na tréninky a ještě občas chodím na brigády, takže takové hodně mám málo toho času doma aj na učení celkově, nebo na ten internet, tam strávím nevím, tak dvě hodiny třeba denně ten večer a nijak se teda nezajímají. Akorát mi třeba nadávají, že suna facebooku, že bych se měla jít učit, když

tam jdou okolo, ale to třeba mám přepnuté, že tam mám oboje dvoje. Ale jinak to vůbec nijak neřeší. Jaké stránky procházím nebo to. To ne.

T: A čím si myslíš, že to je tak způsobeno, že tě třeba nijak nehlídají, jako že ti nechávají, jak kdyby dalo by se říct takovou volnou ruku?

R6: ..... Ehm. Noooo.

T: Jako myslíš si, že třeba je to nezám, nebo že spíš, jako máte prostě takovou vzájemnou důvěru, že ti prostě věří že asi ..?

R6: Asi bych řekla, že možná i ten nezám, že třeba mají taky hrozně svojích starostí, že už na takové tady tyto dejme tomu blbosti, dá se říct jim prostě nezbude čas na takové ty, méně důležité věci.

T: Jo.

R6: Že toho mají hrozně moc no.

T: ehm. Dobře. Super. A je třeba něco, na co by ses ty chtěla zoptat?

R6: ..... ooooo Nevím, třeba jaks říkala, jestliněco dělám, jakože dopředu, aby jakože ta kyberšikana, nebo tohlens to nestávalo. Tak třeba, co bych měla dělat, že mě třeba vůbec nenapadá jako tak?

T: Jo. No jestli třeba, když ti napíše někdo cizí, tak jestli mu to blokneš, anebo jestli s ním navážeš, nějaký, nějakou tu komunikaci, nebo takhle. Jakože spíš nenavazovat, asi vztah. Jako zabránit tomu nejde, pokud budeš mít přítele, který prostě neunes to, že se s ním rozešla, tak tomu samozřejmě nijakým způsobem nezabráníš, ale jde o to, že vlastně ta osoba může být i cizí, takže jestli třeba, navazuješ i vztah, když ti pošle někdo cizí, nějakou komunikaci, nebo takhle, jako spíš z tohoto hlediska to je. Jakože fakt kdyby to byl někdo známý tak tomu opravdu nijak nezabráníš.

R6: ehm.

T: A něco třeba, co bys chtěla ještě dodat? Co třeba nebylo řečeno, nebo tak?

R6: To nevím (smích),

T: (smích)

R6: Nevím.

T: Ne.

R6: Podle mě to bylo tak shrnuté, osobně mě nic nenapadá.

T: Jo. Super. Tak jo děkuju moc.

PŘÍLOHA P VIII: SOUHLAS S POSKYTNUTÍM ROZHOVORU (R2)

PÍSEMNÝ SOUHLAS RODIČŮ S PROVEDENÍM VÝZKUMNÉHO ROZHOVORU

Já níže podepsaný/á souhlasím s tím, aby se moje dcera zúčastnila výzkumného rozhovoru na téma Stalking a kyberstalking z pohledu adolescentů. Byl/a jsem seznámena se všemi skutečnostmi, které souvisí s provedením rozhovoru, a souhlasím se zveřejněním údajů.

V *Ve Vizovicích* ..... Dne *9.3.2015*

 .....

Podpis rodiče

PŘÍLOHA P IX: SOUHLAS S POSKYTNUTÍM ROZHOVORU (R3)

PÍSEMNÝ SOUHLAS RODIČŮ S PROVEDENÍM VÝZKUMNÉHO ROZHOVORU

Já níže podepsaný/á souhlasím s tím, aby se moje dcera zúčastnila výzkumného rozhovoru na téma Stalking a kyberstalking z pohledu adolescentů. Byl/a jsem seznámena se všemi skutečnostmi, které souvisí s provedením rozhovoru, a souhlasím se zveřejněním údajů.

V c. *Kusovec b.* Dne *14.3.2015*

Amalčková
.....
Podpis rodiče

PŘÍLOHA P X: SOUHLAS S POSKYTNUTÍM ROZHOVORU (R5)

PÍSEMNÝ SOUHLAS RODIČŮ S PROVEDENÍM VÝZKUMNÉHO ROZHOVORU

Já níže podepsaný/á souhlasím s tím, aby se moje dcera zúčastnila výzkumného rozhovoru na téma Stalking a kyberstalking z pohledu adolescentů. Byl/a jsem seznámena se všemi skutečnostmi, které souvisí s provedením rozhovoru, a souhlasím se zveřejněním údajů.

V SLUŠOVIČIČI Dne 19.3.2015

.....

Podpis rodiče